

Funded by
the European Union
Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

PERRE

ÇOCUK
VE
KENT
BİENALİ

DEPREM SONRASI
ADİYAMAN'DA ÇOCUKLARIN
KÜLTÜREL HAKLARA ERİŞİMİ

PERRE ÇOCUK VE KENT
BİENALİ DENEYİMİ

İÇİNDEKİLER

KÜNYE	3
KISALTMALAR	4
SUNUŞ	5
ÖNSÖZ	7
YÖNETİCİ ÖZETİ	9
GİRİŞ	17
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	21
1. MEVCUT DURUM: DEPREM SONRASI ADIYAMAN'DA ÇOCUKLARIN KÜLTÜREL HAKLARA ERİŞİMİ	25
1.1. Kentte Kültür-Sanata Erişimin Genel Durumu	28
1.2. Çocukların Kültür ve Sanata Erişimi	34
2. PERRE ÇOCUK VE KENT BIENALİ: SÜREÇ, KATILIM VE ETKİ	46
2.1. Çocukların Kente Dair Deneyimlerini Duymak: Katılımcı Bir Alan Olarak Bienal	48
2.2. Çocukların Fikirlerini Görünür Kılmak: Sergileme ve Kamusal Programlar	67
2.3. Bienal Programına İlişkin Paydaş Görüşleri	78
3. BULGULAR: ADIYAMAN'DA ÇOCUKLARIN KÜLTÜREL YAŞAMA KATILIMINDA KISITLAR VE ENGELLER	82
3.1. Kültürel Alanlara Erişimde Engeller	84
3.2. Katılım Hakkı	85
3.3. Görünürlük ve Temsil	86
3.4. Kentin Toparlanma Sürecine Dair Yanlış Bilgilerle Oluşan Beklentiler	87
3.5. Kültürel Mekânlara Aidiyet Duygusu	88
4. YOL HARİTASI: DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	90
4.1. Öncelikli ve Acil Adımlar	91
4.2. Orta Vadeli Hedefler	92
4.3. Uzun Vadeli Stratejiler	94
4.4. Sonuç Yerine: Yerel Yönetimlere ve Paydaşlara Ortak Sorumluluklarımıza Dair Hatırlatma	96
EKLER	98
REFERANSLAR	106

YAZARLAR

Fatma Tülay Hazar, İpek Kay

KATKI SUNANLAR

Elif Ertekin, İsmet Elif Kılıç, Ekin Çuhadar, Neslihan Öztürk

İZLEME VE DEĞERLENDİRME DANIŞMANLIĞI

BAREM Ekibi

YAYIMA HAZIRLAYAN

Gizem Kıyıcı

SON OKUMA

İsmet Elif Kılıç

GRAFİK TASARIM

Eren Su Kibele

REHBER GRAFİK UYGULAMA

Ömür Cemre Bal

ISBN → 978-625-92258-0-7

@ Şehir Dedektifi

Eylül, 2025

Şu şekilde alıntılایınız:

Hazar, Fatma Tülay ve Kay, İpek (2025), **Deprem Sonrasında Adıyaman'da Çocukların Kültürel Haklara Erişimi**, Şehir Dedektifi Kent, Çevre ve Sanat Derneği, İstanbul.

Bu rapor, Ortaklaşa: Kültür, Diyalog ve Destek Programı kapsamında Avrupa Birliği desteğiyle hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Şehir Dedektifi Kent Çevre ve Sanat Derneği'ne aittir ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

KISALTMALAR

ANAMED: Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi

BM: Birleşmiş Milletler

ÇHS: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

İKSV: İstanbul Kültür Sanat Vakfı

MAD: Mekanda Adalet Derneği

STÖ: Sivil Toplum Örgütü

TS: Türkiye Standardı

TSE: Türk Standartları Enstitüsü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

SUNUŞ

Şehir Dedektifi Kent, Çevre ve Sanat Derneği, çocukların sağlık ve güvenli bir çevrede yaşama hakkını odak alan, yaşanabilir şehirlerin ve çevresel değerlerin korunması için araştırma, izleme ve savunuculuk yapan; tasarım araçları ve mekânsal tasarım önerileri geliştiren bir sivil toplum örgütü. Şehir plancıları, mimarlar, iç mimarlar, çocuk gelişimciler, sosyal bilimcilerden oluşan disiplinlerarası biz ekibiz.

6 Şubat 2023'te meydana gelen depremlerin ardından uzmanlık araçlarımızı dayanışmaya açmak için yürüttüğümüz çalışmalar esnasında gözlemlediğimiz ihtiyaçlar, bizi bu alanda daha sürdürülebilir modeller oluşturmaya yönlendirdi. Çocukların fiziksel, duygusal, kültürel ihtiyaçlarını merkeze koyan bir yaklaşımın özellikle kriz dönemlerinde kritik öneme sahip olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle, Adıyaman'da çalışmalarımızı yürütmeye devam ediyoruz. Çünkü deprem bölgesinde ihtiyaçlar bitmedi...

Çocukların nitelikli kamusal mekânlara, kültürel alanlara ve programlara erişimindeki engeller, barınma ve altyapı krizinin devam ettiği koşullarda görünmez olabiliyor. Oysa hem kendi deneyimlerimizden hem de farklı kriz dönemlerinde yapılan çalışmalardan biliyoruz ki; çocuklar afet dönemlerinde yetişkinlerden daha fazla zarar görüyor. Oyuna, kültürel aktivitelere, akranlarıyla serbest vakit geçirebilecekleri güvenli alanlara erişimleri iyileşme sürecine destek oluyor. Yani çocukları ve iyilik hallerini destekleyecek kültür politikaları ve uygulamaları, kriz dönemlerinde arka planda bırakılması gereken değil, aciliyetle önceliklendirilmesi gereken konular.

Perre Çocuk ve Kent Bienali'yle çocukların ihtiyaçlarının, onların sesleriyle duyulduğu bir kültür projesi, çocuk katılımını kültür ve sanatla mümkün kılan bir model geliştirdik. Proje süresince elde ettiğimiz bulguları ve deneyimleri somut önerilerle birleştirdiğimiz bu rapor, hem Adıyaman'da çocukların kültüre erişimlerini güçlendirme hem de tarihe bir not düşme çabası taşıyor.

Proje süresince bizden desteklerini esirgemeyen İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı Ortaklaşa ekibine, bienal düzenleme maceramızda bilgi ve deneyimlerini cömertlikle paylaşan İstanbul Bienali ekibine, yol arkadaşımız Adıyaman Belediyesi'ne, bize kucak açan tüm paydaşlarımıza, en çok da hayallerini bizimle paylaşan çocuklara içtenlikle teşekkür ederiz.

Bir sonraki bienalde görüşmek üzere!

Gizem Kıyıcı

Şehir Dedektifi Kurucu Genel Koordinatör

ÖNSÖZ

Adıyaman'da deprem sonrası yeniden inşa sürecinde çocukların kültürel haklara erişimini değerlendirdiğimiz bu raporla, Türkiye'de daha önce ele alınmamış bir alana, çocukların kent hakkı bağlamında kültürel yaşama katılımına dair veri temelli bir yaklaşımın önemini vurgulamayı amaçlıyoruz.

Bu çalışma, **Şehir Dedektifi Kent, Çevre ve Sanat Derneği'nin Adıyaman Belediyesi'yle** yürüttüğü ve İKSV'nin Avrupa Birliği desteğiyle hayata geçirilen **Ortaklaşa: Kültür, Diyalog ve Destek Programı** kapsamında desteklenen **Perre Çocuk ve Kent Bienali** deneyimine dayanmaktadır. Rapor, hem deprem sonrası Adıyaman'da çocukların kültürel haklara erişimini değerlendirmeyi, hem de Perre Çocuk ve Kent Bienali sürecinde ortaya çıkan deneyimleri ve gözlemleri görünür kılmayı hedeflemektedir.

Raporda, Şehir Dedektifi'nin Adıyaman'daki iki yıllık saha deneyiminde gözlemlendiği ihtiyaçlar bu çerçevede ele alınmıştır. Üst ölçek stratejik planlar, yerel yönetim faaliyetleri, sivil toplum paydaşlarının deneyimleri ve en önemlisi çocukların görüşleri bir araya getirilerek öne çıkan tema ve ihtiyaç alanları derlenmiştir.

Ancak birçok farklı alanda olduğu gibi bu konuda da çocuk odaklı nitelikli veri setlerinin oluşturulmaması ya da erişime açılmaması, kapsamlı bir yaklaşım kurmayı zaman zaman zorlaştırdı. Yine de bu raporun, izleme çalışmalarında çocuk odaklı veri setlerinin hazırlanması için bir izlek sunarak hak temelli kültür politikalarının geliştirilmesinde atılacak önemli adımlardan biri olacağını umuyoruz.

Raporun çerçevesini belirlerken, proje süresince gerçekleştirdiğimiz görüşmeler, çocuklarla yürüttüğümüz atölyeler, düzenlediğimiz çalıştaylar ve bienal sergisi boyunca yolumuzu aydınlatan pek çok uzmanın katkılarından faydalandık. Fikirleri ve gözlemleriyle kapsamlı bir yaklaşımın kurulmasına destek olan tüm paydaşlara ve özellikle çocukların kentsel hafıza ve aidiyet bağlamında kültürel haklarını tartışmamıza imkân sağlayan **İKSV Ortaklaşa Programı** ekibine içten teşekkür ederiz.

Bu raporun, deprem sonrası yeniden inşa süreçlerinde **çocuk katılımını güçlendirecek kültürel politikalar için kalıcı bir başlangıç** olmasını diliyoruz.

Şehir Dedektifi Ekibi
Eylül 2025

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, **Şehir Dedektifi Kent Çevre ve Sanat Derneği'nin Adıyaman Belediyesi**'yle ve İKSV'nin Avrupa Birliği desteğiyle hayata geçirilen **Ortaklaşa: Kültür, Diyalog ve Destek Programı** kapsamında desteklenen **Perre Çocuk ve Kent Bienali** projesi kapsamında hazırlanmıştır. Rapor, **deprem sonrası süreçten binal sergisinin gerçekleştirildiği Haziran 2025 tarihine kadar olan dönem** kapsamaktadır. Çalışma, deprem sonrası Adıyaman'da çocukların kültürel haklara erişimini değerlendirmeyi ve bu bağlamda Perre Çocuk ve Kent Bienali deneyimini incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, Şehir Dedektifi Kent Çevre ve Sanat Derneği'nin Adıyaman'daki iki yıllık deneyimi sırasında gözlemlendiği ihtiyaçlar da bu çerçevede ele alınmaktadır.

6 Şubat 2023'te meydana gelen depremlerden en çok etkilenen kentlerden biri olan Adıyaman'da, diğer illerde olduğu gibi altyapı hasarları ve barınma krizleri yaşanmış; bunun yanı sıra çocukların eğitim, sağlık ve psikososyal destek hizmetlerine erişimi önemli ölçüde kesintiye uğramıştır. Bu durum, çocukların gelişimlerini, iyi olma hâllerini ve çevreleriyle kurdukları ilişkileri olumsuz yönde etkilemiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2024 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre, Adıyaman nüfusunun yaklaşık %32'si 18 yaş altındadır.¹ Bu oran, çocukların ve gençlerin kentin en büyük demografik grubunu oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Buna rağmen, çocukların yaşam alanlarında oyun, ifade ve kültürel katılım olanakları son derece sınırlıdır.

¹ TÜİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi: Yaş grubuna göre çocuk nüfusu. Türkiye İstatistik Kurumu, 2024. Erişim: <https://www.tuik.gov.tr>

Deprem sürecinde çocuklar ruhsal ve duygusal açıdan ağır bir şekilde etkilenmiş; okul devamsızlıkları artmış, oyun ve sosyalleşme alanları azalmış, özellikle kız çocuklarının üzerindeki bakım yükü belirgin biçimde artmıştır. Afet sonrası kurulan geçici barınma alanları ve konteyner kentlerde ise çocukların serbestçe hareket edebileceği, oyun oynayabileceği ve sosyalleşebileceği yeterli alanların bulunmaması bu olumsuz tabloyu daha da pekiştirmiştir.² Bu bağlamda kültürel alanlar, yalnızca sanatsal üretim yerleri değil; kolektif hafızanın onarıldığı, dayanışmanın ve umut duygusunun yeniden inşa edildiği kamusal alanlar olarak önem kazanmıştır. Perre Çocuk ve Kent Bienali projesi, bu ihtiyaçlardan yola çıkarak Adıyaman'da yaşayan çocukları, bakımverenleri ve eğitimcileri kentin tarihi ve kültürel mirasıyla buluşturmayı hedeflemiş; depremle zarar gören kentsel hafızayı ve aidiyet duygusunu kültür ve sanat aracılığıyla güçlendirmeyi odağına almıştır.

Rakamlarla Perre Çocuk ve Kent Bienali

Proje, Ekim 2024'te başlamış, Aralık 2024 – Mayıs 2025 tarihleri arasında **543 çocuğun** katılımıyla **kent temalı sanat ve tasarım atölyeleri** yürütülmüştür. Bu süreçte, Adıyaman Belediyesi'nin çocuklara yönelik katılımcı kültür politikaları oluşturmasını desteklemeye yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

² Zeynep Kılıç ve Gizem Kıyıcı, Deprem Bölgesindeki Geçici Barınma Alanlarına Kız Çocuk Odaklı Bakış: Mekânsal Koşullara ve Çocuk Hizmetlerine Dair Değerlendirme, Suna'nın Kızları & EMpower, 29 Mart 2023, <https://sunaninkizlari.org/wp-content/uploads/2024/08/deprem-raporu-final-2023.pdf>

Zeynep Kılıç ve Gizem Kıyıcı, Konteyner Kentlerde Çocukların Yaşam Alanlarına Kız Çocuk Odaklı Bakış, Suna'nın Kızları & EMpower, Temmuz 2023, https://sunaninkizlari.org/wp-content/uploads/2024/08/SK_DEPREM_RAPORU_Agustos-2023.pdf

Zeynep Kılıç ve Gizem Kıyıcı, Depremlerin İkinci Yılında Konteyner Kentlerdeki Yaşama Kız Çocuk Odaklı Bakış, Suna'nın Kızları, Ağustos 2024, https://sunaninkizlari.org/wp-content/uploads/2024/10/SK_DEPREM_RAPORU_2024_AGUSTOS.pdf

Bu faaliyetlerden ilki, Eşitlik İçin Dayanışma Derneği'nden çocuk hakları uzmanları Dr. Atike Zeynep Kılıç ve Gözde Durmuş'un katılımıyla **25-26 Şubat 2025**'te düzenlenen, "**Çocuklarla Çalışmada Hak Temelli ve Koruyucu Yaklaşımlar**" başlıklı kapasite geliştirme oturumudur. Oturumda, **Kültür İşleri ve Sosyal Destek Hizmetleri** birimlerinden **35** katılımcıyla mevcut çalışmalar çocuk hakları bağlamında değerlendirilmiştir.

Ardından, **12-13 Mayıs 2025** tarihlerinde, proje iştirakçileri Mekanda Adalet Derneği ve Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi'nin katılımıyla "**Adıyaman'da Çocuk ve Gençlere Yönelik Katılımcı Kültür Politikaları: Ortak Bir Gelecek İçin Birlikte Düşünmek ve Üretmek**" başlıklı bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştayda, **belediye birimleri ile sivil toplum örgütlerinden 45 katılımcı** bir araya getirilmiş; kentte çocuk ve gençlere yönelik kültür politikalarının hak temelli ve katılımcı bir perspektifle ele alınması için ortak bir tartışma zemini oluşturulmuştur.

Projenin en görünür çıktısı olan **Perre Çocuk ve Kent Bienali** sergisi, **13-20 Haziran 2025** tarihleri arasında **Adıyaman Kommagene Kültür Merkezi**'nde gerçekleştirilmiştir. **Bienal kapsamında gerçekleştirilen atölyelerle birlikte sanatsal üretim aktivitelerine katılan çocuk sayısı 904'tür. Bienal süresince yaklaşık 2.857 kişi kültürel etkinliklere katılmıştır.**

Aşağıdaki başlıklar, kapasite geliştirme programları ve atölyelerden elde edilen çıktılar doğrultusunda, afet sonrası çocukların kültürel yaşama katılımına dair öncelikli ihtiyaçları ve yeniden inşa sürecinde yol gösterici ilkeleri bir araya getirmektedir. Hak-mekân-hafıza-yönetişim ekseninde kurgulanan bu çerçeve çocuk odaklı bütüncül bir perspektif ortaya koymaktadır.

ÇOCUK KATILIMI

Çocukların kültürel yaşama yalnızca izleyici olarak değil, üreten, tasarlayan ve karar süreçlerine katılan özne olarak dâhil edilmesi gerekmektedir. Her çocuk, yaşadığı kentin kültürel yaşamının biçimlendiricisidir. Kültürel yaşama katılım hakkı bireylerin yalnızca kültürel üretimden yararlanmasını değil, aynı zamanda bu üretime aktif olarak katılımını güvence altına alır.³

Afet sonrası yeniden inşa süreçlerinde, çocukların kent yaşamına katılımı, aidiyet duygularını güçlendiren ve uzun vadeli toplumsal iyileşmeyi mümkün kılan bir hak alanı olarak ele alınmalıdır. Farklı afet durumlarında yapılan araştırmalar da, çocukların bu tür olağanüstü durumlardan yetişkinlere kıyasla çok daha fazla olumsuz etkilendiklerini göstermektedir.⁴ Bu nedenle afetlerin çocuklar üzerindeki etkilerini dönüştürmek ve yeniden inşa süreçlerinde onların katılımını güçlendirmek, yalnızca bir gereklilik değil, aynı zamanda uzun vadeli toplumsal iyileşme için temel bir koşuldur.

ERİŞİLEBİLİRLİK

Kültür ve sanat alanlarının fiziksel, ekonomik ve sosyal engellerden arındırılarak tüm çocuklar için ulaşılabilir hâle getirilmesi önemlidir. Kültürel hak bir hizmet değil, temel bir insan hakkıdır. Adıyaman özelinde, geçici barınma alanlarında, kırsal bölgelerde ve yeni kurulan konut alanlarında yaşayan çocukların kültürel mekânlara erişiminin sağlanması, katılım hakkının hayata geçirilmesinde belirleyici bir adım olacaktır.

³ Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi Kırk üçüncü oturum 2–20 Kasım 2009 21 No’lu Genel Yorum: Herkesin kültürel yaşama katılma hakkı (Sözleşmenin 15. Maddesinin 1(a) paragrafı), <https://ihop.org.tr/wp-content/uploads/2007/12/ESKHKG21.pdf>

⁴ WHO (2020), Küppers vd. (2018) ve Fischer vd. (2018) tarafından yürütülen çalışmalara, ÇOKMED’in Salgın ve Doğal Afetlerde Çocukların Korunması (2021) başlıklı raporunda atıf yapılmıştır. [https://cokmed.net/ps-sistem/dosyalar/files/Salgın%20ve%20Dogal%20Afetlerde%20Cocukların%20Korunması\(1\).pdf](https://cokmed.net/ps-sistem/dosyalar/files/Salgın%20ve%20Dogal%20Afetlerde%20Cocukların%20Korunması(1).pdf)

Bu kapsamda erişilebilirlik, yalnızca mekânsal ölçekte kültürel alanlara fiziksel erişimi değil; idari ve altyapısal açıdan da çocukların yaşadıkları çevrede kültürel hizmetlere, şehir merkezindeki etkinliklere ve kültürel miras alanlarına ulaşım olanaklarının güçlendirilmesini içermelidir. Erişilebilirliğin bu çok boyutlu biçimde ele alınması, çocukların kentle bütünleşmesini ve kültürel yaşama aktif katılımını mümkün kılacaktır.

KAPSAYICILIK

Kız çocuklar, engelli çocuklar, göçmen çocuklar ve kırsal bölgelerde yaşayan çocuklar, kültürel üretim süreçlerinde eşit biçimde yer almalıdır. Çocukların kültürel üretim süreçlerine erişimi, ayrımcı olmayan, güvenli ve destekleyici mekanizmalarla güvence altına alınmalıdır.

Kapsayıcılık, yalnızca fiziksel veya sosyal engellerin kaldırılmasını değil; dil, kültür ve kimlik farklılıklarının tanınarak her çocuğun kendi ifade biçimiyle kültürel yaşama katılımının desteklenmesini de gerektirir. Bu yaklaşımla yürütülen kapsayıcı bir kültürel planlama, toplumsal dayanışmanın yeniden kurulmasında ve çeşitliliğin ortak değer olarak güçlenmesinde temel bir rol oynar.

KAMUSAL MEKÂNLAR VE OYUN

Afet sonrası kentin iyileşme sürecinde konut ve altyapı ihtiyacı önceliklendirilmiş, kamusal alanların ve kültürel etkinliklerin rolü arka planda kalmıştır. Oysa kamusal alanların kültürel etkinliklerle desteklenmesi, toplulukların bir araya gelmesine, travmaların paylaşılmasına, dayanışma ilişkilerinin güçlenmesine ve gündelik yaşamın yeniden kurulmasına olanak tanır.

Deprem sonrası kurulan geçici yerleşim alanlarında, çocukların güvenle oynayabileceği ve sosyalleşebileceği açık alanların

yetersizliği, aidiyet duygusunu ve psikososyal iyileşmeyi olumsuz etkilemiştir. Bu durum, çocukların yalnızca oyun değil, aynı zamanda kendilerini ifade edebilecekleri ve kültürel üretime katılabilecekleri mekânlara olan ihtiyacını da görünür kılmıştır. Bu kapsamda kamusal alanlar, çocukların birlikte üretme deneyimleriyle dayanışmayı, sanat aracılığıyla ortak hafızayı, oyun yoluyla ise güven ve aidiyet duygusunu yeniden kurabilecekleri yaşamsal mekânlar olarak yeniden düşünölmelidir. Kamusal alanların bu işlevleri destekleyecek şekilde, **çocuk dostu** mekânlara dönüştürölmeleri de büyük önem taşımaktadır.

HAFIZA VE İYİLEŞME

Kültürel mekân ve etkinlikler, yalnızca sanatsal üretim alanları değil; toplulukların travmalarını ifade edebildiği, kolektif belleği onaran süreçler olarak tasarlanmalıdır. Afetin yarattığı zorlu koşullarda kültürel çalışmaların yürütölmesi önceliklendirilmemekte, çoğu zaman “lüks olarak” algılanmaktadır, oysa kültürel çalışmalar yaşamın yeniden kurulması için kritik öneme sahiptir.

Depremin bıraktığı fiziksel ve duygusal izler, çocukların kente dair hafızasında da derin etkiler yaratmıştır. Çocuklar için kültürel alanlar, yalnızca güvenli bir çevre sunmaz; aynı zamanda kayıpları anlamlandırabilecekleri, duygularını ifade edebilecekleri ve umut duygusunu yeniden kurabilecekleri iyileştirici ortamlar yaratır.

Çocukların söz, oyun ve hayal gücüyle katıldığı kültürel pratikler, kolektif hafızanın yeniden inşasında benzersiz bir rol oynar. Bu süreçler, hem bireysel iyileşmeyi destekler hem de kentin ortak belleğini çocukların gözünden yeniden şekillendirir.

AİDİYET VE KATKI

Afet sonrası yeniden inşa süreçlerinde çocukların kent yaşamına dâhil edilmesi, onların yaşadıkları yerle aidiyet temelli ve sürdürülebilir bir ilişki kurabilmeleri açısından hayati önem taşır. Çocukların kentlerinin mirasını ve özgün kültürel değerlerini benimsemeleri, yeniden inşa edilen çevreyle bağ kurabilmeleri ve bu sürece kendi katkılarını sunabilmeleri, uzun vadeli toplumsal iyileşmenin temelidir.

Kültür, çocukların kentle duygusal bağ kurduğu, geçmişle gelecek arasında köprüler kurduğu ve kendi hikâyelerini toplumsal hafızaya dâhil ettiği bir alandır. Bu nedenle, afet sonrası planlama süreçlerinde çocukların seslerinin yalnızca duyulması değil, mekânların ve politikaların biçimlenmesinde etkin biçimde yer alması, aidiyetin ve toplumsal dayanıklılığın kalıcı bir biçimde kurulmasını mümkün kılar.

İŞBİRLİĞİ VE YEREL KAPASİTE

Yerel yönetimler, kültürel planlamayı çocukların ihtiyaç, fikir ve deneyimlerini merkeze alan katılımcı mekanizmalarla yürütmelidir. Her belediye, çocukların kültürel yaşama katılımı için mekân, araç ve zaman yaratmakla yükümlüdür. Bu süreçte, sivil toplum, sanatçılar ve eğitim kurumları arasında kurulacak işbirliği ağlarının güçlendirilmesi, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir kültürel ekosistemin temelini oluşturur.

Ancak uygulamada, afet sonrası dönemde çoğunlukla altyapı ve barınma sorunları öncelik kazanmakta, kültür ve katılım alanları ikincil görülmektedir. Oysa yerel kapasitenin güçlendirilmesi, kültürel hakların kriz anlarında dahi korunmasını mümkün kılar. Bu nedenle, belediyelerin planlama ve bütçeleme süreçlerine çocukların kültürel haklarını dâhil

etmesi; kültür, eğitim, sosyal hizmet ve şehir planlama birimleri arasında yatay işbirliği mekanizmalarının kurulması önemlidir.

ÇOCUK ODAKLI VERİ

Afet sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde kültürel politikaların kapsayıcılığını artırmanın temel koşullarından biri, çocuk katılımlı veri üretimi ve izleme sistemlerinin oluşturulmasıdır. Yaş, cinsiyet, engellilik durumu ve yaşanan bölge gibi kısımlar üzerinden toplanacak nitelikli veriler, çocukların kültürel haklara erişimindeki eşitsizlikleri görünür kılar. Bu tür veri setleri yalnızca istatistiksel değil, çocukların doğrudan katkı sunduğu katılımcı araştırma yöntemleriyle desteklenerek yerel karar alma süreçlerine entegre edilmelidir. Çocuk katılımlı izleme sistemleri, kültürel planlama ve yerel yönetişimin hesap verebilirliğini güçlendirir; uzun vadede ise hak temelli kültür politikalarının şekillenmesine zemin hazırlar.

KATILIMCI KÜLTÜR POLİTİKALARI

Kültür politikaları yalnızca altyapı yatırımlarıyla sınırlı kalmamalı; katılım, anlamlı ilişkiler ve toplumsal bağların yeniden kurulması üzerine odaklanmalıdır. Kültürel planlama, çocukların sesiyle ve onların gündelik deneyimlerinden öğrenilerek yapılmalıdır. Çocukların kültürel haklarını merkeze alan bir yaklaşım, afet sonrası kentlerin yeniden inşasında demokratik, dayanıklı ve kapsayıcı bir toplumsal yapının kurulmasına katkı sağlar.

Çocuklar açısından ise kültürel alanlara erişim, yalnızca sanatsal üretim ve öğrenme fırsatları değil, aynı zamanda güvenli sosyalleşme ortamları ve kendini ifade etme imkânları anlamına gelir. Dolayısıyla, afet sonrası iyileşme süreçlerinde kültür ve sanatın kapsayıcı politikalarla desteklenmesi, hem toplumsal dayanıklılığın inşasında hem de çocukların katılımını ve kente aidiyetlerini güçlendirmede belirleyici bir rol oynamaktadır.

GİRİŞ

Kültürel yaşama katılma hakkı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin⁵ 27. maddesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin⁶ 15. maddesinde güvence altına alınmış temel bir insan hakkıdır. Bu hak, yalnızca kültürel ürünlere erişimi değil; bireylerin kültürel süreçlere katılımını, katkı sunmasını ve kendi kültürel ifade biçimlerini ortaya koyabilmesini de içerir. Kültürel yaşama katılma hakkı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin⁷ 31. maddesinde de tanımlanmış, böylelikle çocukların kültüre erişiminin evrenselliği ve çocukların gelişimindeki etkisi güvence altına alınmıştır. Kültürel yaşama katılma hakkı kentsel hakların ayrılmaz bir parçasıdır. Avrupa Kent Hakları Deklarasyonu⁸, güvenli ve sağlıklı bir çevrede yaşamayı, kamusal mekânlara erişimi, ulaşım özgürlüğünü ve sportif ile kültürel faaliyetlere katılımı temel haklar arasında tanımlamaktadır. Bu çerçevede, kentlerde kültürel hakların yalnızca bireysel katılımı değil, aynı zamanda mekânsal süreçlere eşit erişimi ve tüm yurttaşların kapsanmasını öngörmektedir.

⁵ Universal Declaration of Human Rights - Turkish (Türkçe), Secretariat of the Human Rights Coordinating Committee, Turkey. Erişim: <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/turkish-turkce>

⁶ Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi Kırk üçüncü oturum 2-20 Kasım 2009, 21 No'lu Genel Yorum Herkesin kültürel yaşama katılma hakkı (Sözleşmenin 15. Maddesinin 1(a) paragrafı). Erişim: <https://ihop.org.tr/wp-content/uploads/2007/12/ESKHKG21.pdf>

⁷ Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, UNICEF Türkiye. Erişim: <https://www.unicef.org/turkiye/cocuk-haklarına-dair-sözleşme>

⁸ European Urban Charter, Erişim: https://rm.coe.int/168071923d?utm_source

Belediyelerin kültürel yaşama ilişkin yükümlülükleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun⁹ 14. maddesinde açıkça tanımlanmıştır. Buna göre belediyeler, “*kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor*” gibi hizmetleri yürütmek veya bu hizmetlerin yürütülmesini sağlamakla sorumludur. Ayrıca, kültür ve tabiat varlıklarının, tarihî dokunun ve kent tarihi açısından önem taşıyan mekânların korunması ile işlevlerinin sürdürülebilmesi de belediyelerin görev alanına dâhildir. Bu yasal çerçeve, yerel yönetimlerin kültürel hakların hayata geçirilmesinde temel aktörlerden biri olduğunu; çocukların da dâhil olduğu tüm kent sakinlerinin kültürel yaşama katılımı için uygun koşulları sağlama sorumluluğunu vurgular.

Adıyaman'da 2024 yılı güncel verilerine¹⁰ göre 0–17 yaş aralığında yaklaşık 196 bin çocuk yaşamaktadır. Bu sayı nüfusun %32'sine karşılık gelmektedir. Böylesine geniş bir çocuk nüfusunun ihtiyaçlarının gözetilmesi, kentsel planlama ve kültürel hakların erişilebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Deprem sonrası yeniden inşa sürecinin devam ettiği Adıyaman'da, çocukların ihtiyaçlarına yanıt verecek bir kentsel planlama, ancak onların deneyimine kulak verilerek gerçekleştirilebilir. Çocukların ihtiyaçlarının anlaşılması ve önceliklendirilmesi hem haklara erişimin hem de kültürel yaşama katılımın temel koşulunu oluşturmaktadır.

Hak temelli ve kentsel planlamayla bütünleşik kültür politikalarının geliştirilmesi, kentsel hafıza ile çocukların gündelik deneyimlerini kesiştiren, aidiyet duygusunu pekiştiren, öğrenme süreçlerini ve kültürel/kentsel karşılaşmaları mümkün kılan bir kentsel deneyim üretir.

⁹ 5393 sayılı Belediye Kanunu, 3 Temmuz 2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazete, Üçüncü Bölüm – Belediyenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları, Madde 14.

¹⁰ TÜİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi: Yaş grubuna göre çocuk nüfusu. Türkiye İstatistik Kurumu, 2024. Erişim: <https://www.tuik.gov.tr>, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?k-n=95&locale=tr>

Kent, kurulduğu coğrafyanın kültürüyle Őekillenir ve kentsel deneyimlerle kültür üretmeye devam eder. Bu yönüyle, kültürel hakların hayata geçmesi kent hakkının somutlaŐmasıdır. Ancak Türkiye’de, kentlerin yurttaŐlarının yaŐantılarından kopuk, imar ve konut üretimi merkezleri haline gelmesi, birbirini doğuran bu iki olguyu birbirinden koparmaktadır. Çocuklar ise kamusal mekân üretiminde ve kültür politikalarının oluŐturulmasında yoksayılan gruplar arasındadır. Çoğu zaman geliŐimsel ve özgün ihtiyaçlarını gözeten kültürel faaliyetlere eriŐememekte, güvenli ve kapsayıcı mekânlarla karŐılaŐmamakta, ihtiyaç ve deneyimlerini paylaŐabileceĐi alanlar bulamamaktadır. Mevcut durumda kamusal ve kültürel alanların mekân ve program düzenlemeleri çocukların katılımını güçlendirecek bilgi sistemlerinden, etkin geri bildirim ve eŐitlikçi destek mekanizmalarından yoksundur.

6 Şubat 2023’te meydana gelen depremler 11 ilde yaşayan 9 milyondan fazla insanı, 4 milyonu okul çağında olan yaklaşık 5 milyon çocuğu doğrudan etkilemiştir.¹¹ Depremden sonra eğitim kesintiye uĐramıŐ, acil insani yardım ihtiya ı, uzun süre  z ms z kalan barınma ve altyapı sorunları ve afet sonrası bütünleşik planlamadan uzak müdahaleler kültüre erişimin sözünün edilmesini dahi imkansız kılmıştır. Araştırmalar, afet sonrası sanat temelli psikososyal desteklerin çocukların iyilik hâlini olumlu yönde etkilediğini; akranlarıyla ve çevreleriyle yeniden bağ kurmalarını desteklediğini göstermektedir.¹²

¹¹ OCHA, Türkiye 2023 Depremleri: Durum Raporu No:9, 13 Mart 2023. Erişim: <https://reliefweb.int/report/turkiye/turkiye-2023-earthquakes-situation-report-no-9-13-march-2023-entr9> T K. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi: Yaş grubuna göre  ocuk nüfusu. Türkiye İstatistik Kurumu, 2024. Erişim: <https://www.tuik.gov.tr>, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

¹² Esra DaŐçı, “Afetlerden Etkilenen  ocuk ve Gençlere Yönelik Kültür ve Sanat Temelli Psikososyal Müdahalelerin Psikolojik ve Sosyal Uyum  zerindeki Etkisi”, Afet ve Risk Dergisi 7(1), 2024, (226-241). Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3518773>

Depremden en çok etkilenen şehirlerden biri olan Adıyaman'da yürütülen Perre Çocuk ve Kent Bienali projesi, hem çocukların kültüre erişiminin önemini görünür kılmayı hem de çocukların üretimlerinin katılımcı bir mekanizma olarak kurgulanmasıyla kentin yeniden inşa sürecine katkı sunmayı amaçlayarak yolculuğuna başladı. 12 ay süren çalışmalar boyunca, çocuklara yönelik yaratıcı atölyeler, belediyeye yönelik kapasite geliştirme programları, çalıştaylar, sergi ve performanslar gerçekleştirildi. Süreçte elde ettiğimiz verilerden oluşan bu rapor, Adıyaman'da çocukların kültüre erişimine dair bir çerçeve çiziyor, bulgulara dayalı öneriler geliştiriyor ve çocuklara yönelik katılımcı kültür politikaları oluşturmak isteyen yerel yönetimlere bir model sunuyor.

Birinci bölümde, kentteki kültür-sanat olanakları tanımlanmakta; çocuklara yönelik mevcut kamusal ve sivil kültür-sanat alanları haritalandırılmaktadır. İkinci bölümde, **Perre Çocuk ve Kent Bienali**, kentin kolektif hafızasının onarılmasını destekleyen ve çocuk odaklı kültürel alanların önemini görünür kılan bir örnek olarak ele alınmaktadır. Bienalin çocukların deneyimlerini duymaya yönelik katılımcı yaklaşımı; elde edilen bilgilerin sergi ve kamusal programlar aracılığıyla tüm kentte nasıl yaygınlaştırılabileceği tartışılmakta ve sürece ilişkin genel bir değerlendirme sunulmaktadır. Üçüncü bölümde, Adıyaman'da çocukların kültürel yaşama katılımında karşılaşılan kısıtlar ve engeller değerlendirilmektedir. Bu bölüm, saha çalışmaları, atölyeler, çalıştaylar, görüşmeler ve katılımcı gözlemler sonucunda elde edilen bulgulara dayanmaktadır. Son bölümde, belediyenin mevcut kapasitesi gözetilerek politika önerileri sunulmaktadır. Bu öneriler; öncelikli ve acil ihtiyaçlar, orta vadeli hedefler ve uzun vadeli stratejiler doğrultusunda yapılandırılmıştır. Amaç, çocukların kültürel yaşama katılımını güçlendirecek somut adımlar önermek ve kültür politikalarının çocuk hakları perspektifiyle yeniden şekillenmesini desteklemektir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada, Adıyaman'da çocukların kültürel haklara erişimi, ulusal ve uluslararası belgelerin tanımladığı yükümlülükler çerçevesinde ele alınmaktadır. Rapor kapsamında, kültürel yaşama katılım hakkını güvence altına alan sözleşme ve deklarasyonlar incelenmiş; deprem sonrası süreçten binal sergisininin gerçekleştirildiği Haziran 2025 tarihine kadar olan dönemde yerel yönetimlerin uygulamaları, sivil toplum kuruluşlarının deneyimleri ve çocukların doğrudan görüşleri değerlendirilmiştir. İncelenen belgeler yalnızca kültürel hakların temelini belirlemekle kalmayıp, afet sonrası koşullarda kültür ve sanatın iyileştirici rolünü tartışmaya açması bakımından da önemli bir referans noktası sunmaktadır.

Perre Çocuk ve Kent Bienali projesinin faaliyetlerinden elde edilen çıktılar raporun katılımcı veri setini oluşturmaktadır. Proje, Ekim 2024'te başlamış, Aralık 2024 – Mayıs 2025 tarihleri arasında çocuklarla **kent temalı sanat ve tasarım atölyeleri** yürütülmüştür. Bu süreçte, Adıyaman Belediyesi'nin çocuklara yönelik katılımcı kültür politikaları oluşturmasını desteklemeye yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyetlerden ilki, Eşitlik İçin Dayanışma Derneği'nden çocuk hakları uzmanları Dr. Atike Zeynep Kılıç ve Gözde Durmuş'un katılımıyla **25–26 Şubat 2025'te düzenlenen, "Çocuklarla Çalışmada Hak Temelli ve Koruyucu Yaklaşımlar"** başlıklı kapasite geliştirme oturumudur. Oturumda, Kültür İşleri ve Sosyal Destek Hizmetleri birimlerinden katılımcılarla mevcut çalışmalar çocuk hakları bağlamında değerlendirilmiştir.

Ardından, **12–13 Mayıs 2025 tarihlerinde**, proje iştirakçileri Mekanda Adalet Derneği ve ANAMED'in katılımıyla **"Adıyaman'da Çocuk ve**

Gençlere Yönelik Katılımcı Kültür Politikaları: Ortak Bir Gelecek İçin Birlikte Düşünmek ve Üretmek” başlıklı bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştayda, belediye birimleri ile sivil toplum örgütleri bir araya getirilmiş; kentte çocuk ve gençlere yönelik kültür politikalarının hak temelli ve katılımcı bir perspektifle ele alınması için ortak bir tartışma zemini oluşturulmuştur.

Projenin en görünür çıktısı olan **Perre Çocuk ve Kent Bienali** sergisi, 13–20 Haziran 2025 tarihleri arasında **Adıyaman Kommagene Kültür Merkezi**’nde gerçekleştirilmiştir. Sergi, atölyelere katılan 543 çocuğun üretimlerini, yedi farklı temada bir araya getirerek kurgulanmıştır. Aralarında mükerrer katılımlar olabileceği göz önünde bulundurularak, konser performanslarıyla birlikte, bienal süresince toplam yaklaşık 2.857 kişi kültürel etkinliklere katılmıştır.

Raporun yöntemsel çerçevesi, Perre Çocuk ve Kent Bienali süresince benimsenen katılımcı yaklaşımlara dayalı olarak farklı veri toplama araçlarını içermektedir. Bu kapsamda kullanılan yöntemler şunlardır:

POLİTİKA BELGELERİNİN İNCELENMESİ

Adıyaman Belediyesi’nin 2025–2029 Stratejik Planı ile Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü’nün faaliyet raporları incelenmiş; kültür, sosyal hizmet ve afet sonrası yeniden yapılanma alanlarındaki hedefler değerlendirilerek çocukların kültürel hakları ve mekânsal erişimleri analiz edilmiştir.

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞMELER

Kültür İşleri Müdürlüğü çalışanları, çocuklarla çalışan sivil toplum temsilcileri¹³, atölye sanatçıları ve akademisyenlerle görüşülerek

¹³ TÜİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi: Yaş grubuna göre çocuk nüfusu. Türkiye İstatistik Kurumu, 2024. Erişim: <https://www.tuik.gov.tr>, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&-locale=tr>

çocuk odaklı kültürel çalışmalara dair ihtiyaçlar ve işbirliği alanları belirlenmiştir.

ÇOCUKLARLA KENT ATÖLYELERİ

Farklı temalarda düzenlenen atölyelerde çocuklar kent deneyimlerini ve hayallerini paylaşmıştır. Çıktılar, hem çocuk katılımını güçlendiren yöntemsel bir araç hem de yerel ölçekte çocuk odaklı kültürel ve mekânsal planlamalar için veri kaynağı olmuştur.

KAPASİTE GELİŞTİRME OTURUMU

“Çocuklarla Çalışmada Hak Temelli ve Koruyucu Yaklaşımlar” başlıklı oturumda, çocuk hakları, çocuk dostu bütçeleme ve kültür politikası planlama konuları ele alınmış, belediye personelinin çocuk odaklı yaklaşımı güçlendirilmiştir. Oturum aynı zamanda Adıyaman Belediyesi'nin çocuk odaklı yaklaşım kapasitesini, mevcut politika ve uygulamalarını analiz etmeye yönelik nitel veri toplama aracı olarak da değerlendirilmiştir.

ÇALIŞTAY

MAD ve ANAMED işbirliğiyle düzenlenen çalıştay, belediye, sivil toplum ve akademisyenleri bir araya getirerek çocuk odaklı kültür politikalarının yerel düzeyde tartışılmasını sağlamıştır. Çalıştay, Adıyaman'da belediye birimleri ile sivil toplumun bu kapsamda ilk kez bir araya geldiği bir platform olmuştur. Çıktılar, işbirliğini ve politika uygulama kapasitesini artıran nitel veri kaynağı olmuştur.

BİENAL SERGİSİNİN BİR PARÇASI OLAN KATILIMCI ALANLAR

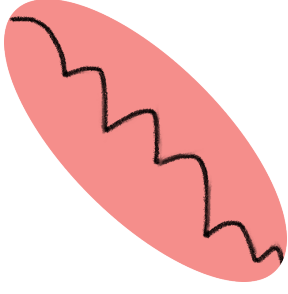
Kent atölyelerinde çocuklar tarafından üretilen çalışmalar, belirlenen temalar altında sergilenmiş; her temayla ilişkilendirilen sorular aracılığıyla ziyaretçilerin de sürece katılımı teşvik edilmiştir. Sergi mekânında, ziyarete gelen çocukların görüşlerini

yazabilecekleri, çizebilecekleri ve paylaşabilecekleri katılımcı alanlar oluşturularak, bienal sergisinin yalnızca izlenen değil aynı zamanda birlikte üretilen bir deneyim olması hedeflenmiştir. Bu alanlar, hem çocukların üretimleri üzerinden kentin farklı aktörleriyle diyalog kurmasını sağlamış hem de atölyelere katılmamış çocukların sergi aracılığıyla kendi fikir ve hayallerini paylaşabilecekleri bir katılım zemini oluşturmuştur.

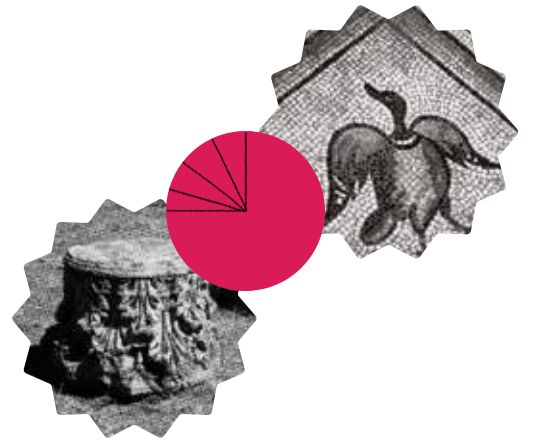
ÇEVİRİMİÇİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

Bienal sonrası tüm paydaşlara uygulanan anket, mekânsal düzenleme, erişilebilirlik, çocuk katılımı ve koruma, atölye ve performans süreçleri ile genel etkiyi değerlendirmiştir. Katılımcı yanıtları anonimleştirilmiş veriler olarak kullanılmıştır.

Farklı uzmanlık alanlarından paydaşların bir araya gelmesiyle oluşturulan bu çok bileşenli yapı, Adıyaman'daki çocukların kültürel haklarının mevcut durumunu kapsamlı, çok boyutlu ve kapsayıcı bir şekilde değerlendirmeyi mümkün kılmıştır. Bu yaklaşım, raporun hazırlanması sürecinde kurumlar ve uzmanlık alanları arasında ortak bir perspektifin oluşmasına katkı sağlamış; ayrıca sivil toplum örgütleri ile yerel yönetim arasındaki işbirliklerinin, çocukların afet sonrası iyilik hâllerini destekleyen kültürel faaliyetlerde kritik bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

MEVCUT DURUM:
DEPREM SONRASI
ADİYAMAN'DA
ÇOCUKLARIN KÜLTÜREL
HAKLARA ERİŞİMİ

Bu bölüm, Adıyaman’da deprem sonrası dönemde çocukların kültürel haklara erişiminin mevcut durumunu ortaya koymaktadır. İnceleme; kurumsal yapıyı, yerel yönetimlerin ve karar vericilerin kültürel haklara yaklaşımını, sivil toplum kuruluşlarının rol ve kapasitelerini birlikte ele almaktadır. Analizin odağında, Adıyaman Belediyesi’nin çocuklara yönelik kültürel haklar bağlamında yürüttüğü çalışmalar, bu çalışmaların güçlü yönleri ile geliştirilmesi gereken alanlar yer almaktadır.

Değerlendirmeler proje kapsamında belediye çalışanları ile çocuklarla çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla yürütülen eğitim ve çalıştaylardan elde edilen bulgulara, görüşmelere ve saha gözlemlerine dayanmaktadır. Ayrıca belediyeden temin edilen veriler kullanılarak, kültürel etkinliklerin çeşitliliği, bu etkinliklerin gerçekleştiği mekânların niteliği (ör. parkların kültürel faaliyetleri destekleme potansiyeli) ve mevcut veri setlerinin kapsamı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, kültürel etkinlik ve alanların çocuklar açısından **erişilebilirlik, güvenlik ve kapsayıcılık** düzeyi özel olarak incelenmektedir.

Tablo 1, Adıyaman’daki kültürel mekânların ve etkinliklerin çocuklar açısından erişilebilirlik, güvenlik ve kapsayıcılık düzeyini değerlendirmede kullanılan temel göstergeleri özetlemektedir. Bununla birlikte, **çocuk odaklı veri setlerinin sınırlılığı ve kayıtların dağınıklığı** önemli bir bulgu olarak not edilmektedir. Rapor, yerelde çocuklarla çalışan aktörlerin haritalandırılması üzerinden, çocukların kültürel yaşama katılımı açısından mevcut olanakları ve yapısal sınırlılıkları sunmayı amaçlamaktadır.

Tema	Gösterge	Ölçüt / Gözlem Alanı	Veri Kaynağı
Erişilebilirlik	Kültürel alanlara ulaşım olanakları	<ul style="list-style-type: none"> Kültürel alanların (kütüphane, müze, park vb.) çocukların yaşadığı yerleşimlere mesafesi Toplu taşıma erişimi 	Belediye verileri, saha gözlemi
	Mekânsal erişim ve fiziksel uygunluk	<ul style="list-style-type: none"> Alanların herkes için erişilebilirliği (rampa, asansör, yönlendirme vb.) 	Belediye verileri, saha gözlemi
	Ekonomik erişim	<ul style="list-style-type: none"> Etkinliklere katılımda ücret / ücretsiz oranı 	Belediye etkinlik kayıtları
Güvenlik	Alan güvenliği	Parklar ve kültürel mekânların güvenlik altyapısı <ul style="list-style-type: none"> Aydınlatma, Görünürlük, vb. 	Saha gözlemi, atölye çıktıları
	Psikososyal güvenlik	<ul style="list-style-type: none"> Çocukların kendilerini rahatça ifade edebildikleri, ayrımcılıktan uzak alan algısı 	Atölye çıktıları
Kapsayıcılık	Katılımcı profili çeşitliliği	Etkinliklere katılan çocukların <ul style="list-style-type: none"> Yaş Cinsiyet Engellilik Sosyoekonomik dağılımı 	Belediye kayıtları, STÖ görüşmeleri
	Program içeriklerinin kapsayıcılığı	Etkinliklerde kullanılan <ul style="list-style-type: none"> Dil Temalar Farklı gruplara erişim stratejileri 	Etkinlik programları, gözlemler
	Dil ve kültürel çeşitlilik	<ul style="list-style-type: none"> Programlarda farklı dil ve kültürel kimliklerin temsili 	STÖ ve uzman görüşmeleri

Tablo 1: Çocuklar Açısından Kültürel Alanların Erişilebilirlik, Güvenlik ve Kapsayıcılık Düzeyi

1.1. KENTTE KÜLTÜR-SANATA ERİŞİMİN GENEL DURUMU

Adıyaman 6 Şubat 2023'te meydana gelen depremlerden en çok etkilenen illerden biridir. Konutlarla birlikte yerel yönetimin hizmet verdiği binalar da zarar görmüştür. Depremlerden sonra AFAD verilerine göre kent merkezinin farklı noktalarına 30 adet konteyner kent kurulmuştur.¹⁴ Belediye birimlerinin büyük bir bölümü geçici olarak İl Özel İdaresi binasına taşınmıştır. Deprem, belediyenin hizmetlerini hem mekânsal olarak, hem de insan kaynağı bakımından derinden etkilemiş; deneyimli personelden hayatını kaybedenler, başka kentlere taşınanlar olmuştur. Depremin doğrudan etkisinin yanı sıra kentin insani yardım öncelikli ihtiyaçları, devam eden altyapı sorunları, bütçe yetersizlikleri yerel yönetim birimlerinin ve personellerinin kültürel çalışmaları çoğaltmasının önünde büyük engel oluşturmaktadır. Bu bölümde yapılan değerlendirmeler, depremin üzerinden geçen iki yılın ardından hâlâ ayağa kalkmaya çalışan bir kentin yapabilirlikleri üzerinden okunmalıdır.

Adıyaman'da kültüre erişimi etkileyen bir diğer kritik olgu, 2024 yerel seçimleridir. Belediye başkanının ana muhalefet partisinden seçilmesi, kentteki -özellikle kamu kurumları nezdinde- işbirliği dinamiklerini etkilemektedir. Çocuklara güvenli ve kapsayıcı kültürel ortamların sunulabilmesi için kurumlar arası yapıcı işbirliği, ortak karar mekanizmalarının kurulması ve sorumluluk dağılımının demokratik ilkeler çerçevesinde yapılması gerekmektedir. Mevcut durumda kamu kurumları arasında işbirliğine yönelik çatışmacı dinamikler kapsayıcı ve sürdürülebilir kültür ikliminin oluşmasının önüne geçmektedir. Bu durum en çok Adıyaman'ın kültürel miras alanlarına erişimde gözlenmektedir. Kültürel miras alanları mevcut

¹⁴ Konteyner kentlerde yaşayan tam nüfus ve çocuk nüfusu verilerine erişilememiştir.

durumda Valilik yönetimindedir. Yerelde oluşan çatışmacı dinamik ve kurumlar arası rekabet bu alanlarda yerel yönetime ait etkinliklerin gerçekleştirilmesinin önünde engel teşkil edebilmekte, bu da hizmet kapasitesi ve erişim açısından yetersizliklere yol açmaktadır.

Bu çerçevede, Adıyaman'da kültür ve sanata erişim olanaklarının mevcut durumu, Ortaklaşa: Kültür, Destek, Diyalog Programı hedefleri doğrultusunda belediye hizmetlerini odağa alarak değerlendirilmiştir. 2025-2029 Stratejik Planları ile kültürel haklara dair hedefler, öncelikler ve altyapı yatırımları incelenmiştir.

Adıyaman Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından paylaşılan **2023 Mart – 2024 Kasım** ile **1 Ocak 2025 – 24 Ekim 2025** dönemlerini kapsayan faaliyet raporlarında yer alan kültürel faaliyetler, program çeşitliliği, mekân kullanımı ve sürekliliği çerçevesinde ele alınmıştır. Proje kapsamında gerçekleştirilen çalıştaylardan elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Adıyaman Belediyesi'nin kültür-sanat ekosistemi aşağıdaki birimler aracılığıyla örgütlenmiştir: **Konservatuvar, ADIMEK (Kadın Gençlik Merkezleri), AKEM (Adıyaman Kültür Eğitim Merkezi), Spor Merkezi, Nikâh Memurluğu, Engelsiz Yaşam Merkezi, Aşevi, Taziye Evleri ve Sosyal Tesisler (Fortuna ve Altınşehir).**¹⁵ Bu mekânlar hem kültürel etkinliklere, hem de sosyal hizmetlere ev sahipliği yapmaktadır. Deprem sonrası süreçte **Kadın ve Gençlik Merkezleri** (Fatih, Siteler ve Bahçecik) kültür-sanat ve sosyal hizmetlerin kesişiminde önemli bir rol üstlenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifikalı kurslar (seramik, dikiş, nakış, el sanatları, ahşap boyama, kuaförlük) ile kadınların ve gençlerin kültürel üretime katılımı sağlanmakta;

¹⁵ Adıyaman Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü 01.01.2025 – 24.10. 2025 Faaliyet Raporu.

gençler için **kütüphane ve etüt alanları**, anneler için ise **kreş desteği** sunulmaktadır.¹⁶

2025-2029 Stratejik Planı'nda¹⁷, söz konusu mekânların kapasitelerinin sınırlı olduğu ve tüm kente dengeli dağılmadığı ortaya konulmaktadır. Bu merkezlerin kapasitesi ve etkinlik çeşitliliği sınırlı kalmaktadır. Özellikle **konser, tiyatro ve sinema için uygun salonların yetersizliği** önemli bir sorun olarak tanımlanmıştır. Konser alanlarının eksikliği nedeniyle mevcut sosyal alanların bu amaçla geçici olarak kullanılması gerekmekte; bu durum ise kültürel etkinliklerin sürekliliğini ve çeşitliliğini doğrudan sınırlamaktadır. Plan ayrıca, topluma hitap eden kültür-sanat faaliyetleriyle kültürel farkındalığın artırılmasını hedeflerken; salon ve eğitmen eksiklikleri nedeniyle programların sürekliliğinin kesintiye uğrayabileceğini de bir risk alanı olarak ifade etmektedir.

Konser ve tiyatro salonu eksiklikleri, eğitmen yetersizliği ve mekânların kentin merkezinde yoğunlaşması, çeperlerde yaşayanların kültüre erişimini zorlaştırmaktadır. Kadın ve Gençlik Merkezlerinin kapasite artırımı için yaklaşık **20 milyon TL'lik bir yatırım ihtiyacının bulunduğu**¹⁸ belirtilmektedir. Bu durum, önümüzdeki dönemde kültürel altyapının güçlendirilmesi ve stratejik planda vurgulanan mekânsal dengeli dağılım hedefinin hayata geçirilmesi açısından kritik bir geliştirme alanı oluşturmaktadır.

Perre Çocuk ve Kent Bienali projesi kapsamında yürüttüğümüz çalışmalarda, mekânsal altyapı eksikliği çalışmaların

¹⁶ Adıyaman Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Kadın ve Gençlik Merkezi Bilgi Notu.

¹⁷ Adıyaman Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı.

¹⁸ Adıyaman Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Kadın ve Gençlik Merkezi Bilgi Notu.

yaygınlaşmasının önünde engel oluşturmuştur. Yerleşimin yoğunlaştığı konteyner kentler, mevcut kültür mekânlarına uzakta ve dağınık konumlanmaktadır. Ayrıca mekânların kapasitesi farklı etkinlik modellerinin düzenlenmesine olanak tanıyacak mimari ve teknik donanıma sahip değildir.

Yeniden inşa çalışmalarında yeni yerleşim alanlarıyla ilişkili, farklı etkinlik ve biraraya gelme modellerine alan sağlayabilecek açık ve kapalı kültürel alanların çoğalması, kentte kültürel yaşamın canlanması için büyük önem taşımaktadır. Adıyaman Belediyesi'nin son bir yıllık dönemde açık kamusal alanlar, yeşil alanlar ve oyun parklarına ilişkin yatırımlarının arttığı görülmektedir. Bu alanlarda yürütülecek kültür sanat çalışmalarının artması, kısa vadede kapalı mekân yatırımlarının getireceği finansal ve insan kaynağı yükünü azaltabilir ve kamusal kültürel yaşamın kente daha kapsayıcı bir şekilde yayılması için bir alternatif teşkil edebilir.

Bu kapsamda, belediye bünyesinde faaliyet gösteren Kültür İşleri Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ve Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nün stratejik bir ortaklık çerçevesinde kamusal alanlara yönelik sürdürülebilir kültürel projeler geliştirmesi kritik önem taşımaktadır.

2025–2029 Stratejik Planı'nda, kültürel altyapının güçlendirilmesinin yanı sıra; kültür ve sanatın yaygınlaştırılması, erişim imkânlarının artırılması ve katılım mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik amaçlar yer almaktadır:

Amaç 3.4 – Kültür ve Sanatın Yaygınlaştırılması: Plan, kültür-sanat faaliyetlerini herkes için erişilebilir, kapsayıcı ve sürdürülebilir hale getirmeyi hedeflemektedir. Kültürel altyapının geliştirilmesi,

mekânların etkin kullanımı, çokkültürlü yapının korunması ve kültürel katılımın artırılması öncelikler arasında sıralanmıştır.

Kültürel Altyapı ve Erişim: Plan, kültür-sanat mekânlarının sayısını artırmanın yanında, **erişilebilirlik ve katılımcılık** ilkelerini vurgulamaktadır. Düzenlenecek etkinliklerin kentte mekânsal olarak dengeli dağılması ve farklı gruplara ulaşması gerektiği belirtilmektedir.

Katılımcı Kültür Politikaları: Belediyenin stratejik hedeflerinde kültür-sanat etkinliklerinde **katılımcı süreçlerin geliştirilmesi** ve karar süreçlerine dahil olma imkânlarının artırılması öne çıkmaktadır.

12-13 Mayıs 2025 tarihlerinde, MAD ve ANAMED işbirliğiyle, belediye personeli, çocuk hakları ve eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile akademisyenlerin katılımıyla düzenlenen **“Adıyaman’da Çocuk ve Gençlere Yönelik Katılımcı Kültür Politikaları: Ortak Bir Gelecek İçin Birlikte Düşünmek ve Üretmek”** başlıklı çalıştayda, katılımcı süreçlerin eksikliği vurgulanmıştır. Adıyaman’da kültür ve sanata erişim deneyiminin yalnızca mekân sayısı ile ölçülemeyecek kadar çok katmanlı olduğu; kamusal mekânların “kültürel karşılaşma” yaratma kapasitesinin sınırlılığı, bilgiye erişim ve duyuruların çoğu zaman parçalı olması ve geri bildirim kanallarının zayıf kalması öne çıkmıştır.

Katılımcı süreçler genellikle bilgilendirme ve danışma düzeyinde kalmakta; karar alma ve yetki paylaşımı ise nadiren mümkün olmaktadır. Bu durum, özellikle çocukların ve gençlerin kültürel yaşama etkin katılımını sınırlamakta ve onları çoğunlukla “izleyici” konumuna itmektedir.

Kapsayıcı ve sürdürülebilir bir kültür ekosistemi için, **tekil etkinliklerin artışı** yeterli bir gösterge değildir. Yerel hafızayı ve çokkültürlü yapıyı görünür kılacak bütüncül politikalara; erişilebilirlik, güvenlik ve ulaşılabilir bilgi gibi temel eşiklerden başlayarak katılımı güçlendirecek araçlara ihtiyaç vardır. Aksi takdirde, kültürel alanların **ticarileşmesi, turistikleşmesi ve soylulaşması** riski artmakta; mekânların kamusal niteliği zayıflamakta ve toplumsal eşitsizlikler derinleşebilmektedir. Çalıştayda öne çıkan ortak görüş, “**mekânı unutmadan, mekândan öğrenerek**” ilerleme gerekliliğidir. Bu doğrultuda önerilen başlıca adımlar şunlardır:

- ***Kentte az kullanılan veya atıl alanların kamusal kültür mekânlarına dönüştürülmesi,***
- ***Yerel bilgi ve hafızanın (ustalıklar, üretim gelenekleri, gündelik pratikler) kültürel programlara dahil edilmesi,***
- ***Çok dilli, yaş gruplarına ve farklı engellilik düzeylerine uygun bilgilendirme yapılması,***
- ***Geri bildirimlerin tek bir kanal üzerinden (ör. 153 hattı veya QR kod) toplanıp düzenli olarak yanıtlanması,***
- ***Elde edilen verilerin yalnızca izleme amaçlı değil, doğrudan karar alma süreçlerine entegre edilmesi.***

1.2. ÇOCUKLARIN KÜLTÜR VE SANATA ERİŞİMİ

Adıyaman'da, 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından çocukların kültür ve sanata erişimleri sivil toplumun kentteki faaliyetleriyle şekillenmiştir. Bu dönemde daha önce Adıyaman'da bulunmayan birçok sivil toplum örgütü farklı ölçeklerde birimler açarak çocuklarla programlar yürütmeye başlamıştır. Konteyner kentlerde kurulan psikososyal destek birimleri, kültür-sanat aktivitelerinde çeşitlilik yaratmış; farklı şehirlerden sivil inisiyatifler, sanatçılar ve eğitimcilerin çocuklarla buluşmasına olanak tanımıştır. Şehir Dedektifi de, depremlerden sonra Adıyaman'da faaliyet göstermeye başlayan sivil toplum örgütlerinden biridir.

Geride bıraktığımız dönemde, kentte faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin, özellikle çocuklar ve gençler özelinde, yerel yönetimle sorumluluk paylaştığını; hatta çoğunlukla yerel yönetimin hizmet sağlayamadığı alanlarda çocukların kültüre erişiminde aktif rol aldığını gözlemledik. Ayrıca kentte sivil alanın varlığı, yerel yönetimin çocuklarla çalışma, birlikte karar alma ve ortak faaliyet yürütme mekanizmalarının oluşmasında etkili olmuştur.

Ancak burada çizilen tablo, işbirliklerinin her zaman güçlü bir şekilde devam ettiği algısına yol açmamalıdır. Türkiye'deki mevcut siyasi iklim dolayısıyla sivil toplum örgütlerine karşı duyulan tedirginlikler, kurum/kuruluşlar arası rekabet dinamikleri, birimler arası koordinasyonsuzluktan kaynaklanan aksaklıklar, sivil toplum faaliyetlerinin yeterli bulunmaması gibi sorunlar Adıyaman'da da yerel yönetim ve sivil alan işbirliklerini etkilemektedir. Bu

çerçeve de çocukların kültür ve sanata erişiminin değerlendirildiği bu bölümde, Adıyaman Belediyesi'nin faaliyetleriyle birlikte sivil toplum örgütlerinin yürüttüğü çalışmalar, işbirliği olanakları, olasılıklar ve engellerle ele alınmaktadır.

ÇOCUKLARIN KÜLTÜR VE SANATA ERİŞİMİNDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN ROLÜ

Afet sonrasında yapılan tüm girişimlerde çocuk odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi, yalnızca hak temelli bir gereklilik değil; aynı zamanda risk azaltımı ve toplumsal dayanıklılık açısından da kritik bir ihtiyaçtır.¹⁹ Adıyaman'da depremden sonra çocuk hakları perspektifi ve uzmanlığıyla çalışmalar yürüten sivil toplum örgütlerinin çoğalması, yürütülen programlar, izleme ve savunuculuk çalışmaları, çocukların ihtiyaçlarının yerel yönetim ve kamu kurumları nezdinde daha görünür olmasını sağlamıştır.

Bunun yanı sıra, yerel yönetimin hizmet verdiği yapıların zarar görmesi, kentte mevcutta çocukların kültüre erişimini sağlayacak yeterli altyapının bulunmaması karşısında sivil toplum örgütlerinin açtığı merkezlerin çoğalması, bu merkezlerde düzenli kültür sanat programlarının uygulanması önemli bir gereksinimin yerine getirilmesine yardımcı olmuştur. Bu bağlamda, Adıyaman'da çocuklar ve gençlerle çalışan sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının listelenmesi ve haritalanması, mevcut kapasitenin görünür kılınması ve **katılımcı, bütüncül, yerel temelli** iyileşme politikalarının geliştirilmesi açısından önemlidir. Hazırlanan haritalama çalışması, afet sonrası dönemde çocuk haklarını

¹⁹ Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Convention on the Rights of the Child. United Nations General Assembly resolution 44/25, 20 November 1989. Sendai Afet Risklerinin Azaltılması Çerçevesi, United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR) (2015). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030. Geneva: UNDRR.

merkezine alan **koruma, katılım, güvenli mekân, eğitim, sağlık, psikososyal iyilik hâli ve kapsayıcı kentleşme** gibi alanlarda faaliyet gösteren STÖ'lerin kapsamlı bir görünürlüğünü sağlamakla birlikte, çocukların mekânsal erişim haklarını gözeterek dayanıklı ve kapsayıcı iyileşme politikalarının geliştirilmesine yönelik tartışmalar için bir başlangıç noktası sunmayı amaçlamaktadır.

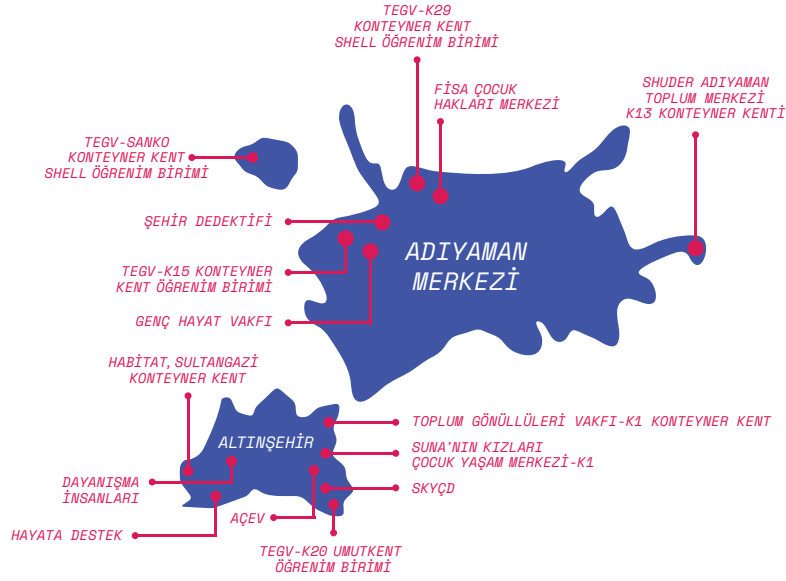
Adıyaman'daki STÖ'ler yalnızca acil yardım ve psiko-sosyal destek sunmakla kalmamış; **eğitime erişim, çocuk koruma, toplumsal cinsiyet eşitliği, gönüllülük ve kültür-sanat temelli iyileştirme** gibi alanlarda uzun vadeli programlar da geliştirmiştir. Yerelde sabit merkezler (ör. Suna'nın Kızları, TEGV, TOG, AÇEV, SHUDER), gezici birimler (ör. AÇEV) ve gönüllü temelli ağlarla (ör. Dayanışma İnsanları, Habitat) faaliyet gösteren bu aktörler, çocukların iyi olma hâlini desteklerken onların katılımını görünür kılan yöntemler de geliştirmiştir.

Tablo 2'de, Adıyaman'da çocuklar ve gençlerle çalışan sivil toplum örgütlerinin Adıyaman'da yürüttüğü çalışmalar özelinde, hedeflediği grup, tematik odak, çocuk ve gençlerle ilgili mevcut faaliyetlerine dair bilgiler derlenmiştir. Liste çocuklarla çalışan kuruluşların yanı sıra, gençlerle çalışan ve afet sonrası süreçlerde benzer temalara dokunan aktörleri de kapsamaktadır. Böylece yaş aralığı genişletilmiş ve daha kapsayıcı bir sivil toplum görünürlüğü elde edilmiştir. Bazı faaliyetler yakın zamanda sona ermiş olsa da, afet sonrası döneme dair kapsamlı bir görünürlük sağlamak amacıyla bu çalışmalara da yer verilmiştir. Tabloda (***) işareti Adıyaman'da kurulmuş dernekleri göstermektedir. Bu tablo, Adıyaman'da aktörlerin bugüne dek yoğunlaştığı alanları ortaya koyarken, yerel yönetimlerle ortaklaşma ve stratejik ortaklık geliştirme potansiyeline ilişkin çerçeveyi de sunmaktadır.

STÖ Adı	Hedef Grup	Adıyaman'da Yürütülen Faaliyetleri
Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)	Çocuklar, ebeveynler, kadınlar	<ul style="list-style-type: none"> Okul Öncesi Eğitim Programı Kitap ve oyuncak kütüphanelerinde 3-14 yaş grubu için yaşa uygun etkinlikler Gezici araçlar ile ulaşılabilirlik sağlama Hayat Dolu Buluşmalar ile 14-18 yaş arası kız çocukların güçlenmesini destekleme
Dayanışma İnsanları***	Çocuklar, gençler, kadınlar, yaşlılar ve dezavantajlı gruplar öncelikli olmak üzere herkes	<ul style="list-style-type: none"> Deprem sonrası köy okullarındaki öğrencilerin ihtiyaçlarını tespit ve destek; çocuk hakları atölyeleri, öğretmenlerin iyi olma haline destek Deprem sonrası gençlerin ihtiyaçlarını belirleme, savunuculuk Gençlere yönelik kültür-sanat ve insan hakları eğitimleri "Adıyaman'da Gençler Sanatla Dayanışıyor ve İyileşiyor" programı
FİSA Çocuk Hakları Merkezi	Çocuklar, ebeveynler, gençler, Adıyaman'da faaliyet gösteren yerel insan hakları örgütleri ve kamu kurumları	<ul style="list-style-type: none"> Adıyaman Psikososyal Destek Programı Çocuklar için Adalet ve Çocuklar için Eşitlik Programları "Çocuklarla Hak Temelli Psikososyal Destek Çalışmaları" Eğitim Programı Çocuk katılımıyla tasarlanan Hayat Parkı'nın Adıyaman Belediyesi ve Şehir Dedektifi ortaklığında hayata geçirilmesi Afet Risk Yönetiminde STÖ'lerin Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi Afet Süreçlerinde Çocuklar İçin Güvenli Alanlar Yaratmak Projesi (Eşitlik için Dayanışma Derneği ile ortak yürütülüyor)
Genç Hayat Vakfı	Depremden etkilenen çocuklar ve gençler merkezde olmak üzere bölgede yaşayan herkes	<ul style="list-style-type: none"> Akut ihtiyaçların giderilmesi, temel ihtiyaç kitlerinin dağıtımı Kadın Güvenli Alan (kuaför ve psikososyal destek) Kodlama ve yapay zekâ eğitimleri Soft skills eğitimleri Psikolojik terapi desteği, destek oturumları Ebeveyn eğitimleri Kapasite geliştirme eğitimleri Spor, bilim, sanat vb. atölyeleri
Gökkuşığı Derneği***	Çocuklar, gençler, kadınlar, kırılğan gruplar, mülteci aileler	<ul style="list-style-type: none"> Çocuklara yönelik sanat, oyun ve yaratıcı atölyeler Gençlerle hak temelli buluşmalar ve kapasite geliştirme çalışmaları Kadınlara yönelik güçlenme ve farkındalık programları Psikolojik ve sosyal destek buluşmaları Eğitim desteği ve sosyal etkinlikler Afet sonrası gönüllü organizasyon ve dayanışma ağları
Habitat	Gençler, çocuklar, kadınlar, yerel topluluk üyeleri	<ul style="list-style-type: none"> 15-40 yaş arası bireylere yönelik psikososyal destek atölyeleri, dijital beceri eğitimleri, kariyer planlama atölyeleri, gönüllülük programları ve mezun ağı çalışmaları Çocuklara, gençlere yönelik dijital okuryazarlık ve güvenli internet eğitimleri Gençlerle afet dayanıklılığı, toplumsal katılım ve hak temelli atölyeler Geçici öğrenme alanlarında sosyal uyum ve psikososyal destek faaliyetleri Öğretmenler ve yerel paydaşlarla kapasite artırıcı işbirlikleri Girişimcilik ve teknoloji temelli beceri geliştirme programları
Hayata Destek	Afetlerden etkilenmiş bireyler, mülteci ve yerinden edilmiş topluluklar, çocuklar, kadınlar, engelliler ve diğer kırılğan gruplar	<ul style="list-style-type: none"> Hijyen, su, gıda ve barınma desteği Çocuklar ve yetişkinlere yönelik psikososyal destek Kadınlara yönelik güçlenme, dayanışma ve farkındalık programları Risk analizi, yönlendirme ve sosyal hizmet destekleri Afete dirençli topluluklar için mikro hibe desteği Üretim ve kadın dayanışma alanı (Umuthane) Çocuk işçiliği, erken yaşta evlilik ve şiddet risklerine karşı saha temelli çalışmalar Mülteci ve yerel topluluklara yönelik koruma, yönlendirme ve mesleki eğitim programları Kurumlara eğitim, sosyal içerme ve toplumsal cinsiyet odaklı yaklaşımların entegrasyonu

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Shuder	Depremden etkilenen, ihmal, istismar, şiddet, yetersiz bakım gibi risklerle karşı karşıya kalan çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler ve mülteciler	<ul style="list-style-type: none"> Çocuklara, gençlere ve ailelere yönelik psikososyal destek çalışmaları ihtiyaç sahiplerini hizmetlere yönlendirmek ve hak temelli savunuculuk faaliyetleri Depremden etkilenenlere hizmet sunan gönüllülere ve kurumlarda çalışan meslek elemanlarına yönelik süpervizyon desteği
Suna'nın Kızları	Kız çocukların özgün ihtiyaçları başta olmak üzere, 12-18 yaş arası tüm çocuklar	<ul style="list-style-type: none"> Kız çocuklara yönelik güçlenme atölyeleri ve hak temelli buluşmalar Psikososyal destek çalışmaları Yerel STÖ'lerle işbirliği içinde güvenli alan kurulumu Topluluk temelli farkındalık çalışmaları Erken yaşta evlilikle mücadeleyle yönelik iletişim kampanyaları, eğitimler
Sürdürülebilir Kalkınma için Yenilikçi Çözümler Derneği SKYÇD	Çocuklar, gençler, kadınlar; dezavantajlı ve afetten etkilenmiş topluluklar	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenme destek ve telafi eğitim programları Güvenli ve kapsayıcı çocuk etkinlikleri Gençlerle sosyal girişimcilik ve iklim farkındalığı atölyeleri Psikososyal destek çalışmaları Yerel kurumlara işbirliği içinde kapasite geliştirme programları Kadın ve gençlere yönelik topluluk temelli etki projeleri
Şehir Dedektifi	Çocuklar (özellikle 6-14 yaş), gençler, bakımverenler, yerel yöneticiler ve tasarımcılar	<ul style="list-style-type: none"> Adıyaman Belediyesi ve FİSA işbirliğiyle çocuk katılımı temelli Hayat Parkı'nın atölye, tasarım ve uygulama sürecinin gerçekleştirilmesi Perre Çocuk ve Kent Bienali kapsamında çocuk odaklı kültürel programlar Alanda çalışan diğer STÖ'lerle işbirliğinde mekânsal katılım atölyeleri, kent belleği ve ekoloji temalı etkinlikler Belediyeler ve yerel aktörlerle ortak kapasite geliştirme çalışmaları
Toplum Gönüllüleri Vakfı	Gençler (15-30 yaş); afetten etkilenmiş topluluklar; gönüllü olarak toplumsal fayda üretmek isteyen bireyler	<ul style="list-style-type: none"> Deprem sonrası genç gönüllülerle temel ihtiyaç desteği Çocuklara yönelik oyun, etkinlik ve psikososyal buluşmalar Gençlerin yürüttüğü sosyal sorumluluk projelerine teknik & eğitim desteği Yerel gönüllü gruplarıyla koordinasyon ve dayanışma ağı Afet sonrası gençlik temelli atölyeler (TOG Gençlik Güçlenme Programı)
Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)	İlköğretim çağındaki çocuklar (7-14 yaş); dezavantajlı ve afetten etkilenmiş çocuklar	<ul style="list-style-type: none"> Mobil öğrenim birimi (Ateşböcekleri) ve konteyner etkinlik alanları Eğitsel destek, yaratıcı etkinlikler ve oyun temelli atölyeler Gönüllü destekli ders programları (matematik, fen, sanat vb.) Afet sonrası psikososyal uyum etkinlikleri Yerel okul ve kurum iş birlikleri

Tablo 2: Adıyaman'da Çocuklar ve Gençlerle Çalışan Sivil Toplum Kuruluşları

Görsel 1: Adiyaman'da Çocuklar ve Gençlerle Çalışan Sivil Toplum Kuruluşlarının Mekânsal Dağılımı

Adiyaman'da sivil toplum örgütlerinin çalışmaları, konteyner kentlerin kurulduğu alanlarda yoğunlaşmaktadır. Yapılan görüşmelerden ve gözlemlerden edinilen bilgiye göre, bu çalışmalardan yoğunluklu olarak konteyner kentlerde yaşayan çocuklar faydalanmaktadır. Geçici barınma alanlarının kısıtlı koşullarında yaratılan bu alanlar ve destekler kritik öneme sahiptir. Öte yandan bir sonraki bölümde daha detaylı işleneceği gibi, yerel yönetimin yürüttüğü çalışmalara entegrasyon kısıtlıdır. Sivil toplum örgütlerinin devamlı programları yerel yönetimin hizmet altyapısına büyük oranda geçiş sağlayamamıştır.²⁰ Bu durum programların sürdürülebilirliği ve uzun dönem kültürel çalışmaların planlaması için büyük risk yaratmaktadır. Nitekim Adiyaman'da konteyner kentlerden kalıcı konut sürecine geçilmesiyle birçok sivil toplum örgütü kentteki faaliyetlerine son vermiştir. Bu nedenle sivil toplum

²⁰ Adiyaman sivil alanında sıkça tartışılan bu duruma yönelik bazı kurumlar somut adım atmaya başlamıştır. AÇEV'in belediyenin erken çocukluk hizmetlerini desteklediği ve geliştirdiği model buna örnektir. Ancak bu örnekler çoğaltılmalıdır.

örgütlerinin yukarıda özetlenen faaliyetlerinin mahalle temelli programlarla yerel yönetim altyapısına katılması, belediye personelinin kapasite geliştirme programlarıyla düzenli olarak beslenmesi ve uygulama adımları geliştirmesinin desteklenmesi kritik öneme sahiptir.

ÇOCUKLARA YÖNELİK BELEDİYE HİZMETLERİ

6 Şubat depremlerinin ardından **Adıyaman Belediyesi**, çocukların kültür ve sanat yoluyla güvenli sosyal alanlarda buluşmasını desteklemek amacıyla çeşitli faaliyetler düzenlenmiştir. Belediyenin internet sitesinde bulunan fotoğraf galerisi²¹, basın paylaşımları ve faaliyet raporlarından derlenen, 2024-2025 döneminde binal sergisinin gerçekleştiği Haziran ayına kadar olan süreçte düzenlenen başlıca etkinlik ve programlar tematik olarak aşağıda özetlenmiştir:

Şenlikler

- **Adıyaman Birarada Çocuk Şenliği (2023–2025):** Kent merkezinde ve geçici yaşam alanlarında düzenlenen şenlik kapsamında tiyatro gösterileri, resim sergileri, kukla etkinlikleri, yüz boyama, origami ve müzik atölyeleri gerçekleştirilmiştir. Etkinlik, Eğitim-Sen Adıyaman ve Adana Şubeleri, FİSA, Mordem Sanat ve diğer STÖ'lerin işbirliğiyle organize edilmiştir.
- **Engelsiz Yaşam Merkezi Bahar Şenliği (Mayıs 2024):** 10–16 Mayıs Engelliler Günü kapsamında Engelsiz Yaşam Merkezi'nde düzenlenen etkinlikte çocuklarla boyama çalışmaları yapılmıştır.

Müzik Dinletileri ve Konserler

- **Konteyner Kent Türkü Gecesi (2024):** K-2A Konteyner Kent'te gerçekleştirilen etkinlikte yöresel türküler seslendirilmiş; çocuklar ve aileler etkinliğe katılmıştır.

²¹ Erişim: <https://www.adiyaman.bel.tr/FOTO-GALERI>

- **Pinhani Konseri (20 Eylül 2024):** Eğriçay Parkı'nda düzenlenen konserin, özellikle üniversite gençlerinin yoğun ilgisini çektiği belirtilmiştir. Ancak çocuk katılımına dair net veri bulunmamaktadır.

Tiyatro Gösterileri

- **“Dünya Bizim Evimiz” Çocuk Tiyatrosu (2024-2025):** Abdülhamid Han Kültür Merkezi'nde Bosch Çevre Çocuk Tiyatrosu ve Sadri Alışık Kültür Merkezi işbirliğiyle sahnelenmiş, toplam 600 öğrenciye ulaşılmıştır. Tiyatroya özel gereksinimli çocukların katılımı sağlanmıştır.
- **“Kahvede Şenlik Var” Tiyatro Oyunu (2024 yazı):** TPAO Konferans Salonu'nda sahnelenmiş, çocukların yoğun katılım gösterdiği bir tiyatro etkinliği olmuştur. Yaz boyunca belediyenin organizasyonu ile çocuklara yönelik tiyatro gösterileri düzenlenmiş, oyun farklı tarihlerde sahnelenmiştir.
- **“Sevimli Dostum Ekovız” (30-31 Ekim 2024):** Türkiye Petrolleri Bölge Müdürlüğü konferans salonunda sahnelenen oyuna iki günde 3.500 ilköğretim öğrencisi katılmıştır.²²

Sinema Gösterimi

- **Açık Hava Sinema Günleri (Yaz 2024-2025):** Kent merkezinde Fortuna Sosyal Tesisi'nde ve konteyner yerleşimlerinde düzenlenmiş; animasyon film gösterimleri yapılmış ve katılımcılara ikramlarda bulunulmuştur.
- **Nostaljik Yazlık Sinema (2024 yazı):** Cumhuriyet Mahallesi'nde, Şehit Cem Özgül İlkokulu'nun doğusundaki parkta açık havada düzenlenmiş; mahalle sakinlerinin katılımıyla sosyal etkileşim ortamı yaratılmıştır.

²² Adıyaman Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü 2023 Mart – 2024 Kasım Faaliyet Raporu

- **Adıyaman'da Yeşilçam Rüzgârı (Ağustos 2024, Abdülhamid Han Kültür Merkezi ve farklı mahalleler):** Belediye tarafından organize edilen Yeşilçam film gösterimleriyle çocuklar ve aileler nostaljik film deneyimi yaşamıştır.
- **30 Ağustos Özel Film Gösterimi (Ağustos 2024, Belediye Konferans Salonu):** Belediye çalışanlarının çocukları için 30 Ağustos Zafer Bayramı'na özel film gösterimi gerçekleştirilmiştir.

Kültür Merkezleri ve Kurslar

- **Adıyaman Belediyesi Eğitim ve Kültür Merkezi (AKEM, 2023 sonrası):** Deprem sonrası süreçte etüt merkezi ve kültür-sanat mekânı olarak işlev görmüş; resim, müzik, el sanatları, spor kursları ile ders çalışma alanları çocukların kullanımına açılmıştır.
- **Belediye Konservatuvarı (2024-2025):** Çocuk Korosu kurulmuş, şan, halk oyunları, enstrüman ve görsel sanatlar kursları ücretsiz olarak sunulmuştur. Bağlama, gitar, piyano, resim, ney, tiyatro, halk oyunları ve çocuk/ kadın koroları dâhil 13 kursta 145 kursiyere (2024) ve devamında 9 başlıkta 201 kursiyere (2025) düzenli eğitim vermiştir.
- **2025-2026 Eğitim Yılı Kursları:** Bağlama, gitar, keman, ney-kaval ve çocuk korosu gibi sürdürülebilir programlar planlanmıştır.

Aktarılan faaliyetlere bakıldığında çoğunun tekil etkinlikler bazında olması, devamlı programların sınırlı olması ve çeşitlilik göstermemesi dikkat çekmektedir. Bu durum kısmen bölüm

başında aktarılan deprem sonrası imkân yetersizliklerinden kaynaklanmaktadır. Yapılan görüşmelerde düzenli programların 7-12 yaş çocukları kapsamadığı öğrenilmiştir. Düzenlenen etkinliklere özel gereksinimli çocukların dahil edilmesi, konservatuar ve kurslar bazında sürekli programlar kurulmasına yönelik adımların atılması ve sivil toplum işbirliklerinin çoğalması yapıcı gelişmeler olarak değerlendirilebilir. Daha kapsamlı ve etkili kültür programlarının oluşturulabilmesi için stratejik planlarla eşgüdümlü yürütülecek kültür politikalarının oluşturulması gerekmektedir.

Yapılan çalıştaylarda belediye hizmetlerinin çocuk odaklılığını artırmak için Kültür İşleri Müdürlüğü'ne bağlı olarak bir çocuk birimi kurulması önerilmiştir.

Farklı yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik arka plana sahip çocukların kapsayıcı bir şekilde kültürel yaşama katılabilmesi için çocuk hakları ve çocuk güvenliği konusunda deneyim sahibi, nitelikli personel ihtiyacı da çalıştaylarda dile getirilmiştir.

DEĞERLENDİRME

Yerel yönetimin çocuklara yönelik kültür-sanat faaliyetleri incelendiğinde, etkinliklerin çoğunun festival, gösteri veya açık hava sineması gibi geçici ve sınırlı süreli organizasyonlar olduğu görülmektedir. Katılım genellikle kolaylaştırılmış olsa da, ulaşım, mekân güvenliği, programların sürekliliği ve çocukların karar alma süreçlerine dâhil edilmesi gibi alanlarda önemli iyileştirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte, bazı etkinliklerin özel gereksinimli çocukları da kapsayacak şekilde tasarlanmış olması, kapsayıcılık açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, belediyenin kamusal alanı paylaşma ve kültür-sanat etkinliklerini mahalle düzeyine taşıma yönündeki çabaları, yerelde daha erişilebilir ve yaygın bir kültürel katılım zemini oluşturma

niyetini göstermektedir. Tüm bunlara rağmen, belediye ile yerel paydaşlar arasındaki işbirliğinin kurumsallaştırılması kritik bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.

Belediye personeli, çocuk hakları ve eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile akademisyenlerin katılımıyla, MAD ve ANAMED işbirliğiyle düzenlenen “**Çocuk ve Gençlere Yönelik Katılımcı Kültür Politikaları: Ortak Bir Gelecek İçin Birlikte Düşünmek ve Üretmek**” başlıklı çalıştayda yerelde çocuklarla düzenli temas kuran aktörler arasında belediye birimleri (Kültür İşleri, Basın Yayın, Sosyal Hizmetler), il/ilçe kütüphaneleri, müze ve miras alanlarının yer aldığı belirtilmiştir. Ancak belediye ve STÖ’ler arasında işbirliği ve eşgüdümün henüz süreklilik kazanmadığı, karar alıcıların sürece katılımının düzensiz kaldığı ve görev-sorumluluk paylaşımının netleşmediği ifade edilmiştir.

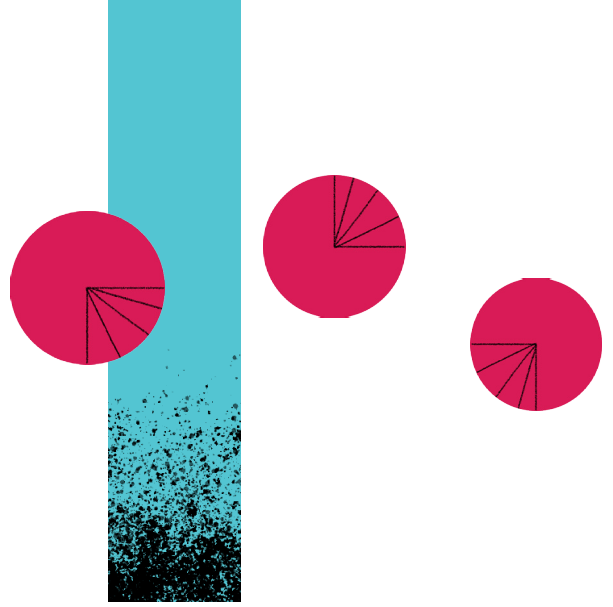
Çalıştay çıktıları, kapsayıcılığın güçlendirilmesi için aşağıdaki somut ve uygulanabilir önerileri ortaya koymuştur:

- **Okullar, parklar, mahalle buluşma noktaları ve konteyner yerleşimlerinin kültürel uğraklara dönüştürülmesi,**
- **Festival ve programlarda ücretsiz veya kolaylaştırılmış ulaşım sağlanması,**
- **Engelli erişimi, gölgelik ve temiz su gibi temel konfor unsurlarının garanti altına alınması,**
- **Çok dilli bilgilendirme ve anons sistemlerinin oluşturulması,**
- **Etkinlik sonrası geribildirim kutuları ve dijital değerlendirme mekanizmalarının kurulması,**
- **Yerel üretim ve hafızayı merkeze alan içeriklerin (örneğin**

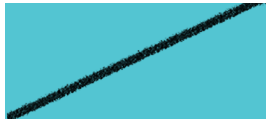
- üzüm/pekmez, zanaatler) programlara dahil edilmesi,*
- *Çocukların akranlarına anlatıcı olduğu modellerin geliştirilmesi,*
 - *Kütüphanelerin yalnızca okuma mekânı değil; psikososyal destek, atölye ve etkinlik odalarıyla donatılmış, gönüllü/ücretli karma emek modelleriyle işleyen ve mahalle muhtarlıkları ile eğitim birimleriyle eşgüdümlü çalışan kapsayıcı merkezler olarak kurgulanması.*

Belediye ve STÖ'lerin çalışmalarının güçlü yanı "birlikte yapma" isteği ve sahadaki pratik deneyimdir. Zayıf yanı ise kurumsal kapasite ve süreklilik konularındaki eksikliklerdir. Bununla birlikte, çocukların görünürlüğünü artıran örnekler, örn. Perre yürüyüşleri, atölye, sergi döngüsü ve çocuk anlatıcılığı uygulamaları— yaygınlaştıkça kentte katılım kültürünün güçleneceği ve çocukların aidiyet duygusunun artacağı öngörülmektedir.

Adıyaman'daki deneyimler kültürel alanların birlikte üretilecek, korunacak ve geleceğe aktarılacak **ortak değerler** olarak tasarlanması gerektiğini göstermektedir. Yerel hafıza ile kurulan bağlar, Perre, Cendere, Karakuş gibi miras alanlarının çocuklarla birlikte yeniden anlamlandırılması; oyunlar, sözlü anlatılar, zanaatlar ve mutfak kültürü gibi somut olmayan mirasın güncellenerek aktarılması, çocukların aidiyet duygusunu güçlendirmektedir. Çocukların yalnızca dinleyici değil, aynı zamanda akranlarına ve yetişkinlere anlatıcı olduğu modellerin benimsenmesiyle kültür, **iyileştirici ve sürdürülebilir bir ortak yaşam alanı** hâline gelebilecektir.

PERRE ÇOCUK VE KENT BİENALİ: SÜREÇ, KATILIM VE ETKİ

Perre Çocuk ve Kent Bienali, Adıyaman'da yaşayan çocukları, bakımverenleri ve eğitimcileri kentin tarihi ve kültürel mirasıyla buluşturmayı hedefleyen; depremle zarar gören kentsel hafızayı ve aidiyet duygusunu kültür ve sanat aracılığıyla güçlendirmeyi amaçlayan çok katmanlı bir projedir. Şehir Dedektifi Kent, Çevre ve Sanat Derneği tarafından, Adıyaman Belediyesi ortaklığıyla ve Mekanda Adalet Derneği ile ANAMED'in iştirakleriyle hayata geçirilen proje, aynı zamanda çocuk dostu kent yaklaşımının yerelde güçlendirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bienalin genel hedefi, kentin yeniden inşa sürecinde çocukların görüşlerinin karar alma ve planlama aşamalarında dikkate alınmasını sağlamak; bu süreçte çocuk dostu kent yaklaşımının oluşumuna ve gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu doğrultuda, çocukların katılımını önceleyen kolaylaştırıcı yöntemler geliştirilmiş ve bu yöntemlerin yerel yönetimlerin kalıcı, dönüştürülebilir ve sürdürülebilir programlarına entegre edilmesi hedeflenmiştir.

Bienal programı hazırlanırken FİSA, TEGV ve SHUDER gibi kurumların eğitimcileri, öğretmenler ve belediye personeliyle ön görüşmeler yapılmış; sergi mekânı ile Perre Antik Kenti'ndeki etkinliklerde çocukların aktif katılımını mümkün kılacak bir takvim ve sirkülasyon planı oluşturulmuştur.

Çok katmanlı yapısıyla bienal, yalnızca bir sergi olmanın ötesinde, çocukların kentle ilgili deneyimlerini paylaşabilecekleri, fikirlerini görünür kılabilecekleri ve kendi hakları üzerinden söz sahibi olabilecekleri katılımcı bir alan olarak tasarlanmıştır. Bu bağlamda, bu bölüm üç ana eksen üzerinden kurgulanmıştır: **Çocukların Kente Dair Deneyimlerini Duymak: Katılımcı Bir Alan Olarak Bienal, Çocukların Fikirlerini Görünür Kılmak: Sergileme ve Kamusal Programlar, Bienal Programına İlişkin Paydaş Görüşleri.**

2.1. ÇOCUKLARIN KENTE DAİR DENEYİMLERİNİ DUYMAK: KATILIMCI BİR ALAN OLARAK BİENAL

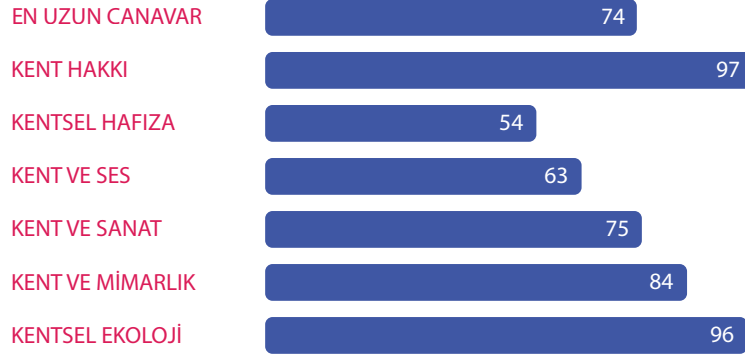
Perre Çocuk ve Kent Bienali projesi, 12 aylık bütünlüklü bir program olarak kurgulandı. Bu programın en önemli ayağını yedi ay boyunca (Aralık 2024 - Mayıs 2025) çocuklarla yürütülen atölye çalışmaları oluşturdu. 7-18 yaş grubuna yönelik düzenlenen bu atölyelerle, çocukların Adıyaman'ın kentsel ve mimari dokusu hakkında daha fazla bilgi edinmeleri ve çağdaş sanat ve tasarım kavramlarıyla tanışmaları hedeflendi.

Atölye temaları belirlenirken kentin tüm bileşenleri dikkate alındı; çocukların işitsel, dokunsal ve görsel algılarını harekete geçirerek kültürel hafızalarını güçlendiren, **temel tasarım becerilerini destekleyen içerikler seçildi. Çalışmalar temel tasarım, ses peyzajı, kentsel ekoloji, kentsel hafıza, kentsel hareketlilik, kent ve mimarlık, kent ve sanat** başlıkları etrafında şekillendi.

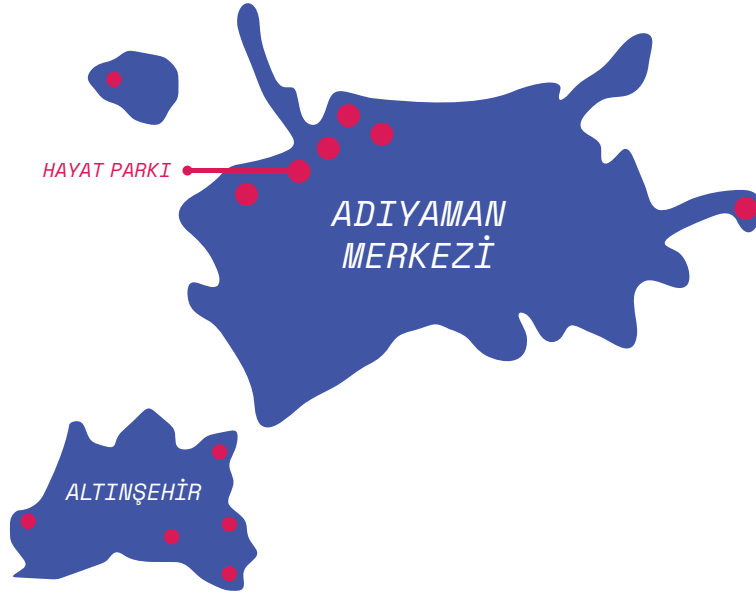
Atölyelerdeki temel rolümüz “eşlikçilik” oldu; çocukların üretim süreçlerine eşlik ederek onların fikirlerini ve ihtiyaçlarını duymaya odaklandık. Bienal kapsamında birlikte çalışılan sanatçı ve araştırmacılar, uzmanlık alanlarının çocuklarla uygulanabilirliğine göre seçildi. Böylece sanatçılar, bir “öğreten”den ziyade çocukların hayal kurma ve üretme süreçlerine eşlik eden yol arkadaşları olarak konumlandı.

Toplam **543 çocuğun** katıldığı atölyeler, hem Hayat Parkı'ndaki atölye mekânında, hem de kentin çeperinde yer alan konteyner kentlerde, sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu güvenli çocuk alanlarında gerçekleştirildi. **Böylece kentin farklı bölgelerinden çocukların deneyimlerini ve kente dair hayallerini duymaya çalıştık.**

Aşağıdaki grafikte atölye temalarına göre çocuk katılım sayıları yer almaktadır. Görsel 2 ise atölyelerin Adıyaman'ın farklı bölgelerinde yürütüldüğü mekânları göstermektedir.

Grafik 1: Atölyelere Göre Çocuk Katılım Sayıları

Görsel 2: Atölyelerin yürütüldüğü yerler²³

Yedi ay süren bu çalışmalar, bienalin yalnızca bir haftalık bir sergiye indirgenmeyip atölyelerin çıktılarından beslenen ve sürecin kendisini görünür kılan bir sergi kurgusuna dönüşmesini sağladı.

²³ Bu bölümde yer alan tüm harita çizimleri Defne Özak tarafından tasarlanmıştır.

Atölyelerde, çocukların kente dair kendi belirledikleri sorunlara, durumlara ya da hayallere yönelik üretimler yapabilmelerini sağlayan “**yaparak keşfetme**” yöntemi benimsendi. Bu yaklaşım, çocukların deneyimlerini doğrudan ifade edebilmelerine, düşüncelerini somutlaştırmalarına ve kolektif üretim süreçlerine katılmalarına olanak tanıdı.

Süreç boyunca olabildiğince farklı malzemeler ve ifade araçları kullanıldı; maketler, posterler, ses kompozisyonları, stop-motion filmler ve çeşitli sanatsal üretimler ortaya çıktı. Böylece her çocuk, kendi yaratıcılığına uygun bir ifade biçimi geliştirerek kente dair sözünü görünür kılma fırsatı buldu.

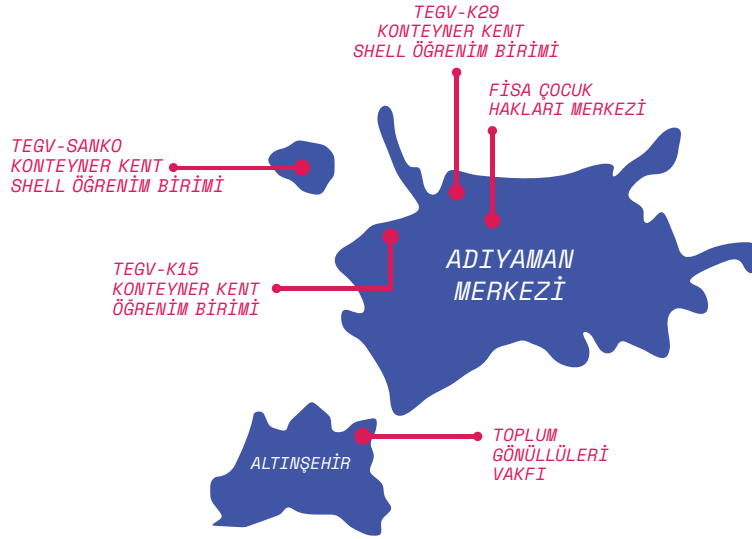
2.1.1. Kent Temalı Atölyeler

En Uzun Canavar Atölyesi, temel tasarım eğitimi prensipleri üzerine kurgulanmış; çocukların üç boyutlu düşünme becerilerini geliştirdikleri ve güvenli bir yaşam için beklentilerini ortaya koydukları bir süreç olarak planlanmıştır. Şehir Dedektifi ekibi tarafından yürütülen atölye boyunca yöneltilen şu soru, çocukların kendi önceliklerini açığa çıkarmada etkili olmuştur:

“Kendini daha iyi ve güvende hissetmek için bir canavar tasarlamak istesen, senin canavarının süper gücü ne olurdu?”

Bu yönlendirme, çocukların hayal güçlerini harekete geçirirken güvenlik ve dayanıklılık kavramlarını kendi imgeleriyle somutlaştırmalarını desteklemiştir. Çocuklar bir yapının ayakta kalmasını sağlayan temel prensipleri tasarım odaklı bir yaklaşımla keşfederken, kentsel deneyimlerinden yola çıkarak gündelik yaşamla ilişkili güvenlik ihtiyaçlarını süper güçlerle donattıkları canavarlar aracılığıyla ifade etmişlerdir. Ortaya çıkan güçler arasında

“ayakları yere sağlam basan”, “enkazları toplayan”, “küfür edenleri susturan”, “çevreyi temizleyen” gibi özellikler yer almıştır. Bu ifadeler çocukların güvenlik, temiz çevre, fiziksel sağlık ve sosyal korunma beklentilerinin doğrudan yansımalarıdır. Atölye boyunca en sık vurgulanan unsur **“çocuklara saygı”** olmuştur. Bu kavramın gündelik yaşamdaki karşılıkları; trafikte çocukların gözetilmesi, şiddete tanık olmamak ve korunmak, temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşamak, tüm çocukların fikirlerinin ayırım gözetilmeksizin dikkate alınması, ayrıca oyun ve dinlenme için daha fazla alan ve zaman sağlanması şeklinde öne çıkmıştır. Çocukların bu ifadeleri, tasarımlarında hem fiziksel (sağlık, enkazdan arındırma) hem de sosyal (saygı, korunma, katılım) boyutları birlikte ele aldıklarını göstermektedir.

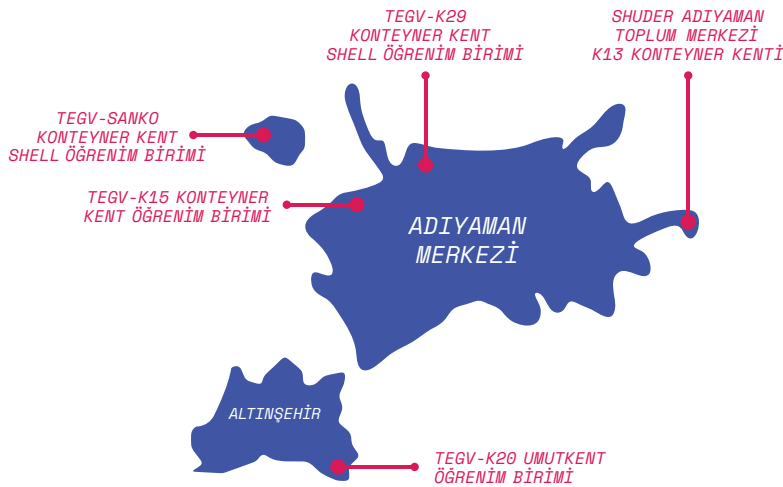

Görsel 3: En Uzun Canavar Atölyesi'nin yürüttüğü yerler

Kent Hakkı Atölyesi, çocuklarla birlikte yürüme ve ulaşımın farklı biçimleri, tarih boyunca kullanılan ulaşım araçlarını, felsefi kavramları (P4C) ve kent hakkını tartıştıkları bir süreç olmuştur. Atölye, **“Sence kent hakkı ne demek?”** ve **“Adiyaman nasıl çocuk dostu bir kent olabilir?”** soruları üzerinden derinleştirilmiş; çocukların hem gündelik deneyimlerinden hem de felsefi tartışmalardan yola çıkarak kent hakkını kendi sözleriyle ifade etmelerine olanak tanımıştır.

Tartışmaların ardından çocuklar, Adıyaman'ın ulaşım problemlerine, kamusal alanlarına, parklarına, erişilebilirliğine dair çözüm önerileri geliştirdikleri posterler tasarlamışlardır. Hazırlanan posterlerde, tanımlanan sorunlara ve çözüm önerilerine dair kısa analizler yapılmış; çocukların sloganlaştırdıkları talepler görselleştirilmiştir.

Çalışmalarda öne çıkan ifadeler arasında **“Bekletme bizi otobüs”, “Daha temiz duraklar”, “Daha ucuz otobüsler olsun”, “Otobüsler temiz olsun”, “Parkların zeminleri yumuşak olsun”, “Duraklar daha eğlenceli olsun”, “Kaldırımlar kırık olmasın”** gibi doğrudan çocukların gündelik yaşantısı içinden talepler yer almıştır. Posterlerde daha fazla oyun alanı, daha eğlenceli oyun parkları ve çocukların rahatça bekleyebileceği duraklara ilişkin öneriler öne çıkmıştır. Bu üretimler çocukların kent hakkını yalnızca ulaşım bağlamında değil, aynı zamanda güvenli, erişilebilir ve kapsayıcı kamusal alanlara sahip olma hakkı üzerinden düşündüklerini göstermiştir. Çocuklar, Adıyaman'ın çocuklar, engelliler ve yaşlılar için daha yaşanabilir bir kent olması yönünde öneriler geliştirmiş; toplu ulaşım, duraklar, oyun parkları ve yollar üzerine yaptıkları tartışmalarla kendi önceliklerini somutlaştırmışlardır.

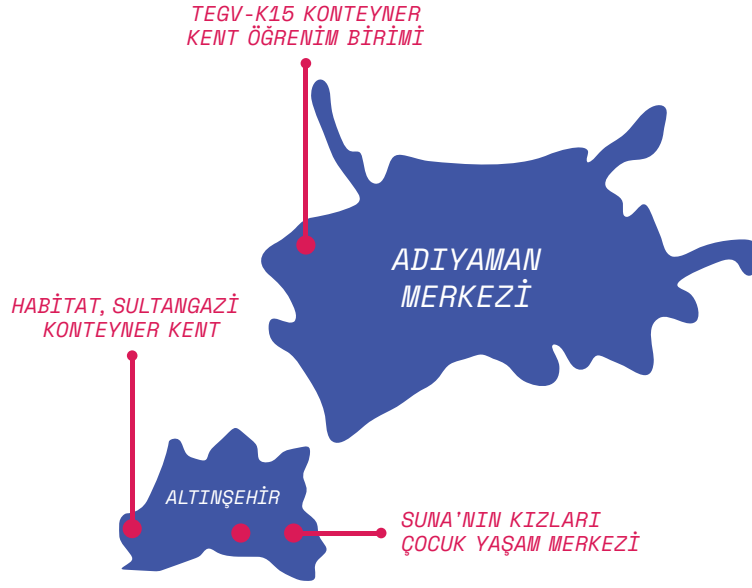
Görsel 4: Kent Hakkı Atölyesi'nin yürütüldüğü yerler

Kentsel Hafıza/ Hafızayı İşlemek Atölyesi, sanatçı Damla Sandal yürütücülüğünde gerçekleştirilmiş, atölyeyle çocukların Adıyaman'ın kültürel mirasıyla yeniden bağ kurması amaçlanmıştır. Atölyede çocuklar, kentin tarihi değerlerini gösteren eski fotoğraflar üzerine renkli ipliklerle işlemler yaparak hayallerini görünür kılmış; böylece hem gündelik mekânsal deneyimlerini ifade edebilmiş hem de kültürel mirasla ilişki kurma biçimlerini somutlaştırmışlardır. Atölye sorusu çocukların ihtiyaçlarını açığa çıkarmada yol gösterici olmuştur: **“Adıyaman’ın tarihi yerlerinden kaç tanesini gördün? Tarihi yerleri çocukların daha fazla kullanabilmesi için sence neler yapılabilir?”**

Atölye sürecinde çocuklar, heykellerin, yazıtların ve mozaiklerin üzerine ipliklerle işlemler yapmayı öğrenmiş; böylece kültürel mirasla daha yoğun bir ilişki kurabilmek için kendi önerilerini geliştirmişlerdir. Fotoğraflar üzerinden Nemrut Dağı, Perre Antik Kenti ve Cendere Köprüsü gibi Adıyaman'ın dünyaca bilinen kültürel varlıklarını öğrenmişlerdir. Bu alanları hiç görmemiş olan pek çok çocuk, işledikleri fotoğraflar aracılığıyla bu mekânlarla bağ kurabilmiştir. Bir katılımcının **“Japonlar Nemrut’u bizden daha iyi biliyor”** sözü, çocukların kendi kentlerinin mirasına erişimde yaşadıkları sınırlılığı çarpıcı biçimde ortaya koymuştur.

Çocuklar Adıyaman'ın kültürel değerlerini içeren daha fazla hikâye ve anlatı duymak istediklerini ifade etmiş, bu alanlarda daha fazla vakit geçirebilmek, güvenli biçimde gezmek, yorulduklarında dinlenmek ve oynayarak öğrenmek için öneriler geliştirmişlerdir. Verdikleri yanıtlar, Adıyaman'ın zengin tarihi değerlerine dair hikâyeleri duymanın ve bu alanları deneyimlemenin onlar için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, kültürel mirasın yalnızca korunmasının değil; aynı zamanda çocukların güvenle erişebileceği, kapsayıcı öğrenme alanlarına dönüştürülmesinin gerekliliğini göstermiştir.

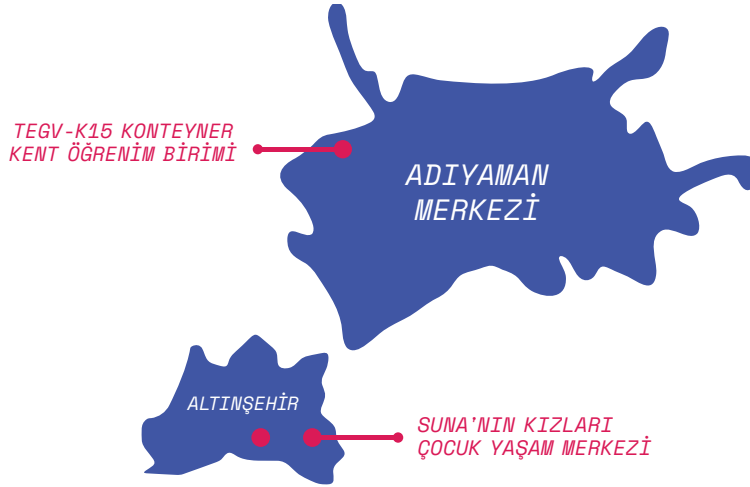
Görsel 5: Kentsel Hafıza Atölyesi'nin yürütüldüğü yerler

Kent ve Sanat Atölyesi, Adiyaman Üniversitesi'nden sanatçı ve akademisyen Büşra Kuruçay tarafından kurgulanmış ve yürütülmüştür. Çocuklar, Adiyaman haritası üzerinde çalışmışlar, harita kolaj tekniği aracılığıyla şehirlerin sanatsal temsillerini incelemiş ve bu temsillerin toplumsal algılar üzerindeki etkilerini gözlemlemişlerdir. Farklı sanat dalları üzerine sohbet ettikten sonra, kentte hangi alanlarda sanata ulaşabileceklerini ve bu alanlara nasıl erişebileceklerini ifade etmişlerdir. Atölye, çocuklara şu sorular yöneltilerek derinleştirilmiştir: **“Haritayı incele, yaşadığın yeri bulmaya çalış. Sen Adiyaman’a nasıl bir sanat eseri yerleştirmek isterdin? Bu eseri nereye yerleştirirdin?”**

Atölye süreci, çocukların haritaları analitik bir gözle incelemelerini, ardından bu materyaller üzerinden yeni bağlamlar oluşturarak mekânsal farkındalık ve estetik duyarlılık kazanmalarını amaçlamıştır. Çocuklar, Adiyaman’la harita üzerinden ilişki kurarak kenti bir bütün olarak algılama ve kent ile sanat arasındaki ilişkiyi daha geniş bir ölçekte düşünme fırsatı bulmuşlardır. Çocukların bir kısmı Adiyaman haritasını ilk defa görmüş; haritaya ilk olarak yolları

işaretledikleri gözlemlenmiştir. Şehirdeki altyapı ve ulaşım sisteminin yetersizliğinin günlük hayatlarına etkisini bir katılımcı **“Çünkü olan yerlere de otobüs ve yol olmadığı için gidemiyoruz ki...”** sözleriyle vurgulamıştır.

Çocukların çoğu sanatı bir ifade biçimi olarak görmüş ve üretimlerini duygularıyla eşleştirmiştir. Sanatın çocukların zihinlerinde kenti yaratıcı biçimde algılayabilecekleri özgür bir ifade alanı sunduğu, yaşadıkları kentsel deneyimlerin de onları sanatsal üretim biçimlerine yaklaştırdığı gözlemlenmiştir. Haritalar üzerinde kendi yaşadıkları yerleri bulan çocuklar, sokaklarına veya mahallelerine yerleştirdikleri sanatsal öğelerle kenti yeniden yorumlamışlardır. Bu süreç, çocukların mekânsal farkındalıklarını geliştirmelerine ve kentle duygusal bağlarını güçlendirmelerine katkı sağlamıştır.

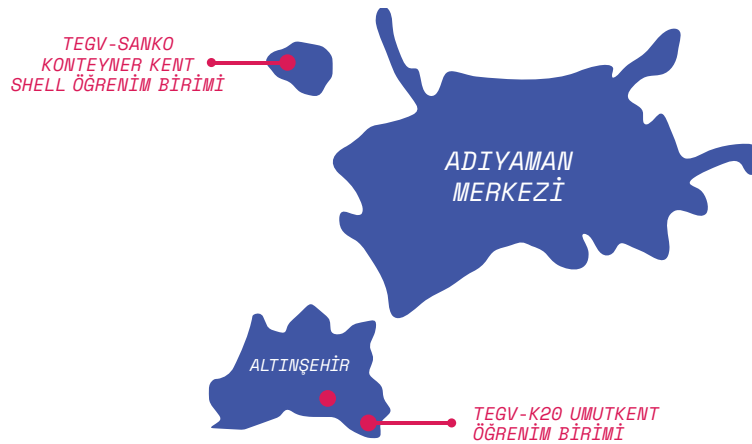
Görsel 6: Kent ve Sanat Atölyesi'nin yürütüldüğü yerler

Kent ve Mimarlık temalı Stop Motion Atölyesi Adiyaman Üniversitesi öğrencilerinin oluşturduğu KOD Aİ ekibinin desteğiyle yürütülmüştür. Çocuklar, oyun hamuru, oyuncaklar ve fon kartonları gibi çeşitli malzemelerle kendi kısa animasyon filmler üretmişlerdir.

Sabit bir kamera karşısında küçük hareketlerle pozlandırılarak çekilen fotoğraflar birleştirilmiş ve stop motion tekniğiyle animasyon videolarına dönüştürülmüştür. Her animasyon, çocukların kentle ve mimariyle kurdukları ilişkiye dair özgün hikâyeleri yansıtmış; aynı zamanda Adıyaman'ı yeniden tasarımlarına imkân tanımıştır.

Atölye boyunca çocuklara şu sorular yöneltilmiştir: **“Adıyaman’da sana ilginç gelen binalar var mı? Hangi özellikleri ilgini çekiyor? Sen Adıyaman’la ilgili bir çizgi film yapacak olsaydın, bu filmin içinde neler olurdu?”** Bu sorular, çocukların mimari mekânları gözlemlemelerini ve kente dair hayallerini yaratıcı bir biçimde ifade etmelerini desteklemiştir.

Atölye sürecinde çocuklar, şehirdeki gündelik yaşamı hayal ederek maketlerini hareketlendirmiş; geniş yolların, bu yolların etrafında bol yeşil alanların ve diğer canlıların geçiş hakkına saygı duyan arabaların bulunduğu bir Adıyaman tasarlamışlardır. Böylece çocuklar, kentin daha adil, güvenli ve ekolojik bir şekilde yeniden kurgulanabileceğini kendi üretimleri üzerinden ifade etmişlerdir.

Görsel 7: Kent ve Mimarlık Atölyesi'nin yürütüldüğü yerler

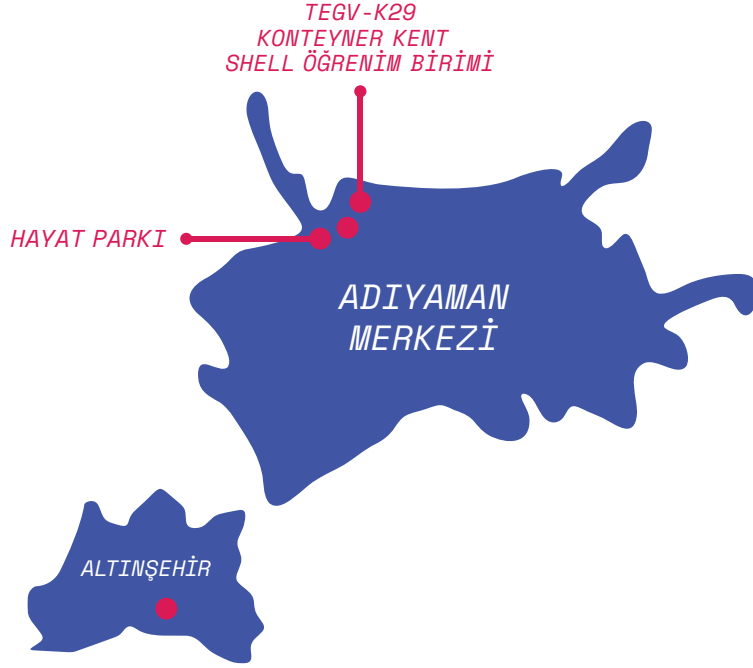
Kent ve Ses / Ses Peyzajı Atölyesi, mimar ve ses tasarımcısı Neval Tarım'ın yürütücülüğünde gerçekleştirilmiştir. Çocuklar, Adıyaman'ın tarihi alanlarını seslerle anlatmayı deneyimlemiş; seslerle kentsel deneyimi yeniden yorumlarken görsel ve işitsel anlatım biçimleri arasında ilişki kurmuşlardır.

Atölye sürecinde çocuklara şu soru yöneltilmiştir: **“Perre Antik Kenti’nde geçmişte hangi sesler duyuluyordu?”** Bu soru, onların mekânı hayal ederek geçmişle işitsel bağ kurmalarını sağlamıştır. Çocuklar, Perre Antik Kenti'nin su sarnıcı, mozaik hayvan figürleri ve Roma Çeşmesi gibi mekansal öğelerini önce hayal etmiş; ardından özgün seslerle yeniden canlandırmışlardır. Ağızlarından rüzgâr, yağmur ve hayvan sesleri çıkarmış; kalemleriyle masalara vurmuş, kâğıtlara dokunmuşlardır. Çıkan tüm sesler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve bir araya getirilerek Perre Antik Kenti'nin hayali bir ses kompozisyonu oluşturulmuştur.

Atölyenin sonunda çocuklar, birlikte oluşturdukları hayali sesleri “ses kartpostallarına” çizimleriyle aktararak işitsel olarak kurdukları anlatıyı görsel dünyaya yansıtmışlardır. Böylece atölye, ses aracılığıyla geçmişle, mekânla ve birbirleriyle yeni bağlar kurmalarını sağlamıştır. Çalışma, çocukların sesi yaratıcı bir ifade aracı olarak kullanmalarına, işitsel hayal güçlerini geliştirmelerine ve kültürel mirası farklı bir duyuşal boyutta deneyimlemelerine imkân tanımıştır. Çocukların üretimlerinin Neval Tarım tarafından bir araya getirildiği ses kompozisyonu şu linkten dinlenebilir: [Perre'den Sevgilerle - Ses Posta Kartı_Neval Tarım & Çocuk Katılımcılar](#)

Kentsel Ekoloji / Herbaryum Atölyesi, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi'nin desteğiyle Burçin Çıngay ve Elif Ertekin yürütücülüğünde gerçekleştirilmiştir. Çocuklar, Adıyaman'ın bitkilerini, çiçeklerini ve ağaçlarını keşfetmiş; Hayat Parkı

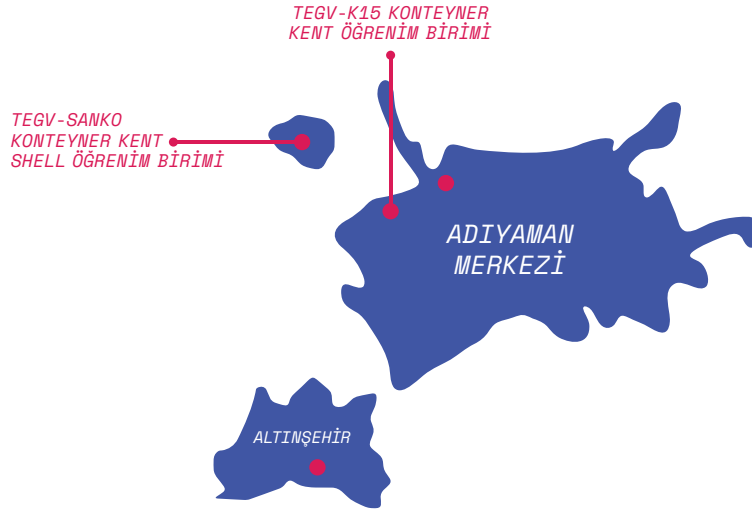
çevresinden toplanan otları, yaprakları ve çiçekleri kurutarak kendi herbaryumlarını oluşturmuşlardır. Atölye başlamadan önce, bölgenin florasına dair bilgiler paylaşılmış; böylece çocuklar yalnızca gördükleri değil, gündelik yaşamlarında da temas ettikleri bitkiler üzerine düşünme fırsatı bulmuşlardır.

Görsel 8: Kent ve Ses Atölyesi'nin yürütüldüğü yerler

Atölye sorusu ile süreç derinleştirilmiştir: **“Yaşadığın yere biraz daha yakından bakmayı dene. Kaldırım taşlarının arasından, yollardan fışkıran bir sürü bitki göreceksin. Hangilerini tanıyorsun? Senin en sevdiğin bitki ne?”** Bu sorular, çocukların çevrelerini daha dikkatle gözlemlemelerini ve bitkilere dair kişisel bağlarını ifade etmelerini desteklemiştir. Atölyede çocuklara şu soru da yöneltilmiştir: **“Bitki örtüsü Adiyaman için neden önemli?”** Bu soruya çocuklardan biri **“Papatyalar ve gelincikler bizim baharımızı getiriyor”** demiştir. Dut yemekten duydukları keyfi paylaşan çocuklar, tütün toplama da gündelik hayatlarının bir

parçası olarak aktarmışlardır. Katılımcılar bitkilerin insan yaşamına katkısını da değerlendirmiş, özellikle kentteki toz ve hava kirliliğine değinerek **“Bitkiler olmasa nefes alamayız. Bitkiler kötü havayı temizliyor. Her yer toz, bitkiler olmasa tozdan hiç nefes alamayız”** demişlerdir. Çocukların sözleri, doğanın yaşamla kurduğu bağı onların gündelik deneyimlerinde ne kadar içselleştirildiğini göstermiştir. Deprem sonrası yeniden inşa sürecinde olan Adıyaman’da, bu ifadeler yalnızca doğanın yaşamsal işlevine değil; aynı zamanda daha sağlıklı, ekolojik ve yaşanabilir bir kent inşasının çocukların gözünde ne kadar öncelikli olduğuna da işaret etmiştir.

Görsel 9: Kentsel Ekoloji Atölyesi'nin yürütüldüğü yerler

2.1.2. Atölyelerin Çocukların İyilik Haline Katkıları

Atölyelere katılan çocukların deneyimlerini anlamak amacıyla kısa bir değerlendirme anketi (EK1) uygulanmıştır. Atölyelere ilişkin değerlendirme anketiyle cinsiyet kırılımlı veri oluşturmak da amaçlanmıştır. Katılımcıların 309'u kız, 228'i oğlan çocuğudur; 6 anket formunda ise cinsiyet bilgisi belirtilmemiştir (Grafik 2).

Grafik 2: Atölyelere Katılan Çocukların Cinsiyet Dağılımı (%)

Anket emoji ölçeği üzerinden yanıtlanan sorularla yapılandırılmıştır. atölye süresince kendilerini ifade edebilme düzeyleri, güvende ve rahat hissetme halleri, atölye içeriklerinin katılım ve anlama konusunda sağladığı kolaylıklar, kentle ilgili düşünce ve hayallerini paylaşabilme imkânları, kente dair iyileştirme ihtiyaçlarını fark etme düzeyleri, kentin farklı özelliklerini hayal etme fırsatları ve atölyenin kendilerine katkısı üzerine kurgulanmıştır.

Atölye katılım formlarından elde edilen bulgular, çocukların iyilik hâlinin üç temel boyut etrafında şekillendiğini göstermektedir: **güven, katkı sunma ve hayal gücünün harekete geçmesi**. Çocuklar, yaşam deneyimlerine dokunan atölyelerde kendilerini daha güvende hissetmiş; öğrendiklerini gündelik yaşamla ilişkilendirdiklerinde sürece anlamlı bir katkı sunduklarını ifade etmişlerdir. Alışılmadık tekniklerle yürütülen çalışmalarda ise hayal güçlerinin geliştiğini, “zorlandım ama öğrendim” gibi ifadelerle de dayanıklılıklarının arttığını dile getirmişlerdir. Bu bulgular, çocukların atölye deneyimlerinin iyilik hâllerini güven, değer görme ve hayal kurma üzerinden güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Aşağıda her sorunun farklı atölyelerdeki cevapları değerlendirilerek kısa bir analiz sunulmuştur:

ÖZGÜRCE İFADE EDEBİLME

Çocukların kendilerini en rahat ifade ettikleri atölye *Kent Hakkı Atölyesi* olmuştur. Devamında *Kentsel Hafıza* ve *Kent ve Sanat* atölyeleri sıralanmaktadır. Bunun, hem uygulama yöntemine aşinalık, hem de kentteki sorun ve ihtiyaçların çocuklarca güçlü biçimde

hissedilmesiyle ilgili olduğu görülmüştür. Çocuklar, fikirlerinin önemsendiğini bilerek ortak paydada çözüm üretmenin heyecanını paylaşmışlardır.

GÜVENDE VE RAHAT HİSSETME

“Rahat ve güvende hissettim” sorusuna en yüksek olumlu yanıtlar *Kent Hakkı, Kentsel Ekoloji ve Kentsel Hafıza* atölyelerinden gelmiştir. Bu atölyelerin ortak noktası çocukların günlük yaşamlarının parçası olan temalara odaklanmasıdır. Nakış evlerde gördükleri bir teknik olarak yakınlık kurmalarını sağlamış; Adıyaman’daki ören yerleri, ulaşım sorunları ve bitkiler gibi tanıdık unsurlar, kendilerini güvende hissetmelerine katkıda bulunmuştur.

KATILIM VE ANLAMA KOLAYLIĞI

“Atölyeye katılmak ve anlamak konusunda zorluk yaşamadım” sorusuna, en olumlu yanıtlar *Kent Hakkı ve Kent ve Ses* atölyelerinden gelmiştir. Bu atölyelerde çocuklar sürece doğrudan kendi sözleri, anlatıları ve sesleriyle katılabiliştir. Çocukların gündelik deneyimlerinden yola çıkan, temsil etmekten ziyade doğrudan ifade etmeye alan açan bu yapı, hem katılımı, hem de anlamayı belirgin biçimde kolaylaştırmıştır. En fazla zorlanılan atölyeler *En Uzun Canavar, Kent ve Sanat ve Kent ve Mimarlık* atölyeleri olmuştur. Üç boyutlu tasarım, büyük ölçekli haritalarla çalışmak ve kentin tüm bileşenlerini planlamaya dahil etmek çocukların alışık olmadıkları deneyimlerdir. Bu durum, konteyner kent yaşamının çocukların mekânsal algısını sınırlamasından da kaynaklanmış olabileceği yönünde bir değerlendirmeyi gündeme getirmiştir.

KENTLE İLGİLİ HAYALLERİ PAYLAŞMA

“Kentle ilgili düşüncelerimi ve hayallerimi paylaşabildim” sorusunda en olumlu geri dönüşler *Kent Hakkı, Kent ve Sanat ve Kent ve Ses*

atölyelerinden alınmıştır. Bu temaların ortak özelliği çocuklara doğrudan gelecek Adıyaman'ı hayal etme imkânı tanınmasıdır. Özellikle *Kent ve Ses Atölyesi*'nde, foley sanatında kullanılan tekniklerle Perre Antik Kenti'ne dair geçmiş seslerin yeniden kurgulanması, çocukların hayal gücünü harekete geçirmiştir.

KENTE DAİR İYİLEŞTİRME İHTİYAÇLARINI FARK ETME

“Yaşadığım kentte neleri iyileştirmek istediğimi fark ettim” sorusunda öne çıkan atölyeler *Kent Hakkı* ve *Kent ve Ses* olmuştur. Çocuklar, kentin geçmişi ve geleceğine dair düşüncelerini paylaşmaktan keyif almışlardır. Buna karşın, *Kent ve Mimarlık* atölyesi en düşük oranda geri dönüş almıştır; değerlendirmede atölye süresinin sınırlı kalması, çocukların stop motion sürecine daha fazla dahil olmak istemeleri etkili olmuştur. Ayrıca, atölye çıktılarının biraraya getirilme sürecinin yürütücüler tarafından yapılmış olması, çocukların üretim sürecine katılımının sınırlanmasına yol açmıştır. Değerlendirmeler gelecekte yapılacak benzer çalışmaların programlanmasında yol gösterici olmuş, çocukların tasarım, uygulama ve sonuçların biraraya getirilmesi gibi tüm aşamalara katılabilmelerinin etkisini ortaya koymuştur.

KENTİN FARKLI ÖZELLİKLERİNİ DÜŞÜNME

“Atölye sırasında kentin farklı yerlerini düşündüm/hayal ettim” sorusunda öne çıkan atölyeler *En Uzun Canavar*, *Kentsel Hafıza* ve *Kent Hakkı* olmuştur. Bu atölyelerde kullanılan özgün yöntemler, çocukların hayal güçlerini harekete geçirecek yönergeler sunmuş; uygun koşullar sağlandığında çocukların kente dair hayal kapasitelerinin güçlendiği gözlemlenmiştir.

ATÖLYENİN KATKISI

“Bu atölye bana katkı sağladı” sorusunda en yüksek oranlar *Kentsel Ekoloji*, *Kentsel Hafıza* ve *Kent Hakkı* atölyelerinden

gelmiştir. Bu atölyeler, çocukların günlük yaşamlarında doğrudan deneyimledikleri temalara odaklanmış; çocuklar bu çıktıları yaşamlarına aktarabileceklerini düşünerek sürecin kendisinden keyif almışlardır.

Bienal kapsamında yürütülen atölyeler, çocukların kente dair sözlerini çok farklı boyutlarda görünür kılmıştır. Süreçten elde edilen deneyimler, tasarım odaklı üretimden çoklu duyuların açığa çıkarılmasına, farklı malzemelerin kullanımından ölçeklerarası yaklaşıma ve açık iletişim ilkesine kadar bir dizi önemli çıkarımı beraberinde getirmiştir. Aşağıda öne çıkan bu öğrenimler tematik başlıklar altında özetlenmiştir:

Tasarım odaklı atölye kurgusu: Çocukların tasarım odaklı üretimler aracılığıyla yalnızca yaratıcılıklarını geliştirmedeğini; aynı zamanda sağlamlık ve dayanıklılık üzerine düşünerek üretim yapabildiklerini göstermiştir. Deprem sonrası yeniden inşa sürecinde olan bir kentte, çocukların bu kavramlarla üretim yapabilmesi onların iyilik hâlini desteklemiş; geleceğe dair daha güvenli ve dayanıklı bir kent hayal etme kapasitelerini güçlendirmiştir.

Çoklu duyular: Atölyelerde farklı duyuları açığa çıkaran sorularla çocukların kente dair deneyimlerini ifade etmelerinin desteklendiği gözlemlenmiştir. Kokular, yüzey dokuları, kırık kaldırımlar, kaydırakların can yakan malzemeleri ya da kuş, kedi ve keçi sesleri, çocukların mekânla kurdukları bağda belirleyici unsurlar olarak öne çıkmıştır.

Farklı malzemeler: Çeşitli malzemelerle çalışmak, her çocuğun kendi ifade biçimini keşfetmesine olanak tanımış ve üretim sürecini kapsayıcı hâle getirmiştir.

Ölçeklerarası yaklaşım: Atölyeler, ölçeklerarası bakış açısının önemi vurgulamıştır. Bir çocuğun “otobüsler daha temiz olsun” ifadesi, hem iç mekân koşullarına, hem de kent hakkı tartışmalarına temas eden çok katmanlı bir ihtiyaç olarak değerlendirilmiştir.

Açık iletişim: Bienal sürecinde açık iletişim, çocukların üretimlerini anlamlandırmalarında önemli bir rol oynamıştır. Çocuklarla birlikte bienalin ne olduğu, neden üretim yaptıkları, bu üretimlerin kimler tarafından görüleceği ve gerçekleşip gerçekleşmemesinin kimlere bağlı olduğu konuşulmuştur. Bu şeffaflık, çocukların sürece yalnızca katılımcı değil, aynı zamanda bilinçli bir aktör olarak dahil olmalarını sağlamış; kente dair sözlerinin ve taleplerinin görünür kılınmasına katkıda bulunmuştur.

2.1.3. Çocukların Kentten Beklentileri ve Kültürel Talepleri

Atölyeler, çocukların kente dair deneyimlerini, hayallerini ve ihtiyaçlarını görünür kılmıştır. Çocukların sözleri ve üretimleri, Adıyaman’ın geleceğine dair güçlü bir yol haritası niteliği taşımaktadır. En çok vurgulanan unsur ise **“çocuklara saygı”** olmuştur. Bu talep, kent yaşamında şu başlıklarda somutlaşmıştır:

Trafik güvenliği: Çocuklar, canavar tasarımlarında trafikte çocukların gözetilmesine dair süper güçler tanımlamış, posterlerinde “Bekletme bizi otobüs” ve “Daha temiz duraklar” gibi sloganlarla ulaşımın çocuk dostu hâle getirilmesini talep etmişlerdir.

Şiddetten korunma: “Küfür edenleri susturan” canavar figürleri ve grup tartışmalarında dile getirilen ifadeler, çocukların sosyal şiddete tanık olmadan, maruz kalmadan büyüme isteğini açıkça ortaya koymuştur.

Temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşam: Hem canavarların “çevreyi temizleyen” süper güçlerinde, hem de herbaryum atölyesinde bitkilere dair anlatılarda (“Bitkiler kötü havayı temizliyor, olmazlarsa nefes alamayız”) çevreyi temiz ve yaşanabilir kılma talebi öne çıkmıştır.

Katılım ve eşitlik: Atölyelerde ayırım gözetmeksizin tüm çocukların fikirlerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Çocukların kent hakkı atölyesinde dile getirdiği daha eğlenceli parklar, engelsiz yollar ve ucuz ulaşım talepleri, katılım ihtiyacının doğrudan göstergesidir.

Oyun ve dinlenme alanları: *Kent Hakkı* atölyesinde yapılan tartışmalar ve hazırlanan posterler, çocukların “daha eğlenceli oyun parkları” ve “rahatça bekleyebilecekleri duraklar” taleplerini görünür kılmıştır. Bu talepler, oyunun çocukların yaşamında vazgeçilmez bir hak olduğunu; dinlenme için yeterli alan ve zamanın sağlanmasının da çocukların iyilik hâli açısından kritik öneme sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Yeniden inşa sürecinde yeşil alanların önemi ve ekolojik duyarlılık: Herbaryum atölyesinde çocukların doğayla kurdukları güçlü bağ, yeniden inşa sürecinde ekolojik duyarlılığın gerekliliğini açıkça göstermiştir. Arıların yaşam için temel olduğunu ya da papatyaların “baharı getirdiğini” vurgulayan ifadeler, ekolojik bilincin çocukların gündelik yaşam deneyimlerinin ne kadar içinde olduğunu ortaya koymuştur.

Kültürel mirasın korunması: *Kentsel Hafıza ve Kent ve Ses* atölyelerinde çocuklar, Nemrut, Perre ve Cendere gibi önemli kültürel miras alanlarına dair bağlarını güçlendirmiştir. Bununla birlikte, birçok çocuğun bu alanlara hiç gitmemiş olması kültürel mirasa erişimdeki

eşitsizlikleri açığa çıkarmıştır. Çocukların üretimleri, geçmiş, bugün ve gelecek arasında köprü kuracak anlatılara duyulan ihtiyacı vurgulamış; özellikle bu alanların farklı duyarlar aracılığıyla deneyimlenmesine yönelik talepleri öne çıkarmıştır.

Kent ve sanat ilişkisi: Adıyaman haritası üzerinde çalışırken çocukların kente sanatsal öğeler ekleyerek onu yeniden yorumlamaları, sanatın yalnızca bir ifade biçimi değil; aynı zamanda kent yaşamında çocukların sözünü görünür kılacak bir hak alanı olması gerektiğini ortaya koymuştur. Atölyelerden elde edilen bulgular, çocukların güvenlik algısının yalnızca fiziksel korunmayla sınırlı olmadığını; **eşitlik, katılım ve saygı** gibi sosyal boyutları da kapsadığını göstermektedir. Çocukların dile getirdiği talepler - trafik güvenliği, şiddetten korunma, temiz ve sağlıklı bir çevre, oyun ve dinlenme alanlarının artırılması, yeşil ve ekolojik duyarlılığın gözetilmesi, kültürel mirasın korunması - kentin yeniden inşa sürecinde göz ardı edilemeyecek önceliklerdir. Bu bulgular, çocukların kültürel haklara erişimini ve iyilik hâlini güçlendirecek bütüncül bir yaklaşımın ancak onların doğrudan **katılımıyla** mümkün olabileceğini ortaya koymaktadır.

2.2. ÇOCUKLARIN FİKİRLERİNİ GÖRÜNÜR KILMAK: SERGİLEME VE KAMUSAL PROGRAMLAR

Perre Çocuk ve Kent Bienali sergisinin öncelikli amacı, Adıyaman'daki çocukların kente dair fikirlerini görünür kılmaktır. Çocukların üretimlerinden oluşan işler, kentsel üretimde demokrasi, eşitlik ve kapsayıcılık gibi kavramlara dair soruları gündeme getirmiştir. Bienal, bu fikirlerin yalnızca çocuklarla sınırlı kalmayıp yetişkinler, karar vericiler ve kültür-sanat alanı ile paylaşılmasını sağlayarak kentsel belleğin ve gelecek vizyonunun oluşumuna katkıda bulunmuştur.

ÇOCUKLARIN KÜRATÖRYEL KATKISI

Kente dair sanat ve tasarım araçlarının 7-18 yaş grubu çocukların gelişim süreçlerine uygun olarak kurgulanması, atölyelere katılan tüm çocukların ortaya koyduğu üretimlerin estetik kaygı güdülmeden paylaşılması Perre Çocuk ve Kent Bienali'nin temel yaklaşımını oluşturmuştur. Bu çerçevede, ilk bienal açık çağrı yöntemiyle değil, doğrudan atölyeler aracılığıyla buluşulan ve destek mekanizmalarına erişimi güvence altına alınmış çocukların üretimleriyle sınırlandırılmıştır. Bienalin temel ilkeleri doğrultusunda; ayrımcılık ve şiddet içermeyen her türlü üretim sergiye dâhil edilmiştir. Çocukların tasarım ve sanat pratikleriyle yeni tanıştıkları dikkate alınarak üretmeleri için teşvik edilmiş ancak zorlanmamış, alternatif ifade biçimlerine alan açılmış ve tüm fikirler kayda geçirilmiştir. Tasarım ve sanatın çocukların duygu dünyasında işlenmeye ihtiyaç duyulan konuları ortaya çıkarma potansiyeli göz önünde bulundurularak süreç, psikososyal destek mekanizmalarıyla işbirliği içinde yürütülmüş, gerekli yönlendirme ve bildirimler sağlanmıştır.

TEMA: KARAKUŞ'UN GÖZÜ

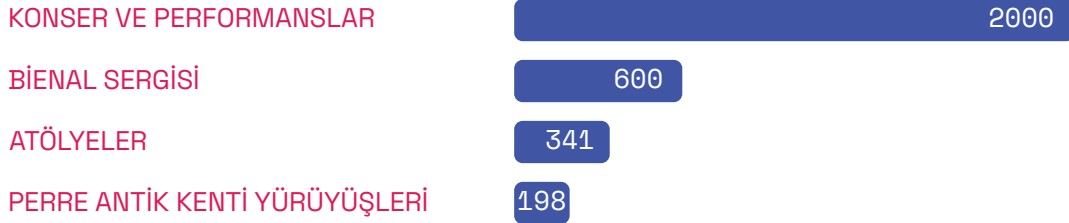
Bienalin 2025 teması için atölye süreçlerinde çocukların üretimlerinden yola çıkılarak iki öneri geliştirilmiştir. İlk öneri, Adıyaman'ın Kahta ilçesinde bulunan **Karakuş Tümülüsü**'nden esinlenmektedir. Kral II. Mithridates tarafından annesi İSİAS için yaptırılan bu anıt mezarın güneyinde, üzerinde halk arasında "Karakuş" olarak bilinen kartal heykeli bulunan bir sütun yer alır. Karakuş, yalnızca Kommagene Krallığı döneminde göklerin gücünü simgeleyen bir figür değil, aynı zamanda günümüzde de Adıyaman kent kimliğinde ve kamusal mekânlarda sıkça karşımıza çıkan bir simgedir. İkinci öneri ise Kommagene mirasında sıklıkla görülen **Aslan, Kuş ve Balık** figürlerinden yola çıkarak geliştirilmiştir. Çocukların kentsel mirasla ilk görsel temaslarının bu figürler üzerinden kurulduğu gözlemlendiği için bu tema da bir seçenek olarak gündeme getirilmiştir.

Gerçekleştirilen son atölyelerde bienal tema önerileri çocuklarla paylaşılmış ve çocuklar "**Karakuş'un Gözü**" temasını seçmiştir. Atölyelerde yapılan değerlendirmelerde, kartalın hem tarihi bir figür, hem de kenti yukarıdan görebilen bir "kuş bakışı" temsil etmesi bu seçimde belirleyici olmuştur. Çocuklar karakuşu "güçlü, tarihi, Adıyaman'ı anlatan ve çok havalı" bulduklarını ifade etmişlerdir.

BİENAL PROGRAM BİLEŞENLERİ

Bienal, çok katmanlı bir yapıda tasarlanmış ve birbirini besleyen bileşenlerden oluşmuştur: Yedi ay boyunca çocuklarla gerçekleştirilen atölyelerin çıktılarının sergilenmesi, bienal süresince düzenlenen atölyeler ve bu üretimlerin eş zamanlı olarak sergiye eklenmesi, Perre Antik Kenti'nde her gün masal anlatımı eşliğinde yapılan yürüyüşler ve Adıyaman Eğriçay Parkı'nda Adıyaman Belediyesi Çocuk Korosu, Kömür Çocuk Korosu ve

Şubadap Çocuk'un konser performansı, Mordem Sanat'ın ise tahta bacak ve jonglör gösterisi bu katmanların temelini oluşturmuştur. Böylece çocukların fikirlerinin daha görünür olması sağlanmıştır. Mükerrer katılımlar olabileceği göz önünde bulundurularak, konser ve performanslarla birlikte bienal süresince yaklaşık 2.857 kişi kültürel etkinliklere katılmıştır. Aşağıdaki tablo, etkinlik türlerine göre çocuk ve yetişkin katılımcı sayılarını birlikte göstermektedir. Konser ve bienal sergisi için katılımcı sayıları tahmini olup yaklaşık değerlerdir. Atölye ve yürüyüş katılımcı sayıları ise onam ve değerlendirme formları üzerinden kesin olarak kaydedilmiştir.

Grafik 3: Bienal Etkinliklerine Göre Katılımcı Sayıları

DİJİTAL ANLATI VE ERİŞİLEBİLİRLİK

Bienalin içeriği, süreci ve yaklaşımı www.perrecocukvekentbienali.org adresinde erişilebilir hâle getirilmiştir. Web sitesi, Perre Antik Kenti'ne dair Uğur Altun tarafından hazırlanan illüstrasyonlar eşliğinde bir anlatı sunmakta; bu görseller bienal sergisine de eşlik etmektedir. Böylece hem fiziksel sergi, hem de çevrimiçi anlatı birbirini tamamlayarak bienalin çok katmanlı yapısını güçlendirmiştir. Web sitesi, yalnızca bienalin programına, atölye içeriklerine ve yaklaşımına dair bilgilendirme sunmakla kalmamış; aynı zamanda gelemeyen ziyaretçiler için de deneyimin bir kısmına uzaktan erişim olanağı yaratmıştır. Sitenin bir bölümünde, bienal sürecine katılan çocukların kendi ifadelerine yer verilmiştir, çocukların kendi sesleriyle "bienali anlatmaları", projenin katılımcı yaklaşımını dijital ortamda da sürdürmüştür.

SERGI MEKÂNI

Bienal sergisi, Adıyaman'ın merkezi konumunda yer alan **Adıyaman Komagene Kültür Merkezi**'nde gerçekleştirilmiştir. Bu mekânın tercih edilmesinde; merkeze yakınlığı, çocuklar ile bakımverenlerin kolayca erişebileceği kamusal bir alan olması ve yapıda bulunan il kütüphanesinin sağladığı tesadüfi ziyaret imkânı etkili olmuştur.

Sergi alanında hâlihazırda kalıcı bir sergi bulunmaktadır. Bienal sergisine ait sergileme elemanları, mevcut sergi düzeniyle ilişki kuracak ancak ondan farklılaşacak şekilde tasarlanmıştır. Yerleşim kurgusu, mevcut düzenden hem bağımsız, hem de bu düzene eklenen; mevcut anlatıyla diyalog kuran bir mekânsal kurgu oluşturmayı hedeflemiştir.

TASARIM YAKLAŞIMI

Serginin mekânsal kurgusunda **krizantem rengi** temel taşıyıcı unsur olarak belirlenmiştir. İlk kez Hayat Parkı'nın açılışında belediyenin çiçek süslemeleriyle görünür olan ve Kibele Yarman tarafından bienalin kimlik tasarımında kullanılan bu ton, sergileme elemanlarında yeniden kullanılarak parkın açılışındaki duyguları mekâna taşımış, ziyaretçi ile sergi arasında süreklilik sağlayan simgesel bir katmana dönüşmüştür. Bu renk, aynı zamanda mevcut sergi elemanlarından farklılaşmayı ve bienal sergisinin mekân içinde kolayca ayırt edilmesini sağlamıştır.

Mekân, yalnızca bir sergi alanı değil; aynı zamanda **karşılaşma, paylaşım ve hatırlama** mekânı olarak kurgulanmıştır. Sergi süresince çoğul, açık ve dönüştürücü bir diyalog ortamı hedeflenmiş; bakımverenlerin, eğitimcilerin ve çocukların biraraya gelerek birlikte düşünmeleri, üretmeleri ve konuşmaları için fiziksel alanlar oluşturulmuştur. Bienal ve sergi süreci, çocukların sesini duyurmanın yanı sıra bu sesi duyanlarla birlikte yeni sorular sormanın, ortak

hayaller kurmanın ve kent üzerine birlikte düşünmenin mümkün olduğunu göstermiştir.

Tasarım sürecinde, atölyelerdeki “**eşlikçi**” rol korunmuş; küratoryal bir yaklaşımdan uzak, “atölye çıktıları nasıl en rahat okunabilir, nasıl herkes için ulaşılabilir?” soruları temel alınmıştır. Tüm işler, yorum ya da senteze uğramadan, eş değer biçimde ve atölyelerdeki hikâyeleriyle sergilenmiştir. Sergileme aşamasında üretimlere müdahale edilmemiş, işler yeniden üretilmemiş veya farklı medyaya aktarılmamıştır.

Sergide çocukların atölye üretimlerinin kentin farklı katmanları olarak sunulması amaçlanmıştır. Sergi, gerçekleştirilen yedi atölye üzerinden kurgulanan **yedi duraktan** oluşmaktadır. Her durakta, farklı yöntem ve materyallerle üretilmiş çıktılar; okunabilirliği ve anlaşılabilirliği ön planda tutan sergi elemanları ve bilgilendirici metinlerle desteklenmiştir. Sergi mekânı, ziyaretçilerin yalnızca izleyici konumunda kalmadığı; sergilenen işlere ve fikirlere kendi katkılarını da ekleyebilecekleri, katmanlı ve geçişken bir yapıda tasarlanmıştır. Her bölüm, izleyiciye ilgili atölye temasıyla ilişkili bir soruyla başlamakta; her durakta yer alan **katılım duvarı**, bu soruya yanıt vermek isteyenler için bir alan sunmaktadır. Bu katılımcı alan, atölyelerde bulunmamış ancak kente dair görüş bildirmek isteyen çocukların da düşüncelerini paylaşmasına imkân tanımaktadır.

Duraklar arasına yerleştirilen **açık masa**, ziyaretçileri fikir ve hayallerini paylaşmaya teşvik etmiş; burada üretilen çalışmalar aynı alanda sergilenmiştir. Bu yaklaşım, serginin durağan bir yapıdan katılımcı ve dönüşen bir yapıya evrilmesini sağlamıştır. Benzer şekilde, sergi sırasında atölye çalışmalarının devam etmesi için kurgulanan çalışma alanı da bu katılımcı yaklaşımı desteklemiştir.

Sergileme elemanları ve dolaşım düzeni, çocuk dostu ve güvenli detaylarla tasarlanmıştır. Tüm üretimler, farklı yaş grubundan çocukların göz hizası gözetilerek uygun yüksekliklerde yerleştirilmiştir. **Erişilebilir Her Şey** ekibiyle birlikte hem fiziksel erişilebilirlik, hem de içeriklerin anlaşılabilirliği üzerine çalışmalar yapılmış; sergideki metinlerin kolay anlaşılır versiyonları hazırlanmıştır. Görme kısıtlılığı olan bireyler için, serginin bir bölümünde dokunsal öğelerle görsel bilgilere alternatif erişim yolları sağlanmıştır.

İmalat ve kurulum süresinin kısa olacağı bilinciyle, sergileme elemanları az işlenmiş malzemelerle üretilmiş; bu malzemelerin hızlı ve kolay uygulanabilir detaylarla biraraya getirilmesine özen gösterilmiştir. Sergi elemanları, bienal sonrasında yeniden kullanılacak şekilde tasarlanmış; esnek fonksiyon ve farklı kullanım imkânları tasarımda temel prensiplerden biri olmuştur.

ETKİLEŞİMLİ SERGİ DENEYİMİ: BİENAL ÇANTASI VE TURLAR

Bienal kapsamında çocukların sergiyi keşfetme deneyimini desteklemek amacıyla “Bienal Çantası” hazırlanmıştır. Çantanın içeriği, çocukların sergi alanında hem yön bulmalarını, hem de üretimlerle etkileşim kurmalarını sağlayacak şekilde kurgulanmıştır.

Çanta içerisinde, Perre Antik Kenti'nin hem bienal web sitesinde, hem de sergide sunulan haritasının A4 boyutundaki basılı versiyonu yer almaktadır. Haritanın arka yüzünde, sergiye dair kısa bir tanıtım metni ve çocukların sergide dolaşırken keşfedebileceği dokuz duraktan oluşan bir oyun hazırlanmıştır. Her durakta bir görev yer almakta; çocuklar bu görevleri tamamladıkça ilgili bölüme Şehir Dedektifi ekibi tarafından bienal mührü basılmaktadır. Böylece sergi, çocuklar için etkileşimli ve oyunlaştırılmış bir deneyime dönüşmüştür. Çanta içinde ayrıca

“Kent Hakkı Atölyesi”nde çocuklar tarafından üretilen sloganlardan birinin sticker versiyonu bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Perre Antik Kenti’ne yapılan açık hava gezilerinde güneşten korunmaları amacıyla her çantaya bir adet şapka eklenmiştir.

Sırt çantası formunda tasarlanan Bienal Çantası, çocukların sergiyi gezerken rahatlıkla taşıyabilecekleri şekilde düşünülmüş; bienalin kimlik öğelerini taşıyarak hem görünürlük hem aidiyet duygusu sağlamıştır. Çanta, Şehir Dedektifi ekibinin eşlik ettiği etkileşimli sergi turları sırasında çocuklara bir kılavuz işlevi görmüş ve sergi deneyimini bütünsel bir öğrenme sürecine dönüştürmüştür.

BIENAL SERGİ PROGRAMI İLE EŞ ZAMANLI YÜRÜTÜLEN ATÖLYELER

Bienalin açılış programında **Kommagene Kültür Merkezi**’nde **Mordem Sanat** tarafından **Kukla Atölyesi** gerçekleştirilmiştir. Atölyede çocuklar kendi seçtikleri malzemelerle tahta kaşıklardan kuklalar oluşturmuş, yaratıcı üretim pratiklerini uygulama fırsatı bulmuştur. Etkinlik sonunda tüm katılımcılar açılış gününden ellerinde kendi yaptıkları tahta kaşık kuklalarıyla ayrılmıştır.

Açılış programının ardından, bienalin kamusal programları kapsamında haftasonu **Hayat Parkı**’ndaki atölye alanında **MONNOM** tarafından **Dijital Kompozisyonlar Atölyesi** yürütülmüştür. Atölyede çocuklar kendi renk ve şekil kütüphanelerini tasarlamış, bu öğeleri Monnom yazılımı aracılığıyla dijital ortama aktarmış, ardından kamera karşısındaki fiziksel hareketleriyle özgün dijital kompozisyonlara dönüştürmüştür. Üretilen kompozisyonlar Hayat Parkı’nda kolektif olarak izlenmiştir.

Bu programın ardından, hava kararmaya yakın saatlerde **FİSA Çocuk Hakları Merkezi** tarafından **Hayat Parkı**’nda çocuklara yönelik bir film gösterimi düzenlenmiştir. Çocuklar bakımverenleriyle birlikte açık

havada biraraya gelmiş; etkinlik, kentin kamusal alanlarında birlikte vakit geçirme ve kültürel paylaşım deneyimini desteklemiştir.

Bienal haftasında her gün farklı sanatçı ve uzmanların katılımıyla **Kommagene Kültür Merkezi**'nde çeşitli disiplinlere yönelik atölyeler düzenlenmiştir. Duyurular bienalin internet sitesinde, Şehir Dedektifi'nin sosyal medya hesaplarında ve kütüphane alanında paylaşılmıştır.

İlk olarak **Neval Tarım** yürütücülüğünde **Hayali Kentler için Ses Atölyesi** gerçekleştirilmiştir. Atölyede çocuklar kent seslerini dinlemiş, mevcut sesleri yeniden yorumlamış ve olmayan sesleri hayal ederek işitsel bir üretim sürecine katılmıştır. Sergi bölümlerinde yer alan unsurlar keşfedilmiş; biraraya getirilen yeni seslerle hayali bir kentin işitsel haritası oluşturulmuştur.

Pera Müzesi işbirliğiyle düzenlenen **Kaz ve Yarat: Osman Hamdi'yle Zaman Yolculuğu Atölyesi**'nde çocuklar, Osman Hamdi Bey'in dünyasına ilişkin içeriklerle bir zaman yolculuğuna çıkarılmıştır. Katılımcılar kazı alanlarının işleyişi, sanatçı–arkeolog ilişkisi ve tarihsel katmanlar üzerine düşünmüş; kendi yorumlarıyla üretimler gerçekleştirmiştir. Bu atölye ile tarihsel bilgi, çocukların üretimleri aracılığıyla yeniden şekillenmiştir.

BoMoVu ekibi **Yaratıcı Hareket ve Dans Atölyesi** yürütmüştür. Atölyede çocuklar bedenlerini bir ifade aracı olarak kullanmış; birlikte hareket etme, ritim bulma, alan açma ve sessiz ya da enerjik ifadelerle hareket etme deneyimleri yaşamıştır. Etkinlik, beden farkındalığı ve kolektif hareketin olanaklarını görünür kılmıştır.

Bilge Bal yürütücülüğünde gerçekleştirilen **Kule ve Ölçek Atölyesi**'nde çocuklarla birlikte renkli kağıt şeritler kullanılarak

katlama ve geçirme teknikleriyle kule yapıları inşa edilmiştir. Atölyede çocuklar cesur formlar denemiş, yapılara hayali özellikler atfetmiş ve ölçek kavramını deneyimlemiştir. Rengârenk kulelerle mekân algısı ve üç boyutlu düşünme desteklenmiştir.

Bienalin son buluşmasında, **Damla Sandal** yürütücülüğünde gerçekleştirilen **Hafızayı İşlemek Atölyesi**'nde çocuklar, Adıyaman'ın fotoğrafları üzerine nakış teknikleri uygulayarak kentin belleğine ilişkin imgeleri, anıları ve sözleri görünür kılmıştır. Bu üretimler aracılığıyla geçmiş ile bugün arasında, çocukların gözünden yeni bağlar kurulmuştur. Bazı çocukların kardeşleri ve bakımverenleriyle katıldığı atölye, paylaşımı güçlendiren bir ortak üretim deneyimine dönüşmüş ve bienal bu kolektif üretimle sona ermiştir.

Çocukların Bienal Sırasında Dile Getirdiği İhtiyaç ve Hayaller

Perre Çocuk ve Kent Bienali sergisi kapsamında çocukların post-it panolarına yazdıkları görüşler, kentin nasıl “**çocuk dostu**” bir mekâna dönüşebileceğine dair güçlü ipuçları sunmaktadır. Çocukların dilek ve gözlemleri yalnızca oyun ya da eğlence mekânlarına yönelik taleplerle sınırlı kalmamış; doğadan kültürel mirasa, altyapıdan toplumsal değerlere kadar geniş bir yelpazeyi kapsamıştır.

Doğa ve güvenlik: “Kuş seslerini duymak istiyorum” ya da “Temiz ve güvenilir bir şehir olmasını istiyorum” gibi ifadeler, çocukların doğa ile uyumlu, sağlıklı ve güvenli bir kent arzularını açık biçimde ortaya koymuştur.

Kültürel miras: Çocukların önemli bir kısmı, kentin tarihsel ve kültürel mirasına da dikkat çekmiştir. Perre Antik Kenti, Nemrut Dağı ve Cendere Köprüsü gibi mekânlar, çocukların hem merak, hem de aidiyet duygularını besleyen alanlar olmuştur.

Oyun ve sosyalleşme alanları: En sık yinelenen su parkı, lunapark ve oyun alanlarının artırılması ve güvenli hâle getirilmesi talepleri kentin çocuklar için yeterli serbest oyun ve sosyalleşme mekânı sunmadığını, ücretsiz erişim beklentisi ise çocukların kente katılımında eşitlik, fırsat adaleti talebini yansıtmıştır.

Altyapı sorunları: “Yolların düzeltilmesini istiyoruz”, “Bekletme bizi otobüs” gibi ifadeler, çocukların gündelik yaşamda doğrudan deneyimledikleri altyapı sorunlarını görünür kılmakta, onların şehir hayatının pratik yönlerini ne kadar yakından gözlemlediklerini göstermektedir. Bu durum, çocukların yalnızca oyun alanlarına değil, aynı zamanda kentteki genel yaşam kalitesine de duyarlı olduklarını ortaya koymaktadır.

Toplumsal değerler: “Adalet, sevgi, saygı” ve “Dünyamızda savaşın olmamasını istiyorum” gibi dilekler, çocukların yalnızca bireysel ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda toplumsal huzuru ve barışı da önemsediklerini göstermektedir. Bu değerler, onların kent yaşamına dair beklentilerini evrensel bir bağlama taşımıştır.

Yaratıcı ve oyunsu hayaller: “Keşke sonsuzluk merdivenine çıksam”, “Bütün insanları koruyan bir canavar”, “Eyfel Kulesi” gibi hayaller, çocukların kente dair tahayyüllerinde yalnızca somut ihtiyaçların değil, aynı zamanda **yaratıcı, sembolik ve estetik boyutların** da yer aldığını göstermektedir. Bu hayaller, Adıyaman’ın çocukların gözünden nasıl daha ilham verici, hayal gücünü besleyen ve yaratıcı bir şehir olabileceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Çocuklar Adıyaman’ı ihtiyaçlarının karşılandığı ve hayallerinin yer bulduğu bir şehir olarak kurgulamışlardır. Çocukların sesleri, Adıyaman’ın geçmişte ve bugün nasıl algılandığını, gelecekte ise nasıl dönüştürülebileceğini anlamak açısından değerli bir yol gösterici olmuştur.

2.3. BİENAL PROGRAMINA İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ

Bienal sürecine dair geri bildirimler, yerel yönetim çalışanları, proje süresince işbirliği yapılan sivil toplum kuruluşları, sanatçılar, eğitimciler, kütüphane çalışanları, yetişkin katılımcılar ve bakımverenlere gönderilen değerlendirme formlarına (EK 2) dayanmaktadır.

Bienal süreci çocuk odaklı bir yaklaşımla kurgulanmış ve katılımcılar tarafından kapsayıcı, ilham verici ve disiplinlerarası bir deneyim olarak değerlendirilmiştir. Çocukların düşüncelerinin, hayal gücünün ve üretimlerinin merkeze alınması en çok öne çıkan unsur olmuştur. Sergi, hem çocukların, hem de yetişkinlerin içsel bağ kurmasına olanak sağlamış, şehrin kültürel dokusu çocukların gözünden yeniden yorumlanmıştır.

Sergi mekânının düzeni büyük ölçüde olumlu bulunmuş, katılımcıların çoğu geliştirilmesi gereken bir nokta görmemiştir. Ancak engelli erişimine yönelik daha iyi çözümler tasarlanması, içerik çeşitliliği karşısında daha geniş alan ihtiyacı ve bazı çalışmaların sabitlenmesi gibi öneriler dile getirilmiştir. Sergi alanının dar oluşunun, bazı çocukların içerikleri tam olarak incelemesini engelleyebildiği belirtilmiştir.

Sergi içerikleri estetik, özgün ve özenli bulunmuş; çocukların aktif katılımıyla üretilmesi güçlü bir yön olarak öne çıkmıştır. Bununla birlikte, gelecekte içeriklerin tekrara düşmemesi için çeşitlendirilebileceği, çocukların günlük yaşam pratiklerinin daha fazla yansıtılabileceği ve yaş gruplarına göre uyarlamaların yapılabileceği belirtilmiştir.

Çocukların yalnızca izleyici değil üretici olarak da süreçte yer alması en önemli kazanım olarak değerlendirilmiştir. Katılımın hem bienal öncesi atölyeler, hem de sergi sürecinde iki aşamalı gerçekleşmesi kent kültürü açısından değerli bulunmuştur. Çocukların eserlerini gururla sahiplenmeleri ve fikirlerinin yetişkinler tarafından ciddiyle dinlenmesi olumlu örneklerdir. Yürüyüş alanlarında çocuk güvenliği önlemlerinin yetersiz bulunduğu durumlar olmuştur. Ören yerlerindeki dolaşım alanlarının çocuk güvenliği gözetilerek tasarlanmaması bu durumun ana kaynağıdır. Ören yerlerine düzenlenecek gezilerde deneyimli gönüllülerin yer alması gerektiği vurgulanmıştır.

STÖ'lerden alınan geri bildirimlerde sergi boyunca düzenlenen atölyelerin çocukların ilgisini çektiği, yaratıcılıklarını desteklediği belirtilmiştir. Etki bırakan deneyimlerde antik kent gezileri ve masal anlatıları özellikle öne çıkmıştır. Bununla birlikte, bazı atölyelerin/ etkinliklerin daha küçük gruplarla yapılması, sürelerin kısaltılması ve mevsim koşullarının dikkate alınması önerilmiştir.

Performans sanatçıları deneyimlerini olumlu değerlendirmiş, katılımcı sayısının yönetilebilir düzeyde tutulmasının ve duyuruların daha güçlü yapılmasının faydalı olacağını belirtmiştir. Çocukların daha konforlu hissettiği bir ortamın sanatçılar için de performansı geliştiren bir unsur olduğu ifade edilmiştir.

Organizasyon genel olarak başarılı bulunmuş; ancak şehir dışından gelen katılımcılar için konaklama, ulaşım ve temel ihtiyaçlar konusunda daha kapsamlı bilgilendirme yapılmasının faydalı olacağı dile getirilmiştir. Yerel yönetimlerin desteği ve tanıtım faaliyetlerinin artırılması gelecekteki bienaller için önemli görülmüştür.

Bienal, farklı kurumlar, sanatçılar ve yerel aktörler arasında işbirliği zemini yaratmıştır. Çocukların üretim sürecine eşlik edilmesi, müze

ve arkeoloji alanındaki katkılar bu işbirliğini güçlendiren unsurlar olmuştur. Gelecekte “çocuklarla şehir tarihi nasıl yazılır” temalı kurmaca oyunlar, erken çocukluk odaklı çalışmalar ve spor/hareket temalı etkinlikler gibi ortak projeler önerilmiştir.

Geliştirilmesi Gereken Alanlar:

- ***Daha geniş mekân ve çeşitlendirilmiş içerikler***
- ***Engelli erişimine yönelik ek düzenlemeler***
- ***Çocukların bulunduğu mekânlarda etkinlik yapılması***
- ***Atölyelerin daha küçük gruplarla ve uygun mevsimlerde düzenlenmesi***
- ***Katılımcılara daha kapsamlı bilgilendirme sağlanması***
- ***Tanıtım ve ulaşım desteğinin artırılması***
- ***Çocukların yalnızca sergilenen işlerde değil, bienalin tüm süreçlerinde özne olarak tutulması***

Şehir Dedektiflerinin Notları

Çocukların kültürel yaşama katılımı görünür hâle gelmiş, üretimleri kamusal alanda paylaşılmış ve fikirleri kent belleğinin bir parçası olarak kayda geçmiştir. Bienal sürecinde çocuklara yönelik atölyeler, Perre Antik Kenti yürüyüşleri, masal anlatımları ve sergi programı gerçekleştirilmiştir. Toplamda 2500’ün’ün üzerinde katılımcı etkinliklere dahil olmuştur. Atölyelerde çocuklar güvenlik, ulaşım, çevre, oyun alanları ve kültürel miras konularında görüşlerini paylaşmış, kendi üretimleriyle bu fikirleri görünür kılmışlardır. Katılım formları, çocukların iyilik hallerinin güven, katkı ve hayal gücü üzerinden güçlenmiş olduğunu ortaya koymuştur.

SINIRLILIKLAR

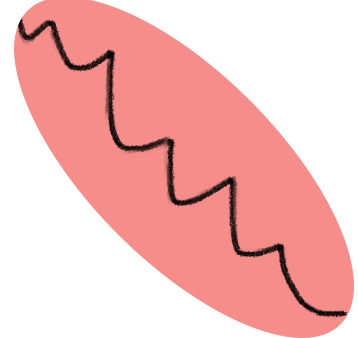
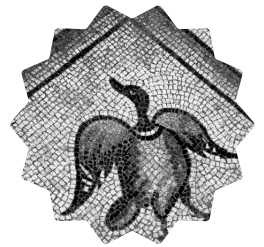
Atölyeler belediyeyle eşgüdümlü yürütülemediği; bu durum, sürecin sürekliliği ve ortak sahiplenme açısından eksiklik yaratmıştır. Ayrıca, mevsimsel koşullar özellikle açık havada yapılan yürüyüş atölyelerinde zorluklara neden olmuştur.

ÖLÇEKLENEBİLİRLİK

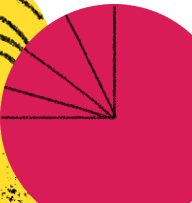
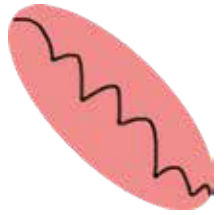
Bienalin yöntemleri, özellikle çocuk anlatıcılığı, atölye-sergi döngüsü ve kültürel miras alanlarında tematik yürüyüşler, başka mahallelere, ilçelere, kentlere ve farklı yaş gruplarına kolaylıkla uyarlanabilecek niteliktedir. Sürecin katılımcı ve oyun temelli yapısı, farklı bağlamlarda da uygulanabilirliğini güçlendirmektedir. Ancak bunun için bazı koşulların sağlanması gerekmektedir:

- **Belediye kapasitesinin artırılması ve kurum içi eşgüdüm mekanizmalarının güçlendirilmesi,**
- **Bütçe planlamasının süreklilik kazanması ve kültürel programlara uzun vadeli kaynak ayrılması,**
- **Yerel kurumlarla iş birliklerinin kurumsallaştırılması ve gönüllülerin eğitimlerle desteklenmesi.**
- **Bienal sergisinin gezici sergiye dönüştürülerek farklı kentlerdeki çocukluk deneyimleriyle etkileşim kurması ve bu sayede yerel farklılıkların yanı sıra ortak çocuk hakları perspektifinin görünür kılınması.**

Tüm bu adımlar, Perre Çocuk ve Kent Bienali'nde geliştirilen yöntemlerin daha geniş ölçeklerde uygulanmasını mümkün kılacak, çocukların kültürel yaşama katılımını kalıcı ve kapsayıcı biçimde destekleyecektir.

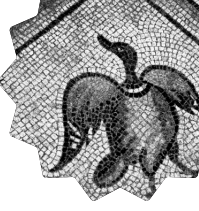
**BULGULAR:
ADİYAMAN'DA
ÇOCUKLARIN
KÜLTÜREL YAŞAMA
KATILIMINDA
KARŞILAŞILAN
KISITLAR VE ENGELLER**

Bu bölümde, saha çalışmaları, atölyeler, görüşmeler ve katılımcı gözlemler sonucunda elde edilen veriler ışığında, Adıyaman'da çocukların kültürel yaşama katılımında karşılaştıkları temel kısıtlar ve engeller ele alınmaktadır. Bulgular, yalnızca nicel verilerle değil, çocukların atölye ve bienal sürecinde dile getirdikleri talepler, hayalleri ve üretimleri aracılığıyla da desteklenmektedir. Böylece çocukların mekânlara, etkinliklere ve kurumlara dair özgün bakış açıları görünür kılınmaktadır.

Her tema altında üç temel boyut incelenecektir: **Bulgular**, saha çalışmaları ve gözlemlerden elde edilen veri ve çıkarımlar; **Çocukların Talepleri**, atölyelerde kayda geçen doğrudan ifadeler ve üretimlerden örneklerle desteklenen beklentiler; **Politika ve Uygulama Önerileri**, çocukların kültürel yaşama katılımını güçlendirmeye yönelik somut stratejiler ve uygulanabilir adımlar.

Ayrıca bölüm sonunda yer alan özet tablo (Tablo 3) aracılığıyla her tema, sürecin belediye politikalarına entegre edilebilmesi amacıyla ilgili **belediye birimleri ve yerel/STÖ paydaşlarının sorumluluk alanları** ile ilişkilendirilecektir. Bu yapı, çocukların gündelik mekânsal deneyimlerinden yola çıkarak afet sonrası dönemde kültürel yaşama katılım olanaklarının nasıl geliştirilebileceğine dair kapsamlı bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir.

3.1. KÜLTÜREL ALANLARA ERİŞİMDE ENGELLER

Adıyaman'da çocukların kültürel alanlara erişiminde en sık dile getirilen engeller arasında mekânsal uzaklık, ulaşım zorlukları ve iklimsel koşullar öne çıkmaktadır. Kentte kültür etkinliklerinin düzenleneceği yeterli alan bulunmamaktadır. Mevcut kültürel alanların çoğu merkezde konumlanmakta, çeperde yaşayan çocuklar bu mekânlara erişememektedir. Toplu taşıma seçeneklerinin kısıtlılığı, ailelerin ekonomik durumu ve güvenlik kaygıları bu engeli derinleştirmektedir. Özellikle yazın sıcak, kışın soğuk iklim koşullarına uygun olan yapılar ve bekleme alanlarının eksikliği, kültürel etkinliklere katılımı doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, çocukların kültürel alanlara katılımı büyük ölçüde bakımveren izni ve desteğine bağlıdır. Okul programlarında kültür gezilerinin sistematik olarak yer almaması da bu kısıtları artırmaktadır.

ÇOCUKLARIN TALEPLERİ VE ÖNERİLERİ

Çocuklar, kültürel mekânların kendilerine daha yakın yerlerde konumlanmasını, ücretsiz ya da düşük maliyetli ulaşım imkânlarının sağlanmasını, gölgeli ve güvenli bekleme alanlarının oluşturulmasını dile getirmiştir. Okul gezilerinin sayısının artırılması, kültürel alanların eğitim programlarına daha fazla entegre edilmesi yönünde beklentiler ifade edilmiştir.

POLİTİKA VE UYGULAMA ÖNERİLERİ

- Kültürel alanlara erişim için **gezici kültür otobüslerinin** başlatılması
- Okul-belediye işbirliği ile düzenli kültür gezilerinin planlanması
- Yapıların ve açık alanların **iklim duyarlı tasarımlar** ile güçlendirilmesi (gölgelik, su noktaları, kapalı bekleme alanları)
- Çocukların ve ailelerin erişimini kolaylaştıracak **müze kart benzeri destek sistemlerinin** yaygınlaştırılması,
- Kültürel alanların güvenlik açısından düzenli değerlendirilmesi.

3.2. KATILIM HAKKI

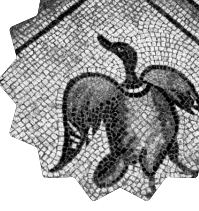
Adıyaman'da çocukların kültürel yaşama dair fikirlerini paylaşma imkânları sınırlıdır. Çocuklar çoğunlukla bilgilendirme ve danışma düzeyinde sürece dâhil edilmekte, karar mekanizmalarına etkin katılımları gerçekleşmemektedir. Geri bildirim mekanizmalarının eksikliği, çocukların seslerinin dikkate alındığına dair güven duygusunu zayıflatmaktadır.

ÇOCUKLARIN TALEPLERİ VE ÖNERİLERİ

Çocuklar, kendi hayallerine dayalı tasarımlarda yer almak, kültürel projelerde aktif rol almak ve fikirlerinin karar vericiler tarafından değerlendirilmesini talep etmiştir. Atölyelerde dile getirilen istekler arasında, katılımlarının yalnızca sembolik olmaması ve projelerin uygulanmasına da yansıtılması öne çıkmıştır.

POLİTİKA VE UYGULAMA ÖNERİLERİ

- Belediye bünyesinde bir çocuk birimi kurulması
- Çocuk Meclisi bünyesinde **kültür temsilciliklerinin** oluşturulması
- **Katılımcı atölyelerin** düzenli ve süreklilik arz edecek şekilde sürdürülmesi
- Çocukların fikirlerini aldıktan sonra mutlaka işleyen bir **geri bildirim sistemi** kurulması
- Kültürel politika ve projelerde çocukların **eş karar verici aktörler** olarak tanımlanması
- Açık kamusal mekânlarda gerçekleştirilen kültürel etkinliklerin artırılması

3.3. GÖRÜNÜRLÜK VE TEMSİL

Adıyaman'da çocukların kültürel üretim süreçlerine katılımı sınırlı kalmaktadır. Çocukların eserleri çoğu zaman sergilenmemekte, kültürel mekânlarda görünürlükleri zayıf kalmakta ve üretimlerini paylaşabilecekleri platformlar bulunmamaktadır. Bilgi eksikliği nedeniyle çocuklar, henüz deneyimlemedikleri üretim biçimlerini talep etmekte zorlanmaktadır. Kent ve sanat atölyelerinde dile getirilen “mezar, baraj kıyısına otel, hayvan barınağı, bilim merkezi, daha çok yol” gibi öneriler, çocukların kentsel üretime dair gözlemlerini ve işlevsel yaklaşımlarını yansıtmaktadır. Ancak bu fikirlerin görünür hale gelmesi için araçlar sınırlıdır.

ÇOCUKLARIN TALEPLERİ VE ÖNERİLERİ

Çocuklar, eserlerinin sergilenebileceği alanlar, kendi hikâyelerini ve deneyimlerini anlatabilecekleri platformlar talep etmiştir. Kültürel üretim sürecine doğrudan katılmak, kent hafızasına kendi izlerini bırakmak istemektedirler.

POLİTİKA VE UYGULAMA ÖNERİLERİ

- Çocukların üretimlerine özel **sergi alanları** ve programlarının oluşturulması
- **Katılımcı sanat projeleri** ile çocukların yaratıcı süreçlere dâhil edilmesi
- Kent hafızasının çocuklarla yazılması için ortak projeler geliştirilmesi
- Çocuk odaklı **dijital platformlar ve sosyal medya kanalları** aracılığıyla üretimlerin görünür kılınması

3.4. KENTİN TOPARLANMA SÜRECİNE DAİR YANLIŞ BİLGİLERLE OLUŞAN BEKLENTİLER

Deprem sonrası süreçte yanlış bilgilendirme, özellikle de “1 yıl içinde toparlanma” söyleminin yaygınlaşması, hem çocuklarda, hem de yetişkinlerde gerçekçi olmayan beklentilere yol açmıştır. Bu durum zincirleme hayal kırıklığı ve umutsuzluk yaratmış, “sahipsiz memleket” algısını güçlendirmiştir. Yetişkinlerin ümitsiz söylemleri çocuklara da yansımış, çocukların kentle ilgili yapabilirliklerine dair umutsuzluğa neden olmuştur. Bu durum güven duygusunu zedeleyerek hayal kurma ve paylaşma isteklerini olumsuz etkilemiştir. Ayrıca kültürel mekânların varlığından haberdar olunmaması, tanıtımların çocuklara uygun olmaması ve sosyal medyada çocuklara yönelik içeriklerin azlığı çocukların katılımını daha da sınırlamaktadır.

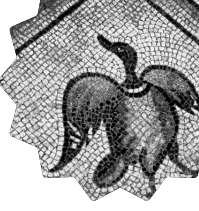
ÇOCUKLARIN TALEPLERİ VE ÖNERİLERİ

Çocuklar, kültürel mekânlara dair daha anlaşılır ve erişilebilir bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Haritalar, afişler, dijital rehberler ve kendilerine özel sosyal medya kanalları aracılığıyla bilgiye ulaşma taleplerini dile getirmişlerdir.

POLİTİKA VE UYGULAMA ÖNERİLERİ

- Çocuk dostu tanıtım materyalleri hazırlanması (kolay okuma, görsel ağırlıklı, çok dilli)
- Çocuklara özel sosyal medya kanalları ve içeriklerin geliştirilmesi
- Çocukların kullanabileceği dijital platformlar ve mobil uygulamalar tasarlanması
- Kentteki kültürel alanları görünür kılacak **çocuk dostu kültür haritaları** hazırlanması

3.5. KÜLTÜREL MEKÂNLARA AİDİYET DUYGUSU

Adıyaman'da çocukların kültürel mekânlara yönelik aidiyet duygusu sınırlı kalmaktadır. Bunun başlıca nedenleri arasında bilgi ve tanıtım eksikliği, çocuk dostu iletişim araçlarının yetersizliği ve kültürel alanların kentin kolektif hafızasındaki yerinin yeterince görünür olmaması bulunmaktadır. Geçmiş ile günümüz arasındaki değişimler çocuklara aktarılırken çoğu zaman yanlış bilgi, eksik anlatım veya yetişkinlerin ümitsiz söylemleri devreye girmekte, bu da güven ve bağ kurma süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, çocukların yaşadığı olumsuz deneyimlerin aktarılış biçimi aidiyet duygusunun gelişmesini engellemektedir.

ÇOCUKLARIN TALEPLERİ VE ÖNERİLERİ

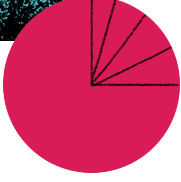
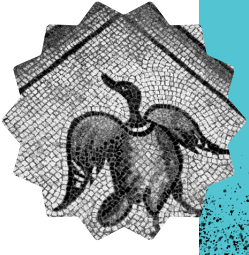
Çocuklar Adıyaman'ın kültürel değerleriyle daha fazla bağ kurmak istemektedir. Kentsel miras alanlarında, somut ve somut olmayan kültürel değerlerle bağ kurabilecekleri deneyimler ve hafızayı destekleyen etkinlikler talep etmişlerdir.

POLİTİKA VE UYGULAMA ÖNERİLERİ

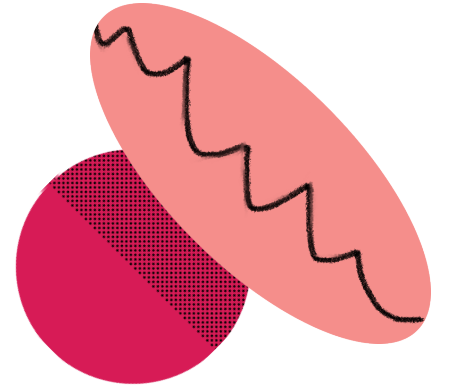
- İl Kültür Turizm Müdürlüğü başta olmak üzere kültürel miras alanlarının yönetiminde sorumlu kamu kurumlarıyla yapıcı işbirliği olanaklarının geliştirilmesi
- Kültürel alanlara dair şeffaf, doğru ve çocuk dostu bilgilendirme yapılması
- Hafıza odaklı etkinlikler geliştirilmesi (ör. geçmiş-günümüz bağlantılarını kuran atölyeler)
- Masal anlatımı, sözlü tarih ve hikâye paylaşımı programlarının hayata geçirilmesi
- Kültürel mekânlarda güveni artıracak düzenlemelerin yapılması

	Bulgular	Çocukların Talepleri	Politika ve Uygulama Önerileri	İlgili Kamu Kurumları Yerel Yönetim Birimleri
Kültürel Alanlara Erişimde Engeller	<ul style="list-style-type: none"> Mekânsal uzaklık Ulaşım zorluğu ve maliyeti İklim koşullarına uygun olmayan yapılar Ebeveyn iznine bağımlılık Okul programında yer alması 	<ul style="list-style-type: none"> Kültüre yakın alanlarda etkinlik talebi Ücretsiz ya da ucuz ulaşım imkanları Gölgeli, güvenli bekleme alanları Okul gezilerinin artması 	<ul style="list-style-type: none"> Gezici kültür otobüsleri Okul-belediye işbirliği ile kültür gezileri İklim duyarlı tasarımlar Müze kart gibi destekleyici sistemler Kültürel alan denetimi Kamusal açık alan etkinlikleri 	<ul style="list-style-type: none"> Ulaşım Hizmetleri Kültür ve Sosyal İşler Sosyal Destek Hizmetleri Fen İşleri Park ve Bahçeler İl Millî Eğitim Müdürlüğü İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Katılım Hakkı	<ul style="list-style-type: none"> Fikir paylaşımı imkânı olmaması Karar süreçlerine dahil edilmemeleri Geri bildirim mekanizmalarının eksikliği 	<ul style="list-style-type: none"> Çocukların hayallerine dayalı tasarımlar Kültürel projelerde aktif rol almak Katılımın sembolik olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> Belediye bünyesinde çocuk birimi kurulması Çocuk meclisinde kültür temsilciliği Katılımcı atölyeler Geri bildirim sistemleri Kültürel projelerde çocukların eş karar verici olarak tanınması 	<ul style="list-style-type: none"> Çocuk Meclisi Koordinasyon Ekibi Kültür ve Sosyal İşler Strateji Geliştirme Sosyal Destek Hizmetleri
Görünürlük ve Temsil	<ul style="list-style-type: none"> Çocukların eserlerinin sergilenmemesi Üretim biçimlerine dair bilgi eksikliği 	<ul style="list-style-type: none"> Sergi alanları Hikaye, deneyim paylaşım alanları Kültürel üretim sürecine katılım 	<ul style="list-style-type: none"> Çocukların üretimlerine özel sergi alanları Katılımcı sanat projeleri Kent hafızasını çocuklarla yazma çalışmaları Çocuk odaklı dijital platformlar 	<ul style="list-style-type: none"> Kültür ve Sosyal İşler Sosyal Destek Hizmetleri Basın Yayın ve Halkla İlişkiler
Kentin Toparlanma Sürecine Dair Bilgi Eksikliği	<ul style="list-style-type: none"> Ümitsiz söylemler Kültürel mekânlardan haberdar olunmaması Tanıtların çocuklara uygun olmaması ve içerik azlığı 	<ul style="list-style-type: none"> Anlaşılır ve erişilebilir bilgi Harita, dijital rehber gibi içerikler Çocuklara özel sosyal medya kanalları 	<ul style="list-style-type: none"> Çocuk dostu tanıtım materyalleri Çocuklara özel sosyal medya kanalları için hazırlanmış içerikler Çocuklara yönelik dijital platform ve uygulamalar Çocuk dostu kültür haritaları 	<ul style="list-style-type: none"> Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Kültür ve Sosyal İşler Sosyal Destek Hizmetleri Fen İşleri Bilgi İşlem
Kültürel Mekânlara Aidiyet Duygusu	<ul style="list-style-type: none"> Aidiyet duygusunun gelişmemesi Bilgi ve tanıtım eksikliği Çocuk dostu iletişim araçlarının yetersizliği 	<ul style="list-style-type: none"> Kültürel değerlerle bağ kurmak Kentsel miras alanlarında kültürel değerlerle ilişkili etkinlikler 	<ul style="list-style-type: none"> İlgili kurumlarla işbirliği Şeffaf ve çocuk dostu iletişim Hafıza odaklı etkinlikler Kültürel mekânlarda güveni artıracak düzenlemeler 	<ul style="list-style-type: none"> Kültür ve Sosyal İşler Sosyal Destek Hizmetleri Plan ve Proje İletişim Koordinasyon Birimi İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Tablo 3: Temaların Değerlendirilmesine Yönelik Özet Tablo

YOL HARİTASI: DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Çocukların dile getirdiği ihtiyaçlar ve paydaşların geri bildirimleri, kentin kültürel geleceği için önemli bir yol haritası çizmektedir. Bu bölümde, belediyenin kapasitesi ve yerel iş birlikleri dikkate alınarak, öncelikli ve acil ihtiyaçlardan başlayarak orta vadeli hedeflere ve uzun vadeli stratejilere uzanan öneriler sunulmaktadır.

4.1. ÖNCELİKLİ VE ACİL ADIMLAR

Adıyaman'da çocukların kültürel yaşama katılımını güçlendirmek için ilk aşamada uygulanması gereken adımlar, hem güvenlik ve erişilebilirlik standartlarının oluşturulmasını hem de çocukların doğrudan katılımını mümkün kılacak araçların geliştirilmesini kapsamaktadır:

Bilgilendirme ve tanıtım: Kültürel alanlar ve faaliyetlere ilişkin bilgilendirici afişler, haritalar ve dijital araçlar geliştirilerek çocuklar ve ailelerin erişimine sunulmalıdır. **Çok dilli** (Türkçe, Kürtçe, Arapça) ve **erişilebilir formatlarda** (kolay okuma, işaret dili videoları) bilgilendirme yapılmalıdır.

Katılım mekanizmaları: Belediye bünyesinde bir Çocuk Birimi kurulmalı, bu birim ve Kent Konseyi ile birlikte çocukların anlamlı katılımının sağlanacağı **Çocuk Meclisi** çalışmaları yürütülmeli, kültür ve sanat alanında temsil mekanizmaları geliştirilmelidir.

Güvenli mekân standartları: Tüm kültürel etkinlik ve mekânlarda aydınlatma, gölgelik, su noktaları, WC, engelli erişimi ve şiddet/nefrete karşı açık protokol gibi standartlar sağlanmalıdır. Her etkinlik öncesinde uygulanacak **kontrol listesi** ile denetim yapılmalıdır.

Psikososyal güvenlik: Etkinliklerde görev alacak personel için en az bir günlük “travma bilgili yaklaşım” eğitimi düzenlenmeli; ayrıca ayrımcılık ve ihlal bildirim hattı kurulmalıdır.

Ortak takvim ve mekân havuzu: Belediye tesisleri, okul salonları, parklar ve geçici yaşam alanlarının STÖ'lere ücretsiz veya indirimli erişimi sağlanmalı; ortak bir duyuru takvimi haftalık olarak güncellenmelidir (web sitesi, billboard, okul panoları).

Görev ve sorumluluk matrisi (RACI): Her program için belediye müdürlükleri, STÖ'ler, okullar ve muhtarlıkların rollerini netleştiren bir iş bölümü yapılmalıdır.

Geri bildirim mekanizmaları: Etkinlik sonrası kutu, QR kod veya kısa görüşme protokolleriyle düzenli geri bildirim toplanmalı; sonuçlar en geç 30 gün içinde kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

İzleme Göstergeleri - Başlangıç Seti:

- ***Güvenli alan uygunluk skoru***
- ***Çocuk katılım oranı***
- ***STÖ-belediye ortak etkinlik payı***
- ***Ulaşım destekli katılım oranı***

4.2. ORTA VADELİ HEDEFLER

Adıyaman'da çocukların kültürel yaşama erişiminde sürdürülebilirlik sağlanması için orta vadede mekânsal ve programatik düzeyde çocukların yalnızca katılımcı değil, aynı zamanda karar süreçlerinde etkin özne olmalarını hedefleyen yapısal adımlar atılmalıdır.

Kamusal alanlarda kültürel etkinlikler: Hayat Parkı deneyiminden hareketle, kamusal alanlarda kültür-sanat etkinliklerini destekleyecek mekânsal eklemeler (gölgelik, yönlendirme, geçici sahne/sergi üniteleri) yapılmalıdır. Bu tür düzenlemeler, afet sonrası iyileşme sürecinde açık alanların toplumsal buluşma mekânlarına dönüşmesine katkı sağlayacaktır.

Katılımcı öğrenme programları: Yerel yönetim, STÖ ve çocukların ortak katılımıyla çocuklara yönelik öğrenme programları tasarlanmalı; çocuk meclislerinde kültür-sanat temalı çalışma grupları oluşturulmalıdır.

Gezici kültür uygulamaları: Erişimi kolaylaştırmak amacıyla gezici kültür otobüsleri hayata geçirilmeli; okul-etkinlik ring seferleri ve belirli günlerde ücretsiz belediye otobüsü uygulamaları başlatılmalıdır.

Döngüsel programlar: Atölye → sergi → anlatı yürüyüşü → yansıtma oturumu zinciri oluşturularak, üretim-paylaşım-değerlendirme arasında süreklilik sağlayacak 6-8 haftalık döngüler tasarlanmalıdır.

Aile katılımı: Ebeveyn bilgilendirme oturumları, evde devam kartları ve aile-çocuk buluşmalarıyla ailelerin sürece aktif katılımı güçlendirilmelidir.

Çocuk katılımı ve yetki paylaşımı: Tema, içerik belirleme, mekân seçimi süreçlerine çocuklar da katılmalı; çocuk meclisinde temalara yönelik aylık toplanacak bir çocuk danışma kurulu kurulmalıdır.

Akran rehberliği: 10–17 yaş grubundaki çocukların sergi ve yürüyüşlerde anlatıcı olarak eğitilmesiyle akran anlatıcılığı uygulaması yaygınlaştırılmalıdır.

Kapsayıcı kütüphane modeli: Psikososyal destek saatleri, atölye-okuma odaları ve erişilebilir tasarımla donatılmış, gönüllü ve ücretli karma emek modeliyle işletilen pilot kütüphaneler kurulmalıdır.

Mekânsal erişim: Âtıl veya az kullanılan alanlar kültür uğraklarına dönüştürülmeli; mahalle kapsama oranı artırılıp, çocukların yaşadıkları çevrede kültürel deneyime erişim imkânları güçlendirilmelidir.

Eşgüdüm mekanizmaları: Belediye, STÖ'ler ve muhtarlıklardan oluşan bir eşgüdüm masası aylık toplantılar düzenlemeli, açık tutanaklar yayımlanmalıdır.

Geri bildirim ve hesap verebilirlik: Çocuk ve yetişkinlerden alınan geri bildirimlere en geç 30 gün içinde dönüş yapılmalıdır.

İzleme Göstergeleri

- **Program sürekliliği (tamamlanan döngü oranı)**
- **Çocuk karar etkisi indeksi (Çocuk önerisinden program kararlarına giren madde sayısı / Çocuk öneri sayısı)**
- **Aidiyet puanı (1–5 ölçeğinde: “Kendimi bu mekâna ait hissediyorum”, “Kendimi güvende hissediyorum”, “Tekrar gelmek isterim”)**
- **Akran anlatıcı seansı sayısı, katılımcıların anlatım süresi**

4.3. UZUN VADELİ STRATEJİLER

Adıyaman'da çocukların kültürel yaşama katılımının kalıcı ve sürdürülebilir hale gelmesi için uzun vadede yapısal, kurumsal ve politik düzeyde dönüşümlere ihtiyaç vardır. Bu bölüm, kapsayıcılık, erişilebilirlik ve katılımcılık ilkelerini merkeze alarak öneriler sunmaktadır.

Katılımcı mekanizmaların kurumsallaştırılması: Çocuk danışma kurullarının düzenli toplanması, tema belirleme, mekân seçimi ve içerik onayında çocukların doğrudan karar süreçlerine dahil edilmesi sağlanmalıdır. Bu yapıların belediyenin stratejik planlarına ve bütçelerine kalıcı biçimde entegre edilmesi gerekmektedir.

Çocuk dostu mekânların yaygınlaştırılması: Atölyeler, sergiler ve kamusal etkinliklerin yürütüldüğü çocuk dostu uygulamaların kent merkezinin yanı sıra ilçelere de yaygınlaştırılması hedeflenmelidir. Bu yaklaşım yalnızca belirli kültürel mekânlarla sınırlı kalmamalı; parklar, duraklar, boşluk alanlar ve çocukların gündelik olarak deneyimlediği tüm kamusal mekânlar gözetilmelidir. Bu alanlar, “herkes için tasarım” yaklaşımıyla hem oyuna davet eden hem de güvenli kurgularla desteklenmeli; erişilebilirlik (fiziksel ve dijital), kapsayıcılık (yaş, engellilik, dil) ve katılımcılık (çocukların özne olarak sürece dahil olması) üç temel ilke olarak benimsenmelidir.

Yerel hafızayla entegre programlar: Perre, Cendere, Karakuş gibi kültürel miras alanlarının yanı sıra somut olmayan miras (zanaatlar, mutfak, sözlü anlatılar) ile bütünleşik programlar geliştirilmelidir. Bu sayede kültürel alanlar yalnızca turistik değil, aynı zamanda çocukların aidiyet ve kimlik gelişimine katkı sağlayan öğrenme mekânlarına dönüşecektir.

Kurumlar arası sürekli işbirliği: Belediyeler, STÖ'ler, üniversiteler ve kamu kurumları arasında kalıcı koordinasyon mekanizmaları oluşturulmalı; ortak planlama ve görev paylaşımı süreçleri stratejik planlara ve bütçelere bağlanmalıdır. STÖ-belediye ortaklıkları kurumsallaştırılmalı, gönüllülük süreçleri etik standartlarla (asgari haklar, sigorta, referans sistemi) güvence altına alınmalıdır. Dönüştürülebilir kültürel alanlar: Kriz anlarında farklı işlevlere uyarlanabilecek, çocuk dostu mekân modelleri geliştirilerek kentin planlama sistemine entegre edilmelidir. Böylece afet veya kriz dönemlerinde kültürel mekânların esnek ve kapsayıcı biçimde kullanımı güvence altına alınacaktır.

Kütüphane modelinin yaygınlaştırılması: Pilot olarak geliştirilen kapsayıcı kütüphane modeli, ilçelere ve köylere ölçeklendirilerek yaygınlaştırılmalı; psikososyal destek, okuma-atölye alanları ve erişilebilir tasarım unsurları bu modelin ana bileşenleri olarak korunmalıdır.

İzleme Göstergeleri – sürdürülebilirlik seti:

- ***Uzun dönemli Aidiyet puanı takibi***
- ***Çocuk danışma kurullarından gelen önerilerin yerel stratejik planlara entegrasyon oranı.***
- ***Çocuk karar etkisi indeksi (çocuk önerilerinin uygulamaya dönüşme oranı)***
- ***Erişilebilir etkinlik oranı***
- ***Çok dilli duyuru kapsamı***
- ***Memnuniyet skoru***
- ***Psikososyal güvenlik göstergeleri: olay/ihlal bildirim sayısı ve çözüm oranı.***
- ***Gönüllü memnuniyeti ve devamlılık oranı***

4.4. SONUÇ YERİNE YEREL YÖNETİMLERE VE PAYDAŞLARA ORTAK SORUMLULUKLARIMIZA DAİR HATIRLATMA

Adıyaman'da yürütülen çalışmalar, kültürün afet sonrası süreçlerde yaşamın yeniden örgütlenmesinde temel bir bileşen olduğunu göstermektedir. Çocukların üretimleri, hayalleri ve gözlemleri, kültür politikalarının soyut planlardan çıkıp gündelik yaşama dokunan bir iyileşme diline dönüşmesini sağlamaktadır.

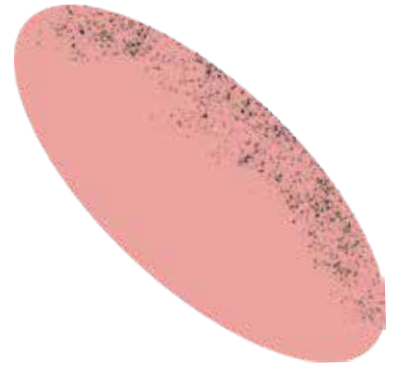
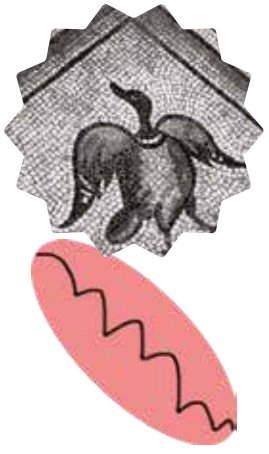
Raporda önerilen yol haritası, kısa vadeli onarımlardan uzun vadeli politikalara uzanan bir süreklilik içermektedir: **Çocukların güvenli mekânlara erişimini garanti altına alan, kültürel katılımı hak temelli bir zeminde kuran, yerel yönetimlerin karar süreçlerine çocuk sesini dahil eden bir yaklaşım.** Bu çerçevede, yalnızca kültür-sanat etkinliklerini değil, kentin yeniden kurulma biçimini de dönüştürme potansiyelini taşımaktadır. Bu nedenle, her bir yerel yönetim birimi, kültürel planlamayı çocukların deneyimlerinden öğrenerek yeniden düşünmekle yükümlüdür.

Adıyaman örneği, afet sonrası dönemde kültürel hakların çocuklarla birlikte yeniden tanımlanabileceğini; katılım, dayanışma ve yerel hafızayla kurulan ilişkilerin iyileşme pratiğine dönüşebileceğini göstermektedir. Kültürel alanların her birinin "ortak yaşam alanı" olarak kurgulanması, bugünün çocuklarına ve geleceğin kent kültürüne kalıcı bir miras bırakacaktır. Bu mirasın sürdürülebilmesi için kurumlar, sanatçılar, sivil toplum ve akademi arasındaki bağlar güçlenmelidir.

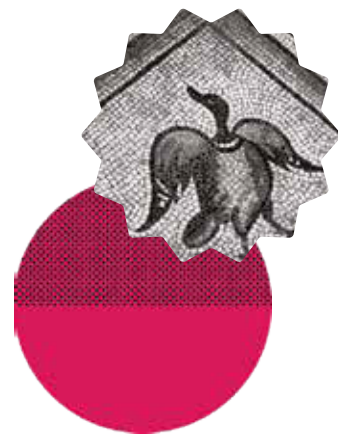
Sonuç olarak, çocukların sesinin duyulduğu, oyunlarının, sözlerinin ve üretimlerinin kent planlamasının parçası olduğu bir Adıyaman, hem kültürel hem toplumsal dayanıklılığın en somut göstergelerinden biri olacaktır.

- *Belediyelere: Çocuk katılımını kurumsallaştırmak*
- *Sivil topluma: Kapsayıcı iş birliklerini çoğaltmak*
- *Kültür alanı aktörlerine: Erişilebilir programlar üretmek*
- *Hepimize: Çocukların sesini duymaya devam etmek*

EKLER

EK 1 : ATÖLYE DEĞERLENDİRME ANKETİ

Değerlendirme Anketi

Atölye ismi:

Tarih:

Atölyenin Uygulandığı Yer:

Yaş:

Cinsiyet:

Aşağıdaki sorular için uygun bulduğunuz ifadeyi seçiniz.

				
Atölyede kendimi özgürce ifade edebildim.				
Atölyede güvende ve rahat hissettim.				
Atölyeye katılmak ve anlamak konusunda zorluk yaşamadım.				
Atölyede yaşadığım kentle ilgili düşüncelerimi ve hayallerimi paylaşabildim.				
Bu atölye sayesinde yaşadığım kentte neleri iyileştirmek istediğimi fark ettim.				
Atölye sırasında kentin farklı yerlerini ya da özelliklerini düşündüm / hayal ettim.				
Bu atölye bana katkı sağladı.				

EK 2 : PERRE ÇOCUK VE KENT BİENALİ GERİ BİLDİRİM FORMU

Perre Çocuk ve Kent Bienali'ne katkınız için teşekkür ederiz.

Bu form, **13–20 Haziran 2025** tarihleri arasında Adıyaman'daki **Perre Çocuk ve Kent Bienali** kapsamında düzenlenen sergi, atölye, konser, film gösterimi ve diğer kamusal etkinliklerin çocuk hakları bakış açısıyla ne kadar etkili olduğunu birlikte değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Kimler doldurmalı?

- Sivil toplum kuruluşu çalışanları, yerel ortaklar, gönüllüler
- Atölye yürütücüleri ve performans sanatçıları
- Etkinlik ziyaretçileri

İlk bölüm bienalin bütününe dair genel değerlendirme sorularını içermektedir. İkinci bölüm, atölye yürütücüleri/sanatçılar için hazırlanmış olup, planlama ve organizasyon süreçlerine dair sorular yer almaktadır. Ziyaretçiler 2. bölümü atlayarak son bölüme geçebilirler. Son bölümde ise işbirliği & paydaşlık, genel etki ve geleceğe dair öneriler yer almaktadır.

Yanıtlarınız, proje raporlaması, iç değerlendirme, iş-birliği geliştirme, gelecek bienal planlaması ve ortak öğrenme süreçlerinde toplu (anonimleştirilmiş) olarak kullanılacaktır. Kişisel verileriniz izniniz olmadan hiçbir şekilde paylaşılmayacaktır.

BÖLÜM 1

Çalıştığınız STÖ/Kurum/Bağımsız:

İletişim e-postanız:

Bienal'e katıldığınız gün(ler):

Hangi faaliyetlere katkı / katılım sağladınız?

- Sergi ziyareti
- Atölye
- Konser/Performans
- Perre Antik Kent Yürüyüşü
- Diğer:

Bienal/Sergi Kurgusu, Mekânsal Düzenleme & Erişilebilirlik

(1 = Çok Zayıf → 5 = Çok İyi 0= Katılmadım)

	0	1	2	3	4	5
Kommagene Kültür Merkezi erişilebilir, güvenli ve çocuk dostuydu.						
Atölye içerikleri katılımcı çocukların yaşına ve ilgi alanlarına uygundu.						
Sahne & gösteri çeşitliliği (konser, kukla, jonglör vb.) tatmin ediciydi.						
Sergi kurgusu (tematik bölümler, akış) anlaşılır ve ilham vericiydi.						
Sergi metinleri anlaşılır ve okunaklıydı.						
Çocuk hakları mesajları açık, görünür ve anlaşılırdı.						
Sergi akışı çocukların rahat hareket etmesini kolaylaştırdı.						
Sergileme üniteleri/mobilyaları çocuklar için erişilebilir ve güvenliydi.						
Perre Antik Kenti gezisi riskler gözetilerek organize edildi.						

İçerikte sizi en çok etkileyen unsur neydi?

Mekân düzeninde geliştirilmesi gereken bir nokta var mı?

Sergi içeriklerinde geliştirilmesi gereken bir nokta var mı?

Çocuk Katılımı & Koruma

(1 = Hiç katılmıyorum; 5 = Tamamen katılıyorum)

	1	2	3	4	5
Çocukların, serginin temasına dair karar süreçlerine anlamlı biçimde katıldığını düşünüyorum.					
Çocukların fikirleri sergi / etkinliklerde görünür kılındı.					
Güvenlik & koruma protokolleri (foto/video izinleri vb.) uygulandı.					
Afet sonrası Adıyaman'ın yeniden inşa sürecinde çocukların ihtiyaçları ve kentin kültürel mirasıyla bağ kurması önceliklendirilerek dengeli biçimde işlendi.					
Bienal, çocuklarda kent farkındalığını artırdı.					
Bienal benim kentte çocuk katılımına ilişkin fikirlerimi geliştirdi.					

Bienalde çocuk katılımına dair iyi bulduğunuz bir örnek ve/veya eksik bulduğunuz bir durumu paylaşır mısınız?

BÖLÜM 2

Bu bölüm atölye yürütücüleri, sanatçılar ve performansçılara yöneliktir.

Atölye Değerlendirmesi (Yürütücüler için)

(1 = Hiç katılmıyorum; 5 = Tamamen katılıyorum)

	1	2	3	4	5
Mekânsal Düzenleme & Erişilebilirlik					
Atölye hazırlık bilgileri ve malzemeler zamanında ulaştı.					
Kullandığım yöntemler yaratıcı katılımı tetikledi.					
Farklı ihtiyaçlara (yaş, engel) ve değişen katılımcı sayısına uyarlama yapabildim.					
Çocuk koruma protokollerini uygulamada destek aldım.					

Atölyenizde özellikle işe yaradığını düşündüğünüz veya değiştirmek istediğiniz bir şey var mı?

Performans Değerlendirmesi (Performans Sanatçıları İçin)

(1 = Hiç katılmıyorum; 5 = Tamamen katılıyorum)

	1	2	3	4	5
Sahne, ses ve ışık koşulları yeterliydi.					
Prova programı ve süresi uygun planlandı.					
Teknik ekiple iletişim kolaydı.					
Seyirci etkileşimi ve atmosfer tatmin ediciydi.					
Sanatçı karşılama, kulis ve ağırlama hizmetleri yeterliydi.					

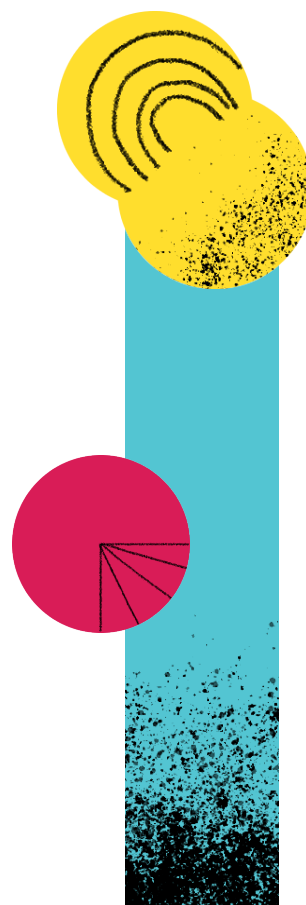
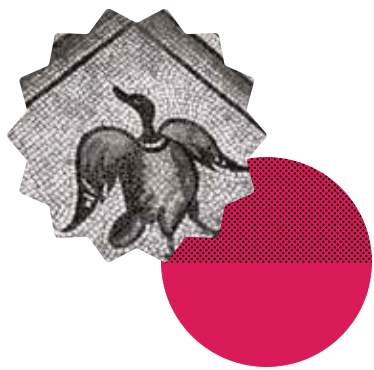
Performans deneyiminizi geliştirmek için önerileriniz var mı?

Planlama, Organizasyon & İletişim (Her iki grup için)

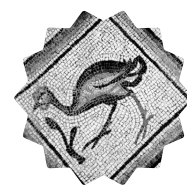
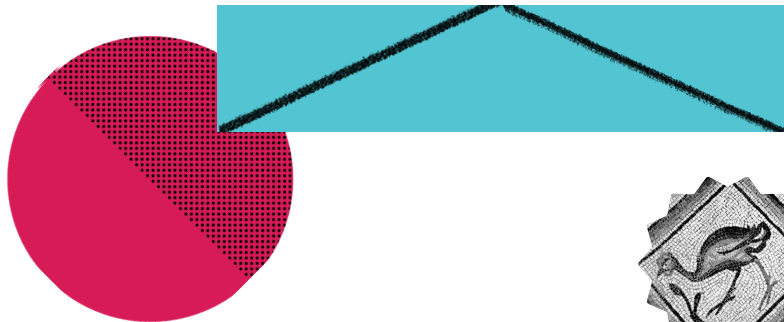
(1 = Hiç katılmıyorum; 5 = Tamamen katılıyorum)

	1	2	3	4	5
Ön etkinlik bilgilendirmeleri (e-posta, WhatsApp) yeterliydi.					
Koordinasyon ekibine ulaşmak kolaydı.					
Ulaşım rezervasyon ve bilgilendirmeleri (uçak/otobüs, transfer) açık ve zamanındaydı.					
Gidiş-dönüş yolculuğu sorunsuz geçti.					
Konaklama yeri (otel/ misafirhane) temiz, güvenli ve ihtiyaca uygundu.					
Konaklama mekânının bienal alanlarına uzaklığı uygundu.					
Program zamanlaması gerçeğe uygundu.					
Masrafların ödeme ve prosedürleri netti.					

Planlama, organizasyon veya iletişim süreçlerinde beğendiğiniz noktalar ya da iyileştirme önerileriniz nelerdir?

REFERANSLAR

YASAL VE KURUMSAL BELGELER

5393 Sayılı Belediye Kanunu. T.C. Resmî Gazete, 13 Temmuz 2005, Sayı: 25874.

Adıyaman Belediyesi (2024). 2025–2029 Stratejik Planı. Adıyaman Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü.

Adıyaman Belediyesi (2024). Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü 2023 Mart – 2024 Kasım Dönemi Faaliyet Raporu.

Adıyaman Belediyesi (2025). Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü 01.01.2025 – 24.10.2025 Dönemi Faaliyet Raporu.

Adıyaman Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü. Kadın ve Gençlik Merkezi Bilgi Notu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2024). İstatistiklerle Çocuk 2024. Ankara: TÜİK Yayınları.

TÜİK (2024). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi: Yaş Grubuna Göre Çocuk Nüfusu. Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim: <https://www.tuik.gov.tr>

ULUSLARARASI BELGELER VE REHBERLER

United Nations (1989). Convention on the Rights of the Child (UN CRC).

Birleşmiş Milletler (1989). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. UNICEF Türkiye. Erişim: <https://www.unicef.org/turkiye/çocuk-haklarına-dair-sözleşme>

Universal Declaration of Human Rights - Turkish (Türkçe). Secretariat of the Human Rights Coordinating Committee, Turkey. Erişim: <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/turkish-turk>

International Play Association (IPA) (2017). Access to Play in Situations of Crisis Toolkit.

United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR) (2015). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030. Geneva: UNDRR.

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi (2009). 21 No’lu Genel Yorum: Herkesin Kültürel Yaşama Katılma Hakkı (Sözleşmenin 15. Maddesinin 1(a) Paragrafı). 43. Oturum, 2–20 Kasım 2009. Erişim: <https://ihop.org.tr/wp-content/uploads/2007/12/ESKHKG21.pdf>

European Commission (2021). EU Strategy on the Rights of the Child.

World Health Organization (WHO) (2020). ÇOKMED: Salgın ve Doğal Afetlerde Çocukların Korunması (2021) raporunda atıf yapılan çalışmalar. Küppers vd. (2018); Fischer vd. (2018). Erişim: [https://cokmed.net/ps-sistem/dosyalar/files/Salgın%20ve%20Dogal%20Afetlerde%20Cocukların%20Korunması\(1\).pdf](https://cokmed.net/ps-sistem/dosyalar/files/Salgın%20ve%20Dogal%20Afetlerde%20Cocukların%20Korunması(1).pdf)

PROGRAM VE PROJE BELGELERİ

Ortaklaşa: Kültür, Destek, Diyalog Programı (2023). Program Hedefleri ve Başvuru Çağrısı.

Şehir Dedektifi Derneği (2025). Perre Çocuk ve Kent Bienali Raporu ve Atölye Notları.

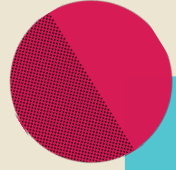
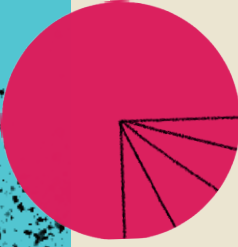
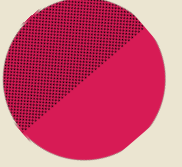
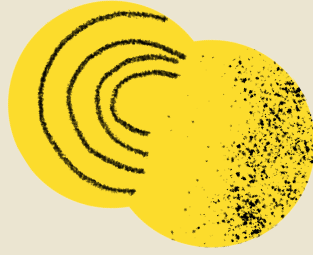
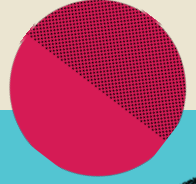
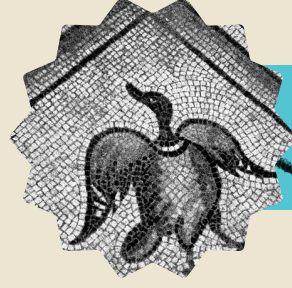
Şehir Dedektifi Kent, Çevre ve Sanat Derneği (2025, 24 Temmuz). Depremden sonra çocuklarla yeniden inşa: Perre Çocuk ve Kent Bienali. Fayn. Erişim: <https://www.fayn.press/cocuklarla-yeniden-insa-perre-cocuk-kent-bienali/>

ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME RAPORLARI

Kılıç, Z. & Kıyıcı, G. (2023). Deprem Bölgesindeki Geçici Barınma Alanlarına Kız Çocuk Odaklı Bakış: Mekânsal Koşullara ve Çocuk Hizmetlerine Dair Değerlendirme. Suna'nın Kızları & EMpower. Erişim: <https://sunaninkizlari.org/wp-content/uploads/2024/08/deprem-raporu-final-2023.pdf>

Kılıç, Z. & Kıyıcı, G. (2023). Konteyner Kentlerde Çocukların Yaşam Alanlarına Kız Çocuk Odaklı Bakış. Suna'nın Kızları & EMpower. Erişim: https://sunaninkizlari.org/wp-content/uploads/2024/08/SK_DEPREM_RAPORU_Agustos-2023.pdf

Kılıç, Z. & Kıyıcı, G. (2024). Depremlerin İkinci Yılında Konteyner Kentlerdeki Yaşama Kız Çocuk Odaklı Bakış. Suna'nın Kızları. Erişim: https://sunaninkizlari.org/wp-content/uploads/2024/10/SK_DEPREM_RAPORU_2024_AGUSTOS.pdf

PERFORM

ÇOCUK
VE
KENT
BİENALİ

